

***Rekomendācijas ietekmes uz vidi
novērtējuma procedūras pilnveidošanai
Latvijā***

Rīga, 2023. gada augusts

Saturs

1.	Ievads	3
2.	IVN procedūras elementu vispārīgs raksturojums	5
3.	Normatīvā regulējuma pilnveidošanas varianti	9
3.1.	Likuma darbības jomas precizēšana	9
3.1.1.	Paredzētās darbības legāļdefinīcija	11
3.1.2.	1. pielikuma darbības	13
3.1.3.	2. pielikuma darbības	15
3.2.	Novērtējuma tvēruma noteikšana	21
3.2.1.	Identificētās problēmas un pilnveidošanas nepieciešamība	21
3.2.2.	Iespējamie risinājumi	23
3.3.	Sabiedrības līdzdalība ietekmes uz vidi novērtējuma procesā	24
3.3.1.	Identificētās problēmas un pilnveidošanas nepieciešamība	24
3.3.2.	Iespējamie risinājumi	28
3.4.	Stratēģiskā ietekmes novērtējuma un ietekmes uz vidi novērtējuma procedūru koordinēšana 30	
3.4.1.	Identificētās problēmas un pilnveidošanas nepieciešamība	30
3.4.2.	Iespējamie risinājumi	34
3.5.	Attīstības piekrišanas lēmums	34
3.5.1.	Identificētās problēmas un pilnveidošanas nepieciešamība	34
3.5.2.	Iespējamie risinājumi	37
3.6.	Vispārīgi ieteikumi (jēdzieni, termiņi, tiesiskās paļāvības stiprināšana)	40
3.6.1.	Starptautisku vadlīniju un prakses izmantošana, novērtējot ietekmes būtiskumu un pieļaujamību	40
3.6.2.	Starplēmumu un lēmumu derīguma termiņi	41
3.6.3.	Regulējumā noteiktie izņēmumi	44
3.6.4.	Paredzētās darbības ierosinātāja tiesību aizsardzība teritorijas attīstības plānošanas dokumentu izmaiņu gadījumā	45
3.6.5.	Sabiedrības iesaistes, komunikācijas un ziņojuma iesniegšanas formāts	50
4.	Iespējamie procedūras varianti	50
4.1.	Minimālo izmaiņu variants	51
4.2.	Optimālo izmaiņu variants	53
5.	Informatīvie materiāli un citi mehānismi procesa efektivizēšanai	55
5.1.	Aktuālās un vēsturiskās informācijas pieejamība par IVN projektiem	55
5.2.	IVN vadlīniju izstrāde	55

6. Rekomendāciju apkopojums	55
1. pielikums. Latvijas, Igaunijas, Lietuvas un Somijas paredzēto darbību salīdzinājums atbilstoši IVN direktīvas 1. pielikumam.....	65

1. Ievads

Šīs rekomendācijas ir izstrādātas projekta "Rekomendācijas ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras pilnveidošanai Latvijā" (turpmāk – Projekts) ietvaros, kuru īsteno biedrība "Latvijas Vides pārvaldības asociācija" (turpmāk – LVPA) un nodibinājums "Teiču dabas fonds" sadarbībā ar Vides pārraudzības valsts biroju (turpmāk – VPVB). Projekts tiek īstenots valsts budžeta programmas "Vides aizsardzības fonds un iemaksas starptautiskajās organizācijās" apakšprogrammas "Vides aizsardzības projekti" vadlīnijas "Multisektoriālie projekti" aktivitātes "Sadarbības projekti vides politikas veidošanai un īstenošanai" ietvaros.

Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvas 2011/92/ES par dažu sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējumu (ar grozījumiem līdz 2014. gadam)¹ (turpmāk tekstā – IVN direktīva) pamatmērķis ir nodrošināt ietekmes uz vidi novērtējuma (turpmāk tekstā – IVN) procedūras piemērošanu pirms tiek pieņemts lēmums par darbības atļaušanu tādām paredzētajām darbībām, kuru īstenošana varētu būtiski ietekmēt vidi. Ikvienai Eiropas Savienības (ES) dalībvalstij ir pienākums pārņemt IVN direktīvas minimālās prasības nacionālajos normatīvajos aktos. IVN direktīva, kopumā, nosaka galvenos vadošos principus, IVN procedūras elementus, kā arī nosaka, kurām paredzētajām darbībām obligāti ir jāveic IVN.

IVN direktīva Latvijā tika transponēta ar likumu "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" (turpmāk tekstā – Novērtējuma likums), kā arī tam pakārtotajiem Ministru kabineta noteikumiem. Novērtējuma likums cita starpā nosaka tās paredzētās darbības, kurām nepieciešams ietekmes uz vidi novērtējums, secību, kādā novērtējums veicams, nosakot visu procedūrā iesaistīto pušu pienākumus, tiesības un arī atbildību.

Šajā atskaite iekļautās rekomendācijas tika izstrādātas, pamatojoties uz Projekta ietvaros veiktajām intervijām ar ieinteresētajām pusēm (valsts iestādes, pašvaldību pārstāvji, IVN ziņojumu izstrādātāji, nevalstiskās organizācijas), IVN direktīvas obligāto prasību izvērtējumu, citu valstu prakses analīzi, Latvijas tiesu prakses izvērtējumu IVN jomā, kā arī fokusa grupās un ieinteresēto pušu seminārā paustajām atziņām un saņemtajiem komentāriem.

Intervijas ar ieinteresētajām pusēm

Lai noskaidrotu potenciālās "šaurās vietas" un problēmas pašreizējā IVN procedūrā, kā arī apzinātu potenciālos risinājumus, tika organizētas padziļinātās intervijas ar ieinteresētajām pusēm. Kopumā tika uzrunāti 70 respondenti, no kuriem septiņi atteicās piedalīties intervijās. Visiem uzrunātajiem respondentiem tika izsūtītas anketas, ar daļu veiktas arī padziļinātās intervijas. Tabulā zemāk sniegts pārskats par interviju rezultātiem.

¹ EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES DIREKTĪVA 2011/92/ES (2011. gada 13. decembris) par dažu sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējumu (kodificēta redakcija), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:02011L0092-20140515&from=EN>

Respondentu grupas	Uzrunāti respondenti/ nosūtītas anketas	Ierakstītas/ analizētas intervijas	Aizpildītas anketas	Saņemtie atteikumi
Pašvaldības	40	0	16	0
Komersanti	14	10	12	2
Valsts organizācijas	8	2	5	3
Nevalstiskās organizācijas	8	3	6	2

Citu valstu prakses analīze

Veicot citu valstu prakses analīzi, tika izvērtētas Lietuvas, Igaunijas un Somijas IVN procedūras, kas tika salīdzinātas ar Latvijas IVN procedūru. Lietuva un Igaunija izvēlētas, jo tās ir Latvijai tuvākās ES dalībvalstis, ar kurām Latvijai ir kopīgi sadarbības projekti gan investīciju piesaistes jomā, gan arī projekti, kuros piemēro ne tikai nacionāla līmeņa, bet arī pārrobežu IVN procedūru. Savukārt, Somija tika izvēlēta kā viena no Ziemeļvalstīm, ar kuru Latvijai ir bijusi ilgstoša sadarbība IVN direktīvas pārņemšanas kontekstā. Somijas IVN sistēmas pieredze tika ņemta vērā, izstrādājot Novērtējuma likuma pirmo versiju pagājušā gadsimta deviņdesmito gadu beigās Latvijas – Somijas divpusējā sadarbības projekta ietvaros.

IVN direktīvas obligāto prasību izvērtējums

IVN direktīvas obligāto prasību izvērtējums tika veikts ar mērķi, lai identificētu, kuras prasības, kas iekļautas nacionālajos IVN normatīvajos aktos, transponē IVN direktīvas prasības, un kuras – ir Latvijas specifiskās prasības, kas iekļautas, papildus IVN direktīvā noteiktajam vai izmantojot direktīvā paredzēto iespēju izvēlēties kādu no vairākiem variantiem. Tādējādi tika identificēts, kuras prasības ir iespējams grozīt, joprojām nodrošinot atbilstību IVN direktīvai, un kuras prasības izriet tieši no IVN direktīvas, līdz ar to ierobežojot rīcības brīvību attiecībā uz tām.

Latvijas tiesu prakses izvērtējums

Projekta ietvaros tika veikts tiesu prakses izvērtējums par Latvijas tiesu praksi jautājumos, kas skar IVN procedūru. Izvērtējuma ietvaros netika vērtēta Eiropas Savienības Tiesas, citas starptautiskas tiesas vai citu valstu nacionālo tiesu judikatūra. Izvērtējuma ietvaros tika pētīti publiski pieejami Satversmes tiesas, Latvijas Republikas Augstākās tiesas (Senāta) visu departamentu, Administratīvo tiesu un vispārējās jurisdikcijas tiesu visu instanču nolēmumi.

Izvērtēti pamatā tika tikai tie Administratīvo tiesu un vispārējās jurisdikcijas tiesu nolēmumi, kas ir stājušies spēkā. IVN procedūra ir administratīvais process. Tādēļ ir likumsakarīgi, ka ar IVN procedūru saistīti strīdi pamatā tiek izskatīti tieši Administratīvajās tiesās. Atsevišķos gadījumos tika analizētas arī pārsūdzētu zemāku instanču tiesu nolēmumu atziņas, ja augstākas instances tiesa, kuras nolēmums stājās spēkā, bija pievienojusies zemākas instances tiesas secinājumiem. Rajona tiesu un apgabaltiesu lēmumi publicēti netiek. Tādēļ izvērtējumam bija pieejami tikai pirmo instanču spriedumi. Savukārt Senāta nolēmumi ietver gan lēmumus (piemēram, par pagaidu aizsardzību), gan spriedumus.

Satversmes tiesa nav vērtējusi likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" un uz tā pamata izdoto Ministru kabineta noteikumu atbilstību Latvijas Republikas Satversmei vai citām augstāka juridiskā spēka normām. Tomēr Satversmes tiesā ir skatītas vairākas lietas par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentu atbilstību augstāka juridiskā spēka tiesību normām, kas ietver arī ar likumu "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" noregulētus jautājumus. Izvērtējumā tika ietvertas Satversmes tiesas atziņas par stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma procedūru, kas, izvērtējuma veicēju ieskatā, ir pietiekami vispārīgas un vienlīdz attiecināmas arī uz IVN procedūru.

Izvērtējumā tika ņemts vērā tas, ka 2014. gada 5. jūnijā likumdevējs izdarīja būtiskus grozījumus likumā "Par ietekmes uz vidi novērtējumu". Šādu grozījumu rezultātā iepriekš paustas tiesu prakses atziņas var zaudēt savu aktualitāti. Tomēr izvērtējumā tika izmantoti arī tiesu nolēmumi, kas pieņemti pirms 2014. gada grozījumiem, ja tajos paustās atziņas ir pietiekami vispārīgas un attiecināmas arī uz šobrīd spēkā esošo regulējumu.

Tiesu prakses izvērtējumu veica ZAB "COBALT", pamatojoties uz noslēgto pakalpojumu līgumu. Atskaites pamatojuma daļā cita starpā ir izmantoti tiesu prakses izvērtējuma rezultāti.

Fokusa grupas

Projekta ietvaros tika organizētas četras fokusa grupas ar ieinteresētajām pusēm – kompetentajām iestādēm, nevalstiskajām organizācijām, pašvaldībām, IVN izstrādātājiem un paredzētās darbības ierosinātājiem. Fokusa grupu ietvaros tika prezentēti interviju, citu valstu prakses, IVN direktīvas obligāto prasību analīzes un tiesu prakses izvērtējuma rezultāti, izrunātas šaurās vietas pašreizējā procedūrā, kā arī uzklauti ieinteresēto pušu viedokļi par iespējamajiem risinājumiem.

Interaktīvais seminārs

Interaktīvajā seminārā, kurā tika nodrošināta visu ieinteresēto pušu grupu pārstāvība, tika prezentēti visu iepriekšējo darba uzdevumu rezultāti un fokusa grupās izrunātie potenciālie risinājumi IVN procesa pilnveidošanai. Papildus, tika organizēts darbs grupās ar mērķi rast risinājumus identificētajām problēmām, attiecībā uz kurām fokusa grupās netika rasts nepārprotams risinājums.

2. IVN procedūras elementu vispārīgs raksturojums

Latvijā IVN procesa galvenie soļi ir noteikti atbilstoši IVN direktīvas prasībām. Zemāk sniegts shematiskais attēlojums IVN procedūras galvenajiem posmiem atbilstoši IVN direktīvā noteiktajam.

Pirms IVN procedūras uzsākšanas, paredzētās darbības ierosinātajam ir pienākums, atbilstoši IVN direktīvas un attiecīgo nacionālo normatīvo aktu prasībām pārliecināties par IVN nepieciešamību. IVN direktīvas 1. pielikums nosaka, kurām paredzētajām darbībām ir obligāti jāveic IVN, un šajā pielikumā norādītās darbības ir uzskaitītas arī nacionālajā normatīvajā regulējumā. Papildus IVN direktīvā norādītajām darbībām katra ES dalībvalsts var noteikt, kuras papildu darbības tiek uzskatītas par tik būtiskām, ka tām būtu jāpiemēro IVN, attiecīgi iekļaujot tās paredzēto darbību, kurām piemērojams IVN, sarakstā. Šāda katras valsts, galvenokārt, attiecīgas jomas ekspertu secinājumos balstīta izvēle par papildu darbību iekļaušanu nacionālajā normatīvajā aktā arī nosaka to, vai darbības ierosinātajam konkrētajā valstī ir obligāts pienākums veikt IVN, vai nē. Jau sākotnējā IVN direktīvas pārņemšanas posmā, pagājušā gadsimta deviņdesmito gadu beigās, Latvija, pārņemot IVN direktīvu nacionālajos normatīvajos aktos, IVN direktīvas 1. pielikumu nepapildināja ar lielu skaitu papildu darbību, bet iekļāva tikai dažas papildu darbības. Kā piemērs jāmin kailcirtes, kuras šobrīd vairs nav ietvertas Novērtējuma likuma 1. pielikumā. Tajā pašā laikā sugu introdukcijas projekti joprojām atrodami Novērtējuma likuma 1. pielikumā.

IVN direktīvas 1. pielikums ietver ne tikai konkrētu paredzēto darbību (projektu) uzskaitījumu, bet arī nosaka robežsliekšni, sākot no kura konkrētai paredzētajai darbībai IVN veikšana ir obligāta. Dalībvalstīm obligāti ir jāievēro IVN direktīvā noteiktie sliekšņi (dalībvalsts nevar vienpersoniski sliekšni mīkstināt, transponējot direktīvas prasības), bet katra dalībvalsts var noteikt stingrākus robežsliekšņus, un to ir veikusi arī Latvija un citas ES dalībvalstis. Iemesli katrai ES dalībvalstij, kas piemēro stingrākus robežsliekšņus, noteikti atšķiras, taču tiem visos gadījumos vajadzētu būt pamatotiem un pārskatītiem, ņemot vērā jaunāko pieejamo informāciju (tehnoloģiju attīstība, vides un dabas monitoringa dati, citi atbilstoši pētījumi). Piemēram, Latvijas Novērtējuma likums nosaka IVN nepieciešamību darbībai: sadzīves atkritumu sadedzināšanas un ķīmiskās pārstrādes iekārta, ja pārstrādes apjoms ir 10 tonnu un vairāk diennaktī. IVN direktīvas sliekšnis ir 100 tonnas diennaktī un šādu sliekšni savos normatīvajos aktos ir iekļāvušas arī tās valstis, kuru IVN prakse ir izvērtēta šī projekta ietvaros.

Lai novērtētu, vai citām IVN direktīvas 1. pielikumā neiekļautajām paredzētajām darbībām (projektiem), iespējams, vajadzētu piemērot IVN direktīvas prasības, direktīva ES dalībvalstīm ļauj kombinēt IVN direktīvā ietvertos kritērijus (prasības). Šis procedūras posms Latvijas Novērtējuma likumā ir nosaukts par ietekmes sākotnējo izvērtējumu (turpmāk – sākotnējais izvērtējums). IVN direktīvas 2. pielikums uzskaita konkrētus paredzēto darbību veidus (projektus), kuru īstenošana, ņemot vērā konkrētās darbības apjomu, kā arī virkni citu svarīgu kritēriju (nosacījumu), varētu radīt iespējamu būtisku ietekmi uz vidi. Jāuzsver, ka IVN direktīvas 2. pielikums tikai uzskaita darbības veidus, bet tas nenosaka konkrētus robežsliekšņus. ES dalībvalstis var vērtēt ikvienu IVN direktīvas 2. pielikumā ietverto darbību un, ņemot vērā virkni kritēriju, lemt par IVN nepieciešamību. Dalībvalstis var izveidot tā saucamos “pozitīvos” un “negatīvos” sarakstus, piemērojot šīm konkrētajām darbībām robežsliekšņus. Latvija ir izvēlējusies piemērot robežsliekšņus kombinācijā ar izvērtējuma kritērijiem, lai noteiktu, vai Novērtējuma likuma 2. pielikumā ietvertajām darbībām ir jāpiemēro IVN procedūra vai nav. Sākotnējo izvērtējumu Latvijā veic Valsts vides dienests. IVN direktīva nosaka, ka par sākotnējā izvērtējuma rezultātu ir jāinformē sabiedrība.

Pēc lēmuma pieņemšanas par IVN nepieciešamību, kā nākamais posms ir noteikta IVN tvēruma noteikšana (*scoping*) jeb programmas sagatavošana. IVN direktīva nenosaka tvēruma noteikšanas posmu kā obligātu, bet nosaka, ka paredzētās darbības ierosinātājam ir jādod tiesības lūgt, lai kompetentā iestāde sniedz viedokli par informāciju, kura būtu iekļaujama IVN ziņojumā. Atbilstoši IVN direktīvas prasībām, ja tvēruma noteikšanas procedūras posms tiek īstenots, tad kompetentajai iestādei, sagatavojot viedokli par ziņojumā ietveramo informāciju un tās detalizācijas pakāpi, ir obligāti jākonsultējas ar iesaistītajām/ ietekmētajām valsts un pašvaldību institūcijām. IVN direktīva neparedz obligātu sabiedrības iesaistīšanu IVN programmas izstrādes un izvērtējuma laikā, kā arī nenosaka prasības informēt sabiedrību par apstiprināto programmu. Daudzas ES dalībvalstis un arī Latvija ir izvēlējušās IVN programmas sagatavošanas un/vai apstiprināšanas posmu noteikt kā obligātu prasību (skat. 3.2. nodaļu). Direktīva šādu iespēju arī pieļauj, un dalībvalstu pieredze apstiprina, ka kompetentās iestādes un citu ieinteresēto valsts un pašvaldību iestāžu iesaiste tvēruma noteikšanā un/vai viedokļa sniegšana uzlabo tālāko IVN ziņojuma izstrādes procesu un arī paša IVN ziņojuma kvalitāti. IVN programmas izstrādes posms var arī kalpot kā informācijas apmaiņas brīdis starp ierosinātāju, kompetento iestādi un citām iesaistītajām valsts un pašvaldību iestādēm, lai diskutētu par iespējamu IVN ziņojuma izstrādes posma apvienošanu/integrāciju ar citām normatīvajos aktos noteiktajām izvērtējuma procedūrām, kuras ir jāveic līdz attīstības piekrišanas (akcepta) lēmuma pieņemšanai.

Pamatojoties uz apstiprināto programmu, ierosinātājs kopā ar ekspertiem izstrādā IVN ziņojumu. IVN direktīva nosaka prasības IVN ziņojumā ietveramajai informācijai, kā arī tās pēdējie grozījumi stingri aicina ES dalībvalstis, kur vien tas ir racionāli un pamatoti iespējams, paredzēt citās ES direktīvās

noteikto darbības ietekmju novērtējuma procedūru koordinēšanu vai apvienošanu ar IVN direktīvā noteikto IVN ziņojuma sagatavošanu. Šādam apvienotajam/ integrētajam novērtējumam ir jāparedz arī viena koordinējošā kompetentā institūcija, un ES dalībvalsts pienākums ir noteikt kārtību, kā to realizēt.

IVN ziņojuma izvērtēšanā obligāti ir jāiesaista sabiedrība un ieinteresētās/ ietekmētās valsts un pašvaldību institūcijas. Lai arī IVN direktīva nenosaka katra procedūras posma minimālos laika termiņus, pēdējie pieņemtie IVN direktīvas grozījumi paredz 30 dienas kā minimālo laika periodu sabiedrības informēšanai un viedokļu sniegšanai par IVN ziņojumu.

Otrs termiņš, kas noteikts IVN direktīvā, attiecas uz sākotnējā izvērtējuma posmu un nosaka, ka kompetentajai institūcijai ne ilgāk kā 90 dienās ir jāsniedz atbilde/lēmums par IVN nepieciešamību paredzētajai darbībai, kurai tika veikts sākotnējais izvērtējums. Tādēļ dalībvalstīm ir svarīgi izvērtēt ikviena IVN procedūras posma laika termiņus, kuri ir noteikti nacionālajos normatīvajos aktos, un paredzēt optimālos termiņus katram attiecīgajam posmam. IVN direktīva uzsver, ka termiņiem jābūt saprātīgiem, piemēram, sabiedrības informēšanai un viedokļu sniegšanai noteikts laika termiņš 10 dienas nevarētu tikt uzskatīts par saprātīgu.

Tā kā IVN direktīva nosaka tikai obligātās minimālās prasības, jebkurš papildu IVN procedūras posms, kuru dalībvalsts ir iekļāvusi savos nacionālajos normatīvajos aktos, piem., papildu sabiedrības informēšana/sabiedriskā apspriešana, papildu nosacījumi konsultācijām ierosinātajam ārpus IVN direktīvā noteiktajiem konkrētajiem procedūras posmiem, kur konsultācijas ar ieinteresētajām valsts un pašvaldību iestādēm ir noteiktas kā obligātas, iespējams, nelietderīgi pagarina kopējo IVN procedūru. Šādiem papildu noteiktiem procedūras elementiem būtu jābūt racionāli pamatotiem.

Katrai dalībvalstij ir dotas izvēles iespējas noteikt kompetento institūciju. Līdz ar to tā var būt viena centrālā institūcija kā Latvijā, vai vairākas reģionālās – kā Igaunijā un Somijā. Dalībvalsts var arī noteikt specifisku kompetento institūciju konkrētas paredzētās darbības ietekmes novērtēšanai. Somijā Ekonomikas un nodarbinātības ministrija ir noteikta kā kompetentā iestāde paredzētajām darbībām, kuras saistītas ar Atomelektrostaciju un kodolreaktoru būvniecību, kā arī darbībām ar radioaktīviem atkritumiem (apglabāšana). Taču neatkarīgi no izvēles, dalībvalstīm ir jānodrošina efektīva sadarbība starp kompetento institūciju un visām IVN procesā ieinteresētajām un ietekmētajām valsts un pašvaldību institūcijām. Izvērtējot un lemjot par ikvienu paredzēto darbību, kurai ir nepieciešams IVN, dalībvalstīm ir jāspēj identificēt visas ieinteresētās/ ietekmētās valsts un pašvaldību institūcijas un jāspēj laicīgi informēt par paredzēto darbību un tās iespējamām būtiskām ietekmēm uz vidi, sadarbīties, konsultēties un saņemt no šīm institūcijām to viedokli katrā IVN procedūras posmā, kur tas ir paredzēts nacionālajos normatīvajos aktos.

Sabiedrības informēšana, tās aktīva iesaistīšana ar vidi saistītu jautājumu lemlēmšanā ir viens no vides direktīvu, ne tikai IVN direktīvas, stūrakmeņiem. ES dalībvalstis kopumā nodrošina atbilstību IVN direktīvas prasībām, bet aktuāls ir jautājums par līdzdalības procesa visefektīvāko modeli – kā un kādiem līdzekļiem nodrošināt to, ka informācija sabiedrībai tiek sniegta nevis formāli, izpildot Novērtējuma likuma prasības, bet tā ir viegli uztverama pat nespeciālistam. Ņemot vērā Ziemeļvalstu pieredzi, jo vieglāk uztverama ir projekta ideja un tās iespējamās ietekmes, jo vairāk tiek ietaupīts

sabiedrības iesaiste nepieciešamais/patērētais kopējais laiks. Piemēram, mazāk laika var aizņemt sarakste ar sabiedrības pārstāvjiem.^{2,3}

IVN direktīvā noteiktā procedūra noslēdzas ar paredzētās darbības attīstības piekrišanas lēmumu. IVN direktīva nosaka, ka dalībvalstis, ievērojot direktīvas un nacionālajos normatīvajos aktos noteiktās prasības, paredz kārtību, kādā tiek pieņemts lēmums par paredzētās darbības attīstību (jeb akceptu). Saskaņā ar direktīvu lēmums par paredzētās darbības akceptu ir nacionālajos normatīvajos aktos noteikta atļauja vai cits līdzvērtīgs lēmums, kurš atļauj ierosinātajam uzsākt īstenot konkrēto projektu. Atļauju (piem. būvatļauju) vairumā gadījumu izsniedz konkrētā pašvaldība, taču dalībvalstis var noteikt, ka par atsevišķām paredzētām darbībām lemj attiecīgās nozaru ministrijas vai pat valdība. Piem., Latvijā, ja paredzēto darbību, kas saistīta ar transporta un elektronisko sakaru tīklu un enerģijas pārvades būvju būvniecību, plānots veikt vairāku pašvaldību teritorijā un pašvaldības akceptējušas atšķirīgus paredzētās darbības norises vietas risinājumus, tad galīgo lēmumu pieņem Ministru kabinets.

3. Normatīvā regulējuma pilnveidošanas varianti

3.1. Likuma darbības jomas precizēšana

Likumiem var būt noteikta konkrēta darbības joma, ierobežota piemērojamība vai izņēmumi. Šie jautājumi, ja nepieciešams, arī ir jāietver likumā, un tos ietver likuma sākuma daļā (aiz likuma mērķa). Tādējādi tiek identificēta (sašaurināta) likuma piemērojamība attiecībā pret personām un noteiktiem tiesisko attiecību veidiem, savukārt, definējot darbības jomas, iespējams precīzāk atšifrēt likuma nosaukumu un atspoguļot tā saturu. Ja likuma piemērojamība ir ļoti plaša, iespējams, lietderīgāk un efektīvāk ir likumā nosaukt personas vai objektus, uz kuriem likuma galvenais saturs neattiecas.

[“Normatīvo aktu projektu izstrādes rokasgrāmata”. Valsts kanceleja]

Paredzētās darbības legāldefinīcija ir ietverta Novērtējuma likuma 1. panta 3. punktā:

“3) paredzētā darbība — aprīkojuma, iekārtas un tehnoloģijas ieviešana, papildināšana vai maiņa, projekta īstenošana, būvniecība, dabas resursu ieguve vai izmantošana, cilvēka darbības neskartu vai mazpārveidotu teritoriju un ainavu ietekmēšana, kā arī citas darbības, kuru veikšana vai galarezultāts var būtiski ietekmēt vidi;”

Novērtējuma likuma 1. panta 2. punktā noteikts, ka ietekmes uz vidi novērtējums ir procedūra, kas veicama šajā likumā noteiktajā kārtībā, lai novērtētu paredzētās darbības vai plānošanas dokumenta īstenošanas iespējamo ietekmi uz vidi un izstrādātu priekšlikumus nelabvēlīgas ietekmes novēršanai vai samazināšanai vai aizliegtu paredzētās darbības uzsākšanu normatīvajos aktos noteikto prasību pārkāpumu gadījumos.

² Act on the Environmental Impact Assessment Procedure (252/2017; amendments up to 556/2021 included). Pieejams: https://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/2017/en20170252_20210556.pdf

³ Environmental Impact Assessment and Environmental Management System Act. Passed 22.02.2005. RT I 2005, 15, 87. Pieejams: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/520012015014/consolide/current>

Ietekmes uz vidi novērtējums

Novērtējuma likuma 4. panta 1. daļa paredz gadījumus, kad ir nepieciešama pilna ietekmes uz vidi novērtējuma procedūra:

“(1) Ietekmes novērtējums nepieciešams:

- 1) paredzētajām darbībām, kuras ir saistītas ar šā likuma 1. pielikumā minētajiem objektiem;*
- 2) paredzētajām darbībām saskaņā ar sākotnējo izvērtējumu;*
- 3) paredzētajām darbībām saskaņā ar Latvijas Republikas noslēgtajiem starptautiskajiem līgumiem;*
- 4) ja vairākas paredzētās darbības ietekmē vienu un to pašu teritoriju, ņemot vērā šo darbību kopējo un savstarpējo ietekmi;*
- 5) izmaiņām esošajās darbībās:*
 - a) ja izmaiņas atbilst šā likuma 1. pielikumā minētajām robežvērtībām,*
 - b) ja izmaiņu rezultātā tiks sasniegtas vai pārsniegtas šā likuma 1. pielikumā minētās robežvērtības,*
 - c) ja izmaiņas paredzētas šā likuma 1. pielikumā minētajā objektā, kuram ietekmes novērtējums līdz šim nav veikts, un izmaiņu apjoms ir 50 procenti no šā likuma 1. pielikumā minētās robežvērtības.”*

Sākotnējais izvērtējums

Saskaņā ar Novērtējuma likuma 1. panta 2.¹ punktu ietekmes sākotnējais izvērtējums ir procedūra, kas Novērtējuma likumā noteiktajā kārtībā veicama paredzētajai darbībai, kurai var būt būtiska ietekme uz vidi, lai izvērtētu šīs darbības īstenošanas iespējamās nelabvēlīgās ietekmes būtiskumu un lemtu par ietekmes novērtējuma piemērošanu.

Novērtējuma likuma 3.² panta pirmā daļa paredz gadījumus, kad sākotnējais izvērtējums ir nepieciešams:

“(1) Sākotnējais izvērtējums nepieciešams:

- 1) šā likuma 2. pielikumā minētajām paredzētajām darbībām;*
- 2) paredzētajām darbībām, kuras var būtiski ietekmēt šā likuma 4.¹ pantā minētās teritorijas;*
- 3) izmaiņām esošajās darbībās:*
 - a) ja izmaiņas atbilst šā likuma 2. pielikumā minētajām robežvērtībām,*
 - b) ja izmaiņu rezultātā tiks sasniegtas vai pārsniegtas šā likuma 2. pielikumā minētās robežvērtības un izmaiņu apjoms ir 25 procenti no minētās robežvērtības un vairāk,*
 - c) ja citas izmaiņas akceptētajās, notiekošajās vai pabeigtajās darbībās, kuras ir saistītas ar šā likuma 1. un 2. pielikumā minētajiem objektiem, var izraisīt būtisku nelabvēlīgu ietekmi uz vidi;*
- 4) vairākām līdzīgām paredzētajām darbībām, kuras ietekmē vienu un to pašu teritoriju un kuru izmaiņu rezultātā summāri tiks sasniegtas šā likuma 1. vai 2. pielikumā minētās robežvērtības;*
- 5) citām paredzētajām darbībām, kuras var būtiski ietekmēt vidi, ņemot vērā šā likuma 11. pantā minētos kritērijus.”*

No minētā izriet, ka sākotnējais izvērtējums ir obligāti veicams paredzētajām darbībām (vienai vai vairākām darbībām kopā, kā arī izmaiņām esošajās darbībās), ja tās atbilst Novērtējuma likuma 2. pielikumā paredzētajiem parametriem. Savukārt, ja būvniecības vai cita veida iecere neatbilst

Novērtējuma likuma 2. pielikumā minētajām darbībām, tad sākotnējā izvērtējuma nepieciešamība ir nosakāma katrā konkrētā gadījumā atkarībā no tā, cik būtiski paredzētā darbība var ietekmēt vidi. Tomēr, lai noteiktu, vai Novērtējuma likuma 2. pielikumā neminētām darbībām ir nepieciešams sākotnējais izvērtējums, pirmām kārtām ir jākonstatē, ka iecerētā darbība ir uzskatāma par paredzēto darbību Novērtējuma likuma izpratnē.

3.1.1. Paredzētās darbības legāļdefinīcija

3.1.1.1 Identificētās problēmas un pilnveidošanas nepieciešamība

Atbilstoši paredzētās darbības definīcijai, kas ietverta Novērtējuma likuma 1. panta 3. punktā, paredzētā darbība Novērtējuma likuma izpratnē aptver ļoti plašu darbību kopumu. Tiesu praksē ir risināts jautājums par to, vai ar paredzēto darbību ir jāsaprot arī tāda rīcība vai izmaiņas, kas nav saistītas ar būvniecību vai cita veida fiziskām izmaiņām dabā.

[...] no Direktīvas 2011/92/ES 1. panta 2. punkta "a" apakšpunktā un Novērtējuma likuma 1. panta 3. punktā minētajām definīcijām izriet, ka par "projektu" direktīvas izpratnē un "paredzēto darbību" Novērtējuma likuma izpratnē ir uzskatāmas plašākas darbības, nekā tikai būvdarbu veidā īstenota fiziska iejaukšanās teritorijā (piemēram, darbības, kas rada troksni, smakas, gaisa piesārņojumu u.tml.) [...] arī lidostas paplašināšana, kas saistīta ar lidojumu skaita palielināšanu, ir uzskatāma par tādu darbību, kurai ir piemērojama ietekmes uz vidi novērtējuma procedūra.

[Senāta 2021. gada 17. maija sprieduma lietā Nr. SKA-174/2021 (A420135817) 15. punkts]

Tiesu prakses izvērtējums

Detalizētāk aplūkojot, kā "paredzēto darbību" definē IVN direktīva un traktē ES tiesas, var secināt, ka termins ir definēts šaurāk nekā Latvijas Novērtējuma likumā. IVN direktīva nosaka, ka "projekts" nozīmē:

- celtniecības darbu vai citu ierīkošanu vai programmu izpildi,
- citu iejaukšanos dabiskajā apkārtnē un ainavā, to skaitā iejaukšanos, kas saistīta ar minerālo resursu ieguvī;⁴

Atbilstoši ES tiesas praksei termins "projekts" attiecas uz darbiem un fizisku iejaukšanos [...]. ES tiesa ir secinājusi, ka esošas atļaujas (darbībai lidostā) atjaunošana, ja nav veikti darbi vai pārbūve, kas ietver teritorijas fiziskā aspekta izmaiņas, nav klasificējama kā "projekts" Direktīvas 1. panta 2. daļas izpratnē.⁵

Minētie piemēri apliecina to, ka privātpersonām un lēmumu pieņēmējiem ne vienmēr būs redzams tas, vai iecerētā uzņēmējdarbības paplašināšana (piemēram, preču vai pakalpojumu piedāvājuma

⁴ IVN direktīvas 1. panta 2. daļas a) punkts.

⁵ Environmental Impact Assessment of Projects. Rulings of the Court of Justice of the European Union. November 2022.

palielināšana) pati par sevi varētu tikt uzskatīta par paredzēto darbību Novērtējuma likuma izpratnē vai nē. Tas vairo tiesisko nenoteiktību, pasliktina investīciju vidi un var radīt nevajadzīgu kaitējumu gan vides aizsardzības interesēm, gan paredzētās darbības ierosinātajam.

Vienlaikus jāatzīmē, ka ES tiesu prakses pārskatā ir akcentēta Dzīvotņu direktīvas⁶ saistība ar IVN direktīvu – lai gan Dzīvotņu direktīvā netiek definēti termini “plāns” un “projekts”, tiem tiek piemērota IVN direktīvā ietvertā definīcija. Savukārt, no tiesu prakses, kas skar ietekmes uz vidi novērtējumus Dzīvotņu direktīvas kontekstā, izriet, ka “projekts” var tik traktēts plašāk nekā paredzēts IVN definīcijā un arī lopu ganīšana var tikt uzskatīta par projektu Dzīvotņu direktīvas kontekstā pat, ja tā neatbilst IVN direktīvas projekta definīcijai.⁷

3.1.1.2 Iespējamie risinājumi

Lai izvairītos no pārpratumiem “paredzētās darbības” termina interpretācijā, kā arī harmonizējot Latvijas pieeju ar ES pieeju, tiek rekomendēts pārskatīt paredzētās darbības jēdzienu. Būtu apsverama iespēja precizēt Novērtējuma likuma 1. panta 3. punktā ietverto paredzētās darbības definīciju tā, lai jebkurai personai būtu pietiekami labi saprotams, ka paredzētā darbība var būt tikai tāda darbība, kas saistīta ar būvniecību, iekārtu uzstādīšanu vai citu iejaukšanos vidē un ainavā, tai skaitā iejaukšanos, kas saistīta ar dabas resursu ieguvu.

Iespējamie risinājuma varianti ietver:

- esošās redakcijas papildināšanu ar piebildi “un kuru veikšana ir saistīta ar iejaukšanos vidē un ainavā”,
- paredzētās darbības terminu definēšanu iespējami tuvu IVN direktīvas tekstam. Iespējamā redakcija: *“paredzētā darbība — darbība, kas saistīta ar būvniecību, iekārtu uzstādīšanu vai sistēmu izveidi, vai cita darbība, kas saistīta ar fizisku iejaukšanos vidē un ainavā, tai skaitā iejaukšanos, kas saistīta ar dabas resursu ieguvu”*.

Diskusijās ar ieinteresētajām pusēm kā iespējamie riski, īstenojot šādu priekšlikumu, tika identificēta iespēja paredzētās darbības ierosinātajam sākotnējā stadijā pieteikt darbību samazinātā apjomā (piemēram, ar samazinātu ražošanas jaudu), tādējādi izvairoties no ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras īstenošanas, bet pēc piesārņojošās darbības atļaujas saņemšanas pieprasīt ražošanas jaudu palielinājumu jau atļaujas pārskatīšanas procedūras ietvaros. Lai izvairītos no šādiem gadījumiem, būtu nepieciešams:

- noteikt, ka, piesakot paredzēto darbību, paredzētās darbības ierosinātajam ir pienākums norādīt iekārtas/u maksimālo projektēto jaudu,
- noteikt, ka ietekmes novērtējums nepieciešams izmaiņām esošajās darbībās, ja:
 - izmaiņas atbilst likuma 1. pielikumā minētajām robežvērtībām (*esoša norma*),
 - darbībai iepriekš nav veikts ietekmes uz vidi novērtējums un izmaiņu rezultātā tiks sasniegtas vai pārsniegtas likuma 1. pielikumā minētās robežvērtības.

⁶ Padomes Direktīva 92/43/EEK (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību

⁷ Environmental Impact Assessment of Projects. Rulings of the Court of Justice of the European Union. November 2022.

3.1.2. 1. pielikuma darbības

3.1.2.1 Identificētās problēmas un pilnveidošanas nepieciešamība

Projekta ietvaros tika izvērtētas Latvijas, Igaunijas, Lietuvas un Somijas paredzētās darbības, kurām obligāti ir jāveic IVN. Izvērtējuma rezultātā tika konstatēts, ka dažām paredzētajām darbībām dažādas valstis ir izvēlējušās piemērot stingrākus robežslietņus, nekā noteikts IVN direktīvā, vai nepiemērot robežslietņus, kā arī nacionālajos normatīvajos aktos ir iekļautas vairākas citas paredzētās darbības, kuras nav iekļautas IVN direktīvas 1. pielikumā.

Pamatojoties uz informāciju, ko sniedza eksperti, kas bija iesaistīti likumprojekta izstrādē, Latvijas gadījumā tā bija apzināta izvēle vairākām paredzētajām darbībām, izstrādājot pirmo likumprojekta redakciju, vai nu piemērot stingrākus robežslietņus, vai nepiemērot tos nemaz. Šāda izvēle pirms vairāk nekā 10 gadiem tika veikta sadarbībā ar jomas ekspertiem, ņemot vērā Latvijas ekonomikas lielumu, pieejamo informāciju par vides stāvokli un tobrīd aktuālos attīstības projektus.

IVN direktīvas prasības neliedz dalībvalstīm lemt par papildus un/vai zemāku robežslietņu noteikšanu, ciktāl tie nav pretrunā IVN direktīvas 1. pielikumā noteiktajiem.

Fokusa grupu sanāksmju ietvaros tika izteikti komentāri no paredzētās darbības ierosinātāju pārstāvjiem, ka atsevišķos gadījumos Novērtējuma likuma 1. pielikumā noteiktās paredzētās darbības un to robežslietņi nav samērīgi.

Fokusa grupu sanāksmes

Šobrīd, izvērtējot Igaunijas, Lietuvas un Somijas atšķirīgās pieejas, nosakot paredzētās darbības, kurām ir obligāti jāveic IVN, kā arī sadarbojoties ar jomas ekspertiem Latvijā, tiek rekomendēts izvērtēt un nepieciešamības gadījumā noteikt robežslietņus darbībām, kur tādi ir noteikti citās kaimiņvalstīs, kā arī izvērtēt nepieciešamību saglabāt sarakstā tajā papildus ietvertos paredzēto darbību veidus.

Vienlaikus norādāms, ka rūpīgi izsverama robežslietņu palielināšana līdz maksimāli pieļaujamiem robežslietņiem (t.i., kādi tie ir noteikti IVN direktīvas 1. pielikumā) tām paredzētajām darbībām, kurām tas šobrīd Latvijā noteikts zemāks, jo šādos gadījumos palielinās risks, ka šiem projektiem varētu tikt pagarināts kopējais IVN procedūras laiks.

Piemēram, Latvija ir noteikusi trīs reizes zemāku robežslietni (t.i., stingrāku) tādai darbībai kā termoelektrostacijas un citas sadedzināšanas iekārtas (slietnis 100 megavati vai lielāka jauda). IVN direktīva šādai darbībai paredz slietni, kas līdzvērtīgs 300 megavatu vai lielākai jaudai. Igaunijā un Somijā robežslietnis noteikt atbilstoši direktīvas prasībām, bet Lietuva noteikusi 150 megavatu jaudas slietni. Piemērojot IVN direktīvā paredzēto 300 megavatu jaudu, sadedzināšanas iekārtām ar mazāku jaudu par 300 megavatiem būs nepieciešams veikt sākotnējo izvērtējumu, un, iespējams, daudzos gadījumos tomēr pēc tam uzsākt IVN ziņojuma sagatavošanu, tādējādi kopējais IVN procedūras laiks tikai pieaugtu.

Citu valstu prakses analīze

Līdz ar to atbilstošu robežsliekšņu noteikšanai ir jābūt izsvērtai rīcībai, kas balstās uz jau esošo IVN procedūras piemērošanas pieredzi, jomas ekspertu viedokļiem, kuri pārstāv konkrēto nozari, un kompetentās institūcijas gadu gaitā uzkrāto pieredzi, izvērtējot paredzēto darbību, kurām Latvijā piemērots IVN, iespējamo būtisko ietekmi uz vidi.

No visām Latvijas Novērtējuma likuma 1. pielikumā ietvertajām paredzētajām darbībām, 21 paredzētā darbība precīzi atbilst IVN direktīvas 1. pielikumā ietvertajām. Septiņām paredzētajām darbībām ir noteikts stingrāks robežsliekšnis, nekā to nosaka IVN direktīvas 1. pielikums vai robežsliekšnis nav noteikts nemaz.

Latvija ir iekļāvusi trīs paredzētās darbības Novērtējuma likuma 1. pielikumā, kuras nav minētas IVN direktīvas 1. pielikumā. Tabula ar robežsliekšņu un paredzēto darbību salīdzinājumiem ir pieejama šīs atskaites 1. pielikumā.

Papildus iepriekš minētajam, neskaidrību 1. pielikuma piemērošanā vairākos gadījumos rada arī darbību nosaukumi, raksturīgākais piemērs ir IVN direktīvā izmantotā jēdziena “construction” tulkojums kā “jaunbūvējams”.

*IVN direktīvas 1. pielikuma 7.(b) punkts:
“Construction of motorways and express roads”*

*Novērtējuma likuma 1. pielikuma 11. punkts”
“Jaunbūvējamas automaģistrāles un ātrsatiksmes autoceļi”*

Kā vairākos lēmumos skaidrojusi Eiropas Savienības Tiesa jēdziens “construction” jeb būvniecība ir jātulko iespējami plaši, tā, piemēram, izvērtējot IVN nepieciešamību ceļa atjaunošanas gadījumā, tā uzskatīja, ka darbi jau esoša ceļa atjaunošanai sava apjoma un tehnisko risinājumu veida dēļ var būt līdzvērtīgi jauna ceļa būvniecībai un līdz ar to IVN procedūras piemērošana šādā gadījumā ir pamatota.

[Interpretation of definitions of project categories of annex I and II of the EIA Directive European Union, 2015]

3.1.2.2 Iespējamie risinājumi

Apkopojot un izvērtējot informāciju par sākotnējā izvērtējuma rezultātiem noteiktu darbību veidiem, kā arī vērtējot ietekmes uz vidi novērtējuma procesā iegūto informāciju par vērtētajām darbībām un to iespējamo ietekmi uz vidi, rekomendēts pārskatīt Novērtējuma likuma 1. pielikuma darbību sarakstu, nepieciešamības gadījumā svītrojot noteiktus paredzēto darbību veidus un/vai mainot to robežsliekšņus. Īstenojot šo ieteikumu, īpaša uzmanība pievēršama tām darbībām, kurām Latvijā noteikti stingrāki robežsliekšņi nekā IVN direktīvā un kaimiņvalstīs, un darbību veidiem, kas iekļauti sarakstā papildus IVN direktīvā noteiktajiem darbības veidiem. Veicot pielikuma pārskatīšanu, vienlaikus ir nepieciešams izvērtēt, vai pārskatītie robežsliekšņi kopumā nepaildzinās IVN procedūru, šādu vērtējumu balstot līdzšinējās prakses analīzē par sākotnējo izvērtējumu rezultātiem un ietekmju veidiem un to būtiskuma vērtējumu IVN procesos.

Būtu apsverama arī 1. pielikumā ietvertu jēdzienu redakcionāla precizēšana, caurlūkojot un izsverot Eiropas Savienības Tiesas lēmumos ietvertu dažādo projektu veidu skaidrojumu un interpretāciju.

3.1.3. 2. pielikuma darbības

3.1.3.1 Identificētās problēmas un pilnveidošanas nepieciešamība

Sākotnējais izvērtējums IVN ekspertu vērtējumā ir šaurais posms IVN procedūrā. Respondenti norāda uz nesamērīgu papildinformācijas pieprasīšanu, termiņu vilcināšanu un to pagarināšanu ar papildinformācijas pieprasīšanu. Daži respondenti atzīst, ka apzināti sniedz vispārīgu informāciju, jo nav saprotams, kāda informācija tiek/ tiks pieprasīta. Ir respondenti, kas norāda, ka komunikācija ar VVD sarežģīta.

Intervijas ar ieinteresētajām pusēm

Sākotnējā izvērtējuma nepieciešamība

Saskaņā ar Novērtējuma likuma 1. panta 2.¹ punktu ietekmes sākotnējais izvērtējums ir procedūra, kas Novērtējuma likumā noteiktajā kārtībā veicama paredzētajai darbībai, kurai var būt būtiska ietekme uz vidi, lai izvērtētu šīs darbības īstenošanas iespējamās nelabvēlīgās ietekmes būtiskumu un lemtu par ietekmes novērtējuma piemērošanu. Kā minēts iepriekš, sākotnējais izvērtējums ir obligāti veicams paredzētajām darbībām (vienai vai vairākām darbībām kopā, kā arī izmaiņām esošajās darbībās), ja tās atbilst Novērtējuma likuma 2. pielikumā paredzētajiem parametriem, un, ja iecere neatbilst 2. pielikumā minētajām darbībām, tad sākotnējā izvērtējuma nepieciešamība ir nosakāma katrā konkrētā gadījumā.

Gadījumos, kad paredzētā darbība tieši neatbilst Novērtējuma likuma 1. un 2. pielikumā noteiktajiem parametriem vai izmantotajiem termiņiem, paredzētās darbības ierosinātajam pašam var būt sarežģīti noteikt, vai darbībai ir nepieciešams sākotnējais izvērtējums (vai darbība būtiski ietekmēs vidi, ņemot vērā Novērtējuma likuma 11. pantā minētos kritērijus). Tiesu praksē ir atrodama atziņa par sagaidāmo rīcību gadījumos, kad jautājums par sākotnējā izvērtējuma nepieciešamību ir strīdīgs.

Administratīvā apgabaltiesa nepiekrīt pieteicējai, ka pienākums veikt sākotnējo izvērtējumu būvniecībai, tostarp vienkāršotai renovācijai, krasta kāpu aizsargjoslā tiesību normās nebija noteikts pietiekami skaidri. No pieteicējas, kā arī būvniecības procesā iesaistītajām personām būtu saprātīgi sagaidāms, ka tās pirms konkrētās būvniecības, kas skar arī krasta kāpu aizsargjoslu, šaubīgos apstākļus vispirms noskaidrotu, tostarp vērsties pārvaldē ar iesniegumu par sākotnējā izvērtējuma nepieciešamību. Tas atbilstu likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 3. panta 5. punktā noteiktajam piesardzības principam, ka vides problēmu risināšana uzsākama, pirms vēl saņemti pilnīgi zinātniski pierādījumi par paredzētās darbības negatīvo ietekmi uz vidi. Ja ir pamatotas aizdomas, ka paredzētā darbība negatīvi ietekmēs vidi, jāveic piesardzības pasākumi.

[Administratīvās apgabaltiesas 2019. gada 1. oktobra sprieduma lietā Nr. A420198518 11.2. punkts.]

Tiesu prakses izvērtējums

Problēmas var rasties arī tad, ja ir nepieciešams konstatēt, vai paredzētā darbība ir Novērtējuma likuma 2. pielikumā minēta darbība. Dažām darbībām, kurām nepieciešams sākotnējais izvērtējums, likumdevējs Novērtējuma likuma 2. pielikumā ir noteicis konkrētus robežlielumus. Taču citos gadījumos Novērtējuma likuma 2. pielikumā darbībām nav paredzēti robežlielumi un arī pašas darbības ir apzīmētas, izmantojot ģenerālklauzulas jeb atklātus juridiskus jēdzienus, kurus tiesību normu piemērotājam katrā konkrētā gadījumā ir jāpiepilda ar saturu. Piemēram, saskaņā ar Novērtējuma likuma 2. pielikuma 10.2. apakšpunktu sākotnējais izvērtējums ir veicams pilsētvides attīstības projektiem, tai skaitā tirdzniecības centriem. Tiesu prakse rāda, ka tiesas mēdz dažādi vērtēt to, vai paredzētā darbība ir uzskatāma par tirdzniecības centru (pilsētvides attīstības projektu) Novērtējuma likuma 2. pielikuma izpratnē.

Neskaidrības un dažādas pieejas un metodes atklātu juridisku jēdzienu aizpildīšanā, vērtējot, vai paredzētai darbībai ir nepieciešams sākotnējais izvērtējums saskaņā ar Novērtējuma likuma 2. pielikumu, šķietami līdzīgos gadījumos var novest pie dažādiem iznākumiem. Arī šādos gadījumos tas vairo tiesisko nenoteiktību, pasliktina investīciju vidi un var radīt nevajadzīgu kaitējumu gan vides aizsardzības interesēm, gan paredzētās darbības ierosinātājam.

Saskaņā ar Būvniecības likuma 15. panta trešās daļas 2. punktu institūcija, kas pilda būvvaldes funkcijas, neizdod būvatļauju, ja paredzētajai būvniecībai nav veikts sākotnējais izvērtējums, kad to paredz normatīvie akti. Arī tiesu praksē ir atzīts, ka sākotnējais izvērtējums nav veicams pēc tam, kad būvniecība jau ir uzsākta vai pabeigta un pirms sākotnējā izvērtējuma veikšanas būvatļauja nav izdodama.

Vienlaikus jāņem vērā, ka sākotnējais izvērtējums atbilstoši Novērtējuma likuma prasībām var būt nepieciešams arī tādām darbībām, kas nav iekļautas Novērtējuma likuma 2. pielikumā, bet var radīt būtisku ietekmi uz vidi. Privātpersonām (arī institūcijām, kas pilda būvvaldes funkcijas) ne vienmēr var būt skaidri saprotams, ka, ņemot vērā Novērtējuma likuma 11. pantā minētos kritērijus, paredzētā darbība varētu radīt būtisku ietekmi uz vidi. Piemēram, ņemot vērā Novērtējuma likuma 11. panta otrās daļas 2. punktu un 3. punkta d) apakšpunktu, pastāv iespēja, kā arī salīdzinoši vienkāršas savrupmājas būvniecībai ir nepieciešams sākotnējais izvērtējums, ja tuvumā atrodas biotopa vai īpaši aizsargājamas sugas mikrolieguma teritorija, vai pastāv citi apstākļi, kas, kopā ņemot, varētu būt par pamatu sākotnējā izvērtējuma veikšanai.

Gadījumos, ja nedz privātpersona, nedz institūcija, kas pilda būvvaldes funkcijas, nav pareizi noteikusi vai pamanījusi sākotnējā izvērtējuma nepieciešamību, un būvniecības iecerei ir izsniegta būvatļauja, var rasties situācija, ka, vēlāk atklājot sākotnējā izvērtējuma nepieciešamību, būvatļauja tiek atcelta. Tas var būt īpaši nepatīkami būvniecības ierosinātājam gadījumos, kad jau ir uzsākti būvdarbi. Šādā gadījumā būvatļaujas atcelšana un iepriekš neparedzēti nosacījumi Valsts vides dienesta izdotos tehniskajos noteikumos (pieņemtu, ka sākotnējā izvērtējuma rezultātā IVN nav nepieciešams) būvniecības ierosinātājam var radīt būtiskus zaudējumus. Tāpat nesavlaicīga sākotnējā izvērtējuma veikšana var radīt negatīvu ietekmi uz vides aizsardzības interesēm un mērķiem.

Saskaņā ar tiesu praksi, šaubīgos gadījumos, kad pietiekami skaidri nevar noteikt sākotnējā izvērtējuma nepieciešamību, paredzētās darbības ierosinātājam būtu jāvēršas ar iesniegumu Valsts vides dienestā, lai noskaidrotu, vai sākotnējais izvērtējums ir nepieciešams. Tomēr Novērtējuma likumā nav noregulēta privātpersonu rīcība strīdīgos gadījumos, kad pastāv šaubas par sākotnējā izvērtējuma, IVN vai tehnisko noteikumu nepieciešamību.

Attiecīgi atbilstoši pašreiz spēkā esošajai kārtībai atbildība noteikt, vai iecerei ir piemērojams sākotnējais izvērtējums, gulstas uz ierosinātāju, jo Novērtējuma likums nesniedz nepārprotamu indikāciju, kurām paredzētajām darbībām sākotnējais izvērtējums ir piemērojams.

Eiropas Savienības valstu praksē lielākoties pieņemts, ka tad, ja paredzētā darbība nav iekļauta ne 1., ne 2. pielikumā vai līdzvērtīgā nacionālā sarakstā, tad ietekmes uz vidi procedūra uz šādām darbībām neattiecas (proti, tiek izmantota "slēgta" saraksta pieeja).⁸

Sākotnējā izvērtējuma rezultāts

Novērtējuma likuma 4. panta pirmās daļas 2. punkts paredz, ka IVN ir nepieciešams citastarp paredzētajām darbībām saskaņā ar sākotnējo izvērtējumu. Saskaņā ar minētā likuma 10. pantu IVN nepieciešamība sākotnējā izvērtējuma procedūrā tiek noteikta, pamatojoties uz Novērtējuma likuma 11. panta kritērijiem. Novērtējuma likuma 13. panta pirmā daļa paredz, ka Valsts vides dienests, ievērojot sākotnējā izvērtējuma rezultātu, pieņem lēmumu par paredzētās darbības ietekmes uz vidi novērtējuma piemērošanu vai nepiemērošanu. Saskaņā ar minētā panta otro daļu, ja pieņemts lēmums nepiemērot paredzētās darbības ietekmes uz vidi novērtējumu, Valsts vides dienests izdod tehniskos noteikumus attiecībā uz katru konkrēto paredzēto darbību.

Ievērojot Novērtējuma likuma 1. panta 2.¹ punktā paredzēto sākotnējo izvērtējuma definīciju, kā arī iepriekš minētās tiesību normas, ir skaidrs, ka sākotnējais izvērtējums tiek veikts, lai noskaidrotu paredzētās darbības iespējamo negatīvo ietekmi uz vidi un nepieciešamību veikt IVN. Ja sākotnējā izvērtējuma rezultātā tiek konstatēts, ka saskaņā ar Novērtējuma likuma 11. pantā minētajiem kritērijiem ietekme nebūs tik būtiska, lai būtu nepieciešams veikt IVN, Valsts vides dienests izdod tehniskos noteikumus.

Tiesu praksē ir plašāk skaidrota sākotnējā izvērtējuma procedūra, tās mērķis un nozīme. Piemēram, kādā lietā Administratīvā apgabaltiesa bija nonākusi pie nepareiza secinājuma, ka ir jāpieņem, ka Novērtējuma likuma 2. pielikumā minētajām darbībām ir būtiska ietekme uz vidi un sākotnējā izvērtējuma ietvaros ir jārod pierādījumi tam, ka ietekme tomēr nebūs būtiska. Senāts, reaģējot uz apgabaltiesas secinājumu, ir analizējis to, cik detalizēti sākotnējā izvērtējuma ietvaros ir nepieciešams noteikt un novērtēt katru iespējamo ietekmi.

⁸ Guidance on Screening, European Union, 2017

Senāta ieskatā nedz Direktīvas teksts, nedz Eiropas Savienības Tiesas judikatūra neliek kompetentajām iestādēm sākotnējā izvērtējuma pamatojumu veidot kā tādu, kura mērķis ir katrā ziņā pierādīt, ka nevar rasties nekāda būtiska ietekme, par kuru savas šaubas izsaka vai vēlāk varētu izteikt ikviens cits persona. Var piekrist apgabaltiesai, ka noteiktu projektu veidu iekļaušana 2. sarakstā jau liek pieņemt, ka konkrēts sarakstam atbilstošs projekts varētu būt tāds, kura ietekme varētu būt būtiska, taču jau pati Direktīvas uzbūve liek apšaubīt šāda pieņēmuma stingrību. Tieši pretēji, tas ir jāizvērtē kompetentajām institūcijām – vispusīgi, bet noteikti ne tikpat skrupulozā līmenī, kāds jāsasniedz pilnajā ietekmes uz vidi novērtējuma procedūrā. Pretējā gadījumā zustu jēga vispār projektus dalīt tādos, kam novērtējums vienmēr nepieciešams, un tādos, kuros šāda nepieciešamība izvērtējama individuālā gadījumā.

Tāpat jāpatur prātā arī, ka sākotnējā izvērtējuma mērķis ir tikai noteikt iespējamās ietekmes un to, vai tās varētu būt būtiskas, nevis precīzi dokumentēt ietekmju apjomu un definēt projekta īstenošanas noteikumus.

[Senāta 2012. gada 30. oktobra sprieduma lietā Nr. SKA-139 (A42991709) 23. punkts.]

Tiesu prakses izvērtējums

Senāts ir arī uzsvēris, ka sākotnējais izvērtējums un tehnisko noteikumu izdošana arī ir process, kurā tiek izvērtēta paredzētās darbības ietekme. Tādēļ ir iespējams noteikt prasības ietekmes mazināšanai pat tad, ja sākotnējā izvērtējuma rezultāts rāda, ka IVN nav nepieciešams.

Sākotnējā izvērtējuma mērķis ir noskaidrot, vai būtu auglīga tik detalizēta informācijas iegūšana un analīze un tik plaša sabiedrības iesaistīšana, kāda tā ir ietekmes uz vidi novērtējuma procedūrā. Sākotnējā izvērtējuma iegūtajai informācijai ir jābūt pietiekami plašai, lai varētu pilnvērtīgi izlemt, vai darbības ietekme uz vidi ir pietiekami skaidra. Ja sākotnējais izvērtējums neuzrāda tādas izzināmos ietekmes jautājumus, kuru izpētei nozīmīga būtu pilnā ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras veikšana, prasības paredzētajai darbībai ir nosakāmas reģionālās vides pārvaldes izdotajos tehniskajos noteikumos. Tātad vides institūcijas nezaudē iespēju atbilstoši veiktajam izvērtējumam uzstādīt prasības, lai nelabvēlīgā ietekme uz vidi būtu pēc iespējas mazāka un iekļautos normatīvo aktu noteiktajās robežās.

[Senāta 2018. gada 30. janvāra sprieduma lietā Nr. SKA-22/2018 (A420618811) 13. punkts]

Tiesu prakses izvērtējums

Vienlaikus tiesu praksē ir uzsvērts, ka IVN veikšana nav samērīga, ja paredzētās darbības ietekme ir apzināma un novēršama / samazināma citu, mazāk laikietilpīgu un ne tik dārgu procedūru ietvaros.⁹

Sākotnējā izvērtējuma mērķim nav jābūt jebkurā gadījumā, kad konstatēta ietekme uz vidi, piemērot IVN. Ja ietekmi var novērst/ būtiski samazināt, nosakot nosacījumus tehniskajos noteikumos, nav nepieciešams papildus IVN process.

Fokusa grupas

Attiecīgi Latvijas tiesu praksē ir uzsvērts, ka, ja paredzētās darbības ietekme uz vidi ir pietiekami novērtējama un paredzama jau sākotnējā izvērtējuma ietvaros un ietekme ir mazināma ar Valsts vides dienesta tehnisko noteikumu nosacījumiem, tad nav nepieciešams veikt paredzētās darbības IVN. No tiesu prakses izriet, ka arī tad, ja ietekme var būt būtiska, IVN veikšana ne vienmēr ir attaisnojama, jo sākotnējā izvērtējuma mērķis nav pamatot to, ka būtiska ietekme noteikti nebūs. Tā vietā sākotnējā izvērtējuma mērķis ir noskaidrot, vai tik detalizēta un komplicēta procedūra kā IVN ir nepieciešama (lietderīga). Pat tad, ja IVN netiek veikts, vides institūcijas nezaudē iespēju atbilstoši veiktajam sākotnējam izvērtējumam uzstādīt prasības, lai nelabvēlīgā ietekme uz vidi būtu pēc iespējas mazāka.

Šāda Latvijas tiesu prakse nonāk zināmā pretrunā ar IVN direktīvā 2014. gadā veiktajiem grozījumiem, kas specifiski nosaka to, ka sākotnējam izvērtējumam nepieciešamo informāciju ir jāsniedz ierosinātājam. IVN direktīva nosaka gan sniedzamās informācijas apjomu (4. panta 4. daļa un II.A. pielikums), gan to, ka *“Attīstītājs var iesniegt arī aprakstu par jebkādām projekta īpašībām un/vai pasākumiem, kas paredzēti, lai nepieļautu vai novērstu to, kas citādi varētu radīt būtisku nelabvēlīgu ietekmi uz vidi.”* Proti, ir svarīgi apzināties, ka kompetentajām valsts institūcijām nav jāvērtē, vai izvirzot nosacījumus tehniskajos noteikumos ir iespējams samazināt darbības ietekmi, kas citādi būtu vērtējama kā būtiska, bet jābalstās uz ierosinātāja sniegto informāciju par paredzētajiem pasākumiem un risinājumiem. Ja kompetentā valsts institūcija pieņem lēmumu, nepiemērot ietekmes uz vidi novērtējumu, balstoties uz informāciju par projekta īpašībām un/vai pasākumiem, kas paredzēti, lai nepieļautu vai novērstu to, kas citādi varētu radīt būtisku nelabvēlīgu ietekmi uz vidi, tad šo nosacījumu ievērošana tālākā projekta īstenošanā ir saistoša paredzētas darbības ierosinātājam, un institūcijai tie būtu ietverami kā obligātie nosacījumi tehniskajos noteikumos. Tāpat Eiropas Komisijas vadlīnijas sākotnējā izvērtējuma veikšanai¹⁰ vērš uzmanību uz to, ka šis noteikums attiecas uz pazīmēm un/vai pasākumiem, lai «izvairītos vai novērstu» būtisku nelabvēlīgu ietekmi, un neietver darbības vārdu «kompensēt», kas ir saistīti ar kompensācijas pasākumiem. Tas nozīmē, ka gadījumā, ja sākotnējā izvērtējuma laikā pirmsšķietami ir nepieciešami kompensējošie pasākumi, lai nodrošinātu paredzētās darbības veikšanas negatīvo ietekmju līdzsvarošanu un teritorijas vienotības (viengabalainības) aizsardzību un saglabāšanu, tad obligāti piemērojama pilna ietekmes uz vidi novērtējuma procedūra, kurā vispirms tiek izvērtēts, vai nav iespējamas citas alternatīvas projekta mērķu sasniegšanai.

⁹ Senāta 2010. gada 23. decembra lēmuma lietā Nr. SKA-1064/2010 (A42991709) 11. un 13. punkts.

¹⁰ Guidance on Screening, European Union, 2017

3.1.3.2 Iespējamie risinājumi

Sākotnējā izvērtējuma nepieciešamība

Lai samazinātu nenoteiktību sākotnējā izvērtējuma piemērošanā, tiek rekomendēts:

1. Izslēgt Novērtējuma likuma 3.² panta (1) daļas 5. apakšpunktu (t.i., sākotnējā izvērtējuma piemērošanu citām paredzētajām darbībām, kuras var būtiski ietekmēt vidi, ņemot vērā šā likuma 11. pantā minētos kritērijus).
2. Papildināt Novērtējuma likuma 2. pielikumā ietverto paredzēto darbību uzskaitījumu ar likumdevēja noteiktiem robežlielumiem un kritērijiem, kas būtu izšķiroši, lai noteiktu sākotnējā izvērtējuma nepieciešamību, kā arī pārskatīt esošās robežvērtības. Nosakot un pārskatot robežvērtības, par pamatu ņemt pieejamos datus par projektiem, kuriem tiek veikts sākotnējais izvērtējums, un izvērtēt noteikto robežvērtību atbilstību reālajai situācijai.

Ņemot vērā pieejamo informāciju, sākotnējais izvērtējums atbilstoši Novērtējuma likuma 3.² panta (1) daļas 5. apakšpunktam tiek piemērots ļoti retos gadījumos. Klātesošie (t.sk., VVD un VPVB pārstāvjiem) nevarēja sniegt informācijas par kādu ieceri, kurai sākotnējā izvērtējuma, kas piemērots uz šī punkta pamata, rezultātā tiktu piemērots IVN. Vienlaikus tika atzīts, ka kopumā uz šī punkta pamata visai bieži tiek veikts sākotnējais izvērtējums.

Fokusa grupas

Sākotnējā izvērtējuma rezultāts

Tiek rekomendēts papildināt Novērtējuma likuma 13. panta regulējumu ar nosacījumu, ka IVN nav veicams arī tad, ja paredzētās darbības ierosinātais ir paredzējis un iesniegumā norādījis pasākumus nelabvēlīgas ietekmes novēršanai vai samazināšanai, lai nepieļautu vai novērstu to, kas citādi varētu radīt būtisku nelabvēlīgu ietekmi uz vidi.

NB: gadījumā, ja tiek paredzēti kompensējošie pasākumi, paredzētajai darbībai obligāti piemērojams IVN, un sākotnējais izvērtējums nevar noslēgties ar tehnisko noteikumu izdošanu.

Rekomendētais risinājums pēc būtības atbilst IVN direktīvā nostiprinātajai pieejai (4. panta 5. daļa): Kompetentā iestāde pieņem lēmumu, pamatojoties uz attīstītāja ... sniegto informāciju un vajadzības gadījumā ņemot vērā rezultātus, kas gūti iepriekšējās pārbaudēs vai novērtējumos ... b) ja nolemj, ka ietekmes uz vidi novērtējums nav nepieciešams, norāda galvenos iemeslus, kāpēc netiek prasīts šāds novērtējums, atsaucoties uz attiecīgajiem III pielikumā minētajiem kritērijiem, un, ja to ierosina attīstītājs, norāda jebkādas projekta īpašības un/vai pasākumus, lai nepieļautu vai novērstu to, kas citādi varētu radīt būtisku nelabvēlīgu ietekmi uz vidi.

IVN direktīvas saistošo prasību izvērtējums

3.2. Novērtējuma tvēruma noteikšana

3.2.1. Identificētās problēmas un pilnveidošanas nepieciešamība

IVN direktīva pieļauj plašu rīcības izvēli dalībvalstīm attiecībā uz tvēruma noteikšanu (*"scoping"*). Kā jau norādīts iepriekš, direktīvā arī pēc 2014. gada grozījumiem saglabāts šī procesa soļa izvēles raksturs. Eiropas Savienības dalībvalstu praksē nodalāmas divas galvenās pieejas tvēruma noteikšanā, vadoties no tā, kurš procesa dalībnieks primāri ir atbildīgs par tvēruma noteikšanu – kompetentā iestāde vai paredzētās darbības ierosinātājs. Tāpat IVN direktīva nosaka, ka gadījumā, ja kompetentajai iestādei tiek prasīts sniegt viedokli, tā izvērtējuma/ viedokļa formulēšanas laikā konsultējas ar ieinteresētajām/ietekmētajām valsts un pašvaldību institūcijām.

Pirmajā gadījumā, atbilstoši IVN direktīvas prasībām par IVN tvēruma noteikšanu var būt atbildīga kompetentā iestāde (kā tas ir noteikts, piemēram, Latvijā, kur tiek izdota IVN programma, Nīderlandē un Francijā) vai IVN ekspertu panelis (piem., kā tas notiek Kiprā un Itālijā), kas to nodrošina kompetentās iestādes vārdā. Atbilstoši EK vadlīnijām par tvēruma noteikšanu¹¹, kad tvēruma noteikšanu nodrošina kompetentā iestāde, process tipiski sastāv no šādiem soļiem:

- Ierosinātājam ir jāiesniedz informācija par projektu un tā vietu kompetentajai iestādei;
- Kompetentā iestāde konsultējas ar vides, vietējām un reģionālajām iestādēm un, iespējams, ar citām ieinteresētajām iestādēm un sabiedrību ar mērķi noskaidrot aktuālos jautājumus un problēmas;
- Kompetentā iestāde izsniedz ierosinātājam tvēruma atzinumu (*"scoping opinion"*).

Atbilstoši IVN direktīvas prasībām (5. panta 2. daļa) "kompetentā iestāde, ņemot vērā attīstītāja sniegto informāciju, jo īpaši par projekta specifiskajām īpašībām, tostarp par tā atrašanās vietu un tehnisko raksturojumu, un tā iespējamo ietekmi uz vidi, sniedz atzinumu par tās informācijas apjomu un detalizācijas pakāpi, kas attīstītājam jāiekļauj ietekmes uz vidi ziņojumā". Kā tālāk specificēts EK vadlīnijās, tvēruma atzinuma jeb programmas sagatavošanai noteiktie obligātie nepieciešamās informācijas veidi ir tādi paši kā tie, kas tiek sniegti sākotnējā izvērtējuma veikšanai, tomēr lielākajā daļā gadījumu tvēruma noteikšanai būs nepieciešama plašāka informācija, it īpaši par darbības iespējamo ietekmi uz vidi, un par šādas informācijas sagatavošanu ir atbildīgs ierosinātājs. Kā parāda citu valstu prakse, tad arī izmantojot šādu pieeju, tvēruma atzinums parasti netiek sniegts uz pirmreizējā iesnieguma pamata (kā tas ir noteikts Latvijā), bet ierosinātājs sniedz iestādei tvēruma noteikšanas mērķiem sagatavotu papildu informāciju.

Otrajā gadījumā IVN direktīva pieļauj arī variantu, ka tvēruma noteikšanu primāri nodrošina pats ierosinātājs. Šādos gadījumos kompetentās iestādes iesaistīšana procesā nav obligāta, bet ierosinātājam ir tiesības saņemt kompetentās iestādes atzinumu, ja ierosinātājs tādu pieprasa. Kā labā prakse tiek norādīta pieeja, kur ierosinātājs izstrādā tvēruma noteikšanas ziņojuma projektu un nosūta to ieinteresētajām pusēm komentēšanai. Ieinteresētās puses šādos gadījumos obligāti iekļauj kompetentās iestādes vides jautājumus un vietējās un reģionālās iestādes. Kad tvēruma noteikšanu nodrošina ierosinātājs, process tipiski sastāv no šādiem soļiem:

- Ierosinātājs sagatavo tvēruma noteikšanas ziņojuma projektu un iesniedz to kompetentajai iestādei izskatīšanai un/vai apstiprināšanai;

¹¹ Guidance on Scoping (Directive 2011/92/EU as amended by 2014/52/EU). European Union, 2017.

- Kompetentā iestāde apspriežas ar citām vides, vietējām un reģionālajām iestādēm un, iespējams, ar nevalstiskām organizācijām vai plašāku sabiedrību, lai noskaidrotu viņu viedokli par iecerij;
- Tiek saskaņots noslēguma tvēruma noteikšanas ziņojums.¹²

Latvijā pašlaik ir pieņemts, ka programmas izstrāde ir obligāts IVN solis. Arī Igaunijā un Somijā IVN procedūra paredz obligātu tvēruma noteikšanu. Savukārt Lietuvā IVN normatīvajos aktos noteikts, ka ierosinātājs var izlemt, vai nu sagatavot IVN tvēruma noteikšanas ziņojumu un lūgt par to viedokli kompetentajai institūcijai, vai uzreiz uzsākt IVN ziņojuma sagatavošanas posmu, par ko attiecīgi arī informē kompetento institūciju.

Igaunijas, Lietuvas un Somijas IVN reglamentējošie normatīvie akti nosaka, ka IVN tvēruma noteikšanas ziņojumu sagatavo paredzētās darbības ierosinātājs, un tas iesniedz šo sagatavoto dokumentu izvērtēšanai un atzinuma sniegšanai kompetentajai institūcijai. Savukārt Latvijas Novērtējuma likums paredz, ka pēc ierosinātāja rakstveida pieprasījuma, kompetentā institūcija izstrādā un nosūta ierosinātajam programmu, kas ietver prasības attiecībā uz informācijas apjomu un detalizācijas pakāpi, kā arī ietekmes novērtējuma turpmākai veikšanai nepieciešamo pētījumu un organizatorisko pasākumu kopumu. Kompetentā iestāde programmas izstrādes posmā neiesaista sabiedrību, jo tās iesaiste nodrošināta, veicot sākotnējo sabiedrisko apspriešanu. Lietuva, Igaunija un Somija paredz sabiedrības iesaistīšanu IVN programmas izvērtēšanas posmā, kā arī konsultācijas ar ieinteresētajām/ietekmētajām valsts un pašvaldību institūcijām.

Somijas nesēn veiktie grozījumi Novērtējuma likumā, kas paredz padarīt IVN procesu efektīvāku un paredzamāku, palielina sadarbību starp dažādām iesaistītajām iestādēm, kā arī ar darbības ierosinātāju. Piemēram, ir ieviesta pirms sarunu procedūra (ennakkoneuvottelu) starp ieinteresētajām iestādēm un darbības ierosinātāju, kurā tiek apspriesta paredzētās darbības iespējamā ietekme uz vidi un programmas satura elementi, kā arī apspriests IVN procesa laika grafiks. Jaunajā procedūrā darbības ierosinātājs ir sarunās iesaistītā puse, bet pirms šo grozījumu spēkā stāšanās kompetentās iestādes lēma par IVN nepieciešamību un programmas satura elementiem, bet darbības ierosinātājam bija tikai tiesības tikt uzklautam.

Citu valstu prakses analīze

¹² Guidance on Scoping (Directive 2011/92/EU as amended by 2014/52/EU). European Union, 2017.

Aptaujājot IVN izstrādātājus, tika pausts attiecīgs viedoklis par pašreizējo kārtību IVN programmu izsniegšanā:

- *11 respondentus apmierina esošā kārtībā IVN programmas izsniegšanā, vienam ekspertam nebija viedoklis.*
- *8 respondentus neapmierina izsniegto IVN programmu saturs (primāri norādot uz to, ka tas ir vispārīgs, nav vērsts uz konkrēto paredzēto darbību un tās teritoriju, ir nestrukturēts un drīzāk nosedz visus jautājumus, nekā izceļ īpašas lietas, kurām būtu pievēršama uzmanība IVN ietvaros. 2 respondentus IVN programmu saturs apmierina, bet 2 – nebija viedoklis šajā jautājumā.*
- *10 respondenti atbildēja, ka programma kopumā palīdz IVN ziņojuma izstrādē, bet daudzi piebilda, ka tai jābūt koncentrētākai, konkrētākai un mērķētai uz paredzēto darbību. Viens respondents atbildēja, ka programma nepalīdz ziņojuma izstrādē, bet vienam respondentam nebija viedoklis.*

Intervijas ar ieinteresētajām pusēm

Attiecīgi, lai gan ekspertu vērtējumā ir vienprātība par tvēruma noteikšanas soļa (t.i., programmu izsniegšanas) nozīmi IVN procedūras ietvaros, programmu pašreizējais saturs un forma neveicina kvalitatīva IVN ziņojuma izstrādi, ņemot vērā, ka tajās sniegtā informācija ir diezgan vispārīga un pēc ziņojuma iesniegšanas nereti tiek pieprasīta cita, programmā nenorādīta un nepieprasīta informācija.

3.2.2. Iespējamie risinājumi

Fokusa grupu diskusijas laikā VPVB norādīja, ka pašreiz izsniegto IVN programmu saturs ir vispārīgs, jo tās tiek izstrādātas, pamatojoties uz ierosinātāja sniegto informāciju, piesakot paredzēto darbību, kas lielākoties ir ļoti vispārīga un nesniedz gana detalizētu ieskatu par paredzētās darbības raksturojošajiem parametriem un iespējamo ietekmi uz vidi, kas ļautu izstrādāt konkrētāku programmu.

Fokusa grupas

Vadoties no citu valstu pieredzes, kā arī ES vadlīnijās noteiktā, tiek rekomendēts pārskatīt pašreizējo tvēruma noteikšanas procesu, īstenojot kādu no diviem piedāvātajiem risinājumiem:

1. Izstrādātājs veic tvēruma noteikšanu un lemj par nepieciešamību sagatavot tvēruma noteikšanas ziņojumu un sanemt kompetentās institūcijas atzinumu par informācijas apjomu un detalizācijas pakāpi, kas attīstītājam jāiekļauj ietekmes uz vidi ziņojumā. Kompetentā institūcija (VPVB) pēc ierosinātāja pieprasījuma sagatavo atzinumu, konsultējoties ar citām institūcijām, bet ierosinātājs nodrošina tvēruma ziņojuma pieejamību sabiedrībai un organizē sākotnējo sabiedrisko apspriešanu (atšķirībā no spēkā esošās procedūras, šajā gadījumā par iesniegumu un lēmumu par IVN piemērošanu tiek nodrošināta tikai sabiedrības informēšana). Izvēloties šādu risinājumu, tvēruma noteikšanas (jeb programmas izstrādes) soļa īstenošanas nepieciešamību varētu izvērtēt pats ierosinātājs (neobligāts solis), un būtu pieļaujams, ka IVN ziņojums tiek izstrādāts bez tvēruma iepriekšējas saskaņošanas ar kompetento institūciju.

2. IVN programmu izstrādā kompetentā iestāde uz ierosinātāja iesnieguma pamata. Iesniegumā ir iekļauta papildu informācija par paredzēto darbību (ar fokusu uz esošā vides stāvokļa/ problēmu raksturojumu un paredzētās darbības tehniskajiem/ tehnoloģiskajiem risinājumiem, kā arī iespējamo ietekmi uz vidi), kas ļautu izstrādāt konkrētajai paredzētajai darbībai pielāgotu IVN programmu lielākā detalizācijas pakāpē. Šajā variantā ir paredzēts, ka IVN programmas izsniegšana ir obligāts IVN procesa solis.

3.3. Sabiedrības līdzdalība ietekmes uz vidi novērtējuma procesā

3.3.1. Identificētās problēmas un pilnveidošanas nepieciešamība

Saskaņā ar Novērtējuma likuma 15. un 17. pantu sabiedrībai ir plašas iespējas piedalīties IVN procedūrā un iesniegt priekšlikumus un apsvērumus saistībā ar paredzētās darbības iespējamo ietekmi uz vidi gan paredzētās darbības ietekmes novērtējuma sākotnējā sabiedriskajā apspriešanās, gan pēc IVN ziņojuma sagatavošanas. Sabiedriskā apspriešanās sniegtie viedokļi, iebildumi un priekšlikumi tiek vērtēti un ņemti vērā visā turpmākajā IVN procedūras laikā. Saskaņā ar Novērtējuma likuma 22. panta otro daļu sabiedrības viedokļiem ir būtiska nozīme, arī pieņemot lēmumu par paredzētās darbības akceptēšanu vai neakceptēšanu.

Fokusa grupu ietvaros ieinteresētās puses (kompetento institūciju pārstāvji, NVO un IVN izstrādātāji) atzina, ka uz sākotnējās sabiedriskās apspriešanas laiku paredzētās darbības ierosinātāji un IVN izstrādātāji nespēj sniegt pilnvērtīgu informāciju un atbildes uz lielāko daļu iedzīvotāju komentāru, jo projekts ir pašā sākotnējā stadijā un tehniskie parametri lielākajā daļā gadījumu vēl nav skaidri, līdz ar to atgriezeniskās saites process nav efektīvs. Šāda situācija bieži vien rada nelabvēlīgu sabiedrības attieksmi pret ieceri, jo "apspriešana" pēc būtības nepilda savu funkciju.

Fokusa grupas

Satversmes tiesa ir uzsvērusi sabiedrības līdzdalības būtisko nozīmi ar vidi saistītu lēmumu pieņemšanā. Sabiedrības tiesības piedalīties ar vidi saistītu lēmumu pieņemšanā ir viens no Satversmes 115. panta procesuālajiem elementiem. Tātad sabiedrības līdzdalībai arī IVN procedūrā ir konstitucionāls pamats.¹³

Sabiedrības tiesības piedalīties ar vidi saistītu lēmumu pieņemšanā pamatā tiek īstenotas, piedaloties dažādu plānošanas dokumentu, būvniecības ieceru un paredzēto darbību sabiedriskajās apspriešanās. Satversmes tiesa ir skaidrojusi arī sabiedriskās apspriešanas galvenos uzdevumus un mērķus.

¹³ Satversmes tiesas 2008. gada 17. janvāra sprieduma lietā Nr. 2007-11-03 12. un 26.1. punkts.

Sabiedriskajai apspriešanai jākalpo diviem galvenajiem mērķiem: pirmkārt, iegūt informāciju, kas sekmētu pamatota un taisnīga lēmuma pieņemšanu; otrkārt, pārliecināt sabiedrību, ka tās izteiktie viedokļi tiek apspriesti.

[Satversmes tiesas 2008. gada 17. janvāra sprieduma lietā Nr. 2007-11-03 12. un 26.1. punkts]

Sabiedrības līdzdalība dod iespēju iegūt informāciju par tiem negatīvās ietekmes aspektiem, kuri sabiedrību satrauc visvairāk un kuriem tādēļ būtu jāvelta papildu uzmanība stratēģiskā novērtējuma ietvaros.

[Satversmes tiesas 2011. gada 3. maija sprieduma lietā Nr. 2010-54-03 12.2.2. punkts]

Tiesu prakses izvērtējums

Tomēr praksē ieinteresētās sabiedrības pārstāvji un arī lēmumu pieņēmēji mēdz pārprast sabiedriskās apspriešanas uzdevumus un izteikto viedokļu nozīmi. Nereti paredzēto darbību sabiedriskajās apspriedēs uzsvars tiek likts uz balsojumu par vai pret, kas parāda vien subjektīvu patiku vai nepatiku pret iecerēto darbību, nevis sniedz informāciju par ietekmi uz vidi un citiem iedzīvotājus satraucošiem jautājumiem. Gadījumos, kad tiek pieņemts lēmums, kas atšķiras no balsotāju vairākuma viedokļa, sabiedrības pārstāvji uzskata, ka ir pamats vērsties tiesā. Arī gadījumos, kad lēmuma pieņēmējs pakļaujas apspriešanā piedalījušos personu vairākuma viedoklim un pieņem ierosinātajam negatīvu lēmumu, lēmums tiek pārsūdzēts tiesā. Līdz ar to Administratīvajās tiesās ir izveidojusies stabila judikatūra par sabiedriskajā apspriešanā izteiktu “par vai pret” viedokļu nozīmi IVN procedūrā.

Apgabaltiesai vispārīgi ir izprotamas iedzīvotāju bažas par to, ka viņu apdzīvotajā teritorijā ir paredzētas darbības ar būtisku ietekmi, tajā pašā laikā tas vien, ka iedzīvotāju viedoklis pārsvarā ir negatīvs, pats par sevi nevar būt arguments tam, lai paredzētās darbības iecere tiktu atcelta. Ne pieteikumā, ne pieteicējas pārstāvju paskaidrojumos tiesas sēdē netika norādīts, tieši kādi sabiedriskās apspriešanas laikā izteikti sabiedrības viedokļi, ieteikumi, priekšlikumi netika ņemti vērā, izdodot Rīkojumu. Tādējādi apgabaltiesa atzīst, ka izskatāmajā lietā ir ievērotas sabiedrības tiesības uz informāciju un līdzdalību IVN procesā. Tas, cik lielā mērā sabiedrība vēlas un ir vēlējusies iesaistīties konkrētā jautājuma risināšanā, ir atkarīgs tikai no sabiedrības.

[Administratīvās apgabaltiesas 2012. gada 31. janvāra sprieduma lietā Nr. A42672309 16. punkts]

Tiesu prakses izvērtējums

No sabiedrības nevar pieprasīt, lai visi iebildumi pret paredzēto darbību un iestāžu vērtējumu saistībā ar šo darbību būtu balstīti zinātniskā argumentācijā vai juridiskā pamatojumā. Tomēr, ja reiz iestāde ir pamatojusi savu viedokli ar ietekmes uz vidi novērtējumā iegūto informāciju (kas konkrētajā gadījumā ietver detalizētus faktus par visām vērā ņemamajām ietekmēm), tad šo informāciju noliedzošs vai apšaubošs viedoklis ir saprātīgi jāpamato.

[Senāta 2021. gada 23. marta sprieduma lietā Nr. SKA-381/2021 (A420264418) 17. punkts]

Tiesu prakses izvērtējums

Saskaņā ar Novērtējuma likuma 15. panta pirmo daļu un 17. panta pirmo daļu paredzētās darbības ierosinātājam ir pienākums informēt sabiedrību par paredzēto darbību un iespēju sniegt viedokli un priekšlikumus, publicējot paziņojumu vismaz vienā pašvaldības izdotajā vai citā vietējā laikrakstā. Senāts ir vērtējis situāciju, kad informēšana par sabiedrisko apspriešanu neatbilst Novērtējuma likuma prasībām par publikāciju vietējā laikrakstā.

[...] Augstākā tiesa vispārīgi piekrīt pieteicējiem, ka laikraksta „Zemgales Ziņas” izvēle paziņojumu par sabiedrisko apspriešanu publicēšanai konkrētajā gadījumā neatbilst likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 15. panta pirmajā un 17. panta pirmajā daļā paredzētajam pienākumam paziņojumu par sabiedrisko apspriešanu publicēt vismaz vienā pašvaldības izdotajā laikrakstā vai citā vietējā laikrakstā. Tomēr konkrētajā gadījumā minētais nav uzskatāms par tādu trūkumu, kas radītu pamatu uzskatīt, ka ietekmes uz vidi novērtējuma laikā sabiedrībai nav bijušas pienācīgas iespējas uzzināt par organizētajiem sabiedrības līdzdalības pasākumiem. Augstākā tiesa uzsver, ka likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 15. panta pirmajā un 17. panta pirmajā daļā noteiktās prasības sabiedrības informēšanai par sabiedrisko apspriešanu norisi nav pašmērķīgas. Šo prasību mērķis ir nodrošināt, lai informācija par sabiedrības līdzdalības pasākumiem ietekmes uz vidi novērtējuma procedūrā būtu pieejama pēc iespējas plašākai sabiedrības daļai, tādējādi veicinot sabiedrības iesaisti ar vidi saistītu lēmumu pieņemšanā. Tāpēc, vērtējot, vai sabiedrība ir pienācīgā kārtībā informēta par sabiedriskajām apspriešanām un citiem sabiedrības līdzdalības pasākumiem, minēto prasību ievērošana nav aplūkojama formāli, bet gan ir izvērtējams, vai veiktie sabiedrības informēšanas pasākumi pēc būtības ir sasnieguši savu mērķi.

[Senāta 2018. gada 7. maija sprieduma lietā Nr. SKA-357/2018 (A420168915) 12. punkts]

Tiesu prakses izvērtējums

Novērtējuma likuma 15. panta pirmā daļa paredz arī individuālu to nekustamo īpašumu īpašnieku (valdītāju), kuru nekustamie īpašumi robežojas ar paredzētās darbības teritoriju, informēšanu. Šīs prasības īstenošana ir saistīta ar vairākām problēmsituācijām – pirmkārt, tās nodrošināšana personas datu aizsardzības kontekstā, otrkārt – tās īstenošanas efektivitāte pēc būtības, ja prasība tiek ievērota tikai formāli.

IVN izstrādātāji kā problēmu norāda datu iegūšanu robežojošos nekustamo īpašumu (NĪ) īpašnieku (valdītāju) individuālai informēšanai. Sakarā ar Fizisko personu datu apstrādes likumu, to nevar darīt uzņēmējs, jo netiek piešķirta piekļuve reģistram, bet adreses var noskaidrot, un tas ir maksas pakalpojums.

Ekspertu ieskatā efektīvākais veids sabiedrības informēšanai ir pašvaldības informatīvie resursi – pašvaldības informatīvais izdevums, pašvaldības mājaslapa, pašvaldības sociālo tīklu konti, aplikācijas. Tad seko individuālie paziņojumi un publikācijas reģionālajos laikrakstos. VPVB un ierosinātāja mājaslapas ir maz izmantots informatīvais resurss, kā arī salīdzinoši mazu iedzīvotāju daudzumu uzrunā informatīvie paziņojumi uz ēkām papīra formā. Tomēr visu šo pasākumu kopums summāri varētu sasniegt iespējami lielāko iedzīvotāju skaitu. Tomēr jāatzīmē, ka, neraugoties uz šiem informēšanas pasākumiem, nereti uz sanāksmēm neierodas neviens iedzīvotāju pārstāvis. E-adreses varētu šo informēšanu būtiski uzlabot. Lielu objektu ieceres gadījumā, kur ir vairāk kā daži piegulošie nekustamie īpašumi, īpašnieku apziņošana ir ļoti problemātiska, laikietilpīga, dārga un neattaisno mērķi.

Lielākā daļa respondentu informāciju par robežojošos NĪ īpašniekiem (valdītājiem) pasūta Valsts vienotā datorizētā Zemesgrāmatā (8), bet daļa respondentu (4) izmanto arī Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes pakalpojumus. Pakalpojumi paliek dārgāki un to saņemšana laikietilpīga. Šis ir grūtākais jautājums visā procesā – to ietekmēt nav iespējams un pastāv risks nepagūt apziņot īpašniekus noteiktajos termiņos. Pašvaldības palīdzību izmanto 1 respondents, balstoties uz personīgiem kontaktiem. 3 respondentiem nav viedokļa šajā jautājumā. 8 gadījumos no 9, respondenti norāda, ka datu iegūšana ir sarežģīta sakarā ar datu aizsardzības ierobežojumiem.

Kopumā lielākā daļa respondentu atzīst, ka datu iegūšana ir liela problēma, vēl jo vairāk, ja jāapziņo liels skaits īpašnieku.

Intervijas ar ieinteresētajām pusēm

Atbilstoši pašreizējai kārtībai par nekustamo īpašnieku (valdītāju) individuālu informēšanu ir atbildīgs ierosinātājs. Ierasti, lai varētu pierādīt individuālās informēšanas faktu, ierosinātājs vai IVN izstrādātājs (ierosinātāja uzdevumā) to nodrošina, izsūtīt ierakstītas vēstules. Praksē ierosinātāji un IVN izstrādātāji sastopas ar problēmu, ka, pamatojoties uz personu datu aizsardzības prasībām, komersantam nav pieejama informācija par konkrēta nekustamā īpašuma īpašnieka (valdītāja) deklarēto adresi. Līdz ar to pakalpojums tiek pasūtīts PMLP, kura, savukārt, nevar paredzēt konkrētus informēšanas termiņus, lai nodrošinātu atbilstību Novērtējuma likuma prasībām un paziņojuma izsūtīšanu konkrētajā dienā.

Tāpat kā problēma no kompetento iestāžu puses tika identificēta situācija, ka dažās situācijās ierosinātāji un IVN izstrādātāji pieiet prasībai ļoti formāli, piemēram, nodrošinot pieguļošā ceļa īpašnieku informēšanu, bet ne to nekustamo īpašumu īpašnieku (valdītāju) informēšanu, kas atrodas aiz ceļa un kuras paredzētās darbības īstenošana pēc būtības skartu vairāk nekā ceļa īpašnieku (valdītāju).

Fokusa grupas

3.3.2. Iespējamie risinājumi

Ņemot vērā atziņas no tiesu prakses, ieinteresēto pušu norādītās problēmas attiecīgo Novērtējuma likuma pantu interpretācijā, kā arī identificētās šaurās vietas, tiek rekomendēts īstenot virkni ar izmaiņām esošajā regulējumā:

Sabiedrības viedokļa nozīme paredzētās darbības akceptēšanas/ neakceptēšanas lēmuma kontekstā:

- Lai izvairītos no situācijām, kad sabiedrības neargumentēti balsojumi par vai pret projekta īstenošanu, kas pēc būtības neskar ietekmes uz vidi būtiskumu un IVN ietvaros vērtētos jautājumus, kalpotu par pamatu akcepta lēmumam, tiek rekomendēts papildināt Novērtējuma likuma 22. panta otro daļu, uzsverot, ka akcepta lēmuma pieņemējs vispusīgi izvērtē un ņem vērā sabiedrības viedokli par ietekmes uz vidi būtiskumu un risinājumiem ietekmes uz vidi novēršanai vai mazināšanai.
- Tiek rekomendēts papildināt arī Novērtējuma likuma 26. panta ceturto daļu ar piebildi, ka apstākļi, ka lēmums par paredzētās darbības akceptēšanu atšķiras no sabiedrības vairākuma viedokļa, pats par sevi nav uzskatāms par sabiedrības tiesību uz līdzdalību ietekmes uz vidi novērtējuma procesā pārkāpumu.

NB: abas augstāk uzskaitītās rekomendācijas ir aplūkojamas kontekstā ar ziņojuma 3.5. nodaļā ietvertajām rekomendācijām par izmaiņām pašreizējā akcepta lēmuma pieņemšanas kārtībā.

Sabiedrības informēšanas un iesaistes veidi:

- Tiek rekomendēts veikt izmaiņas Novērtējuma likuma 15. panta pirmajā daļā un 17. panta pirmajā daļā (arī Ministru kabineta Noteikumos Nr. 18 "Kārtība, kādā novērtē paredzētās

darbības ietekmi uz vidi un akceptē paredzēto darbību” (turpmāk – Noteikumi Nr. 18)), paredzot iespēju izmantot arī citus, līdzvērtīgus informēšanas pasākumus, kas sasniedz sabiedrības informēšanas mērķus.

- Veikt grozījumus Novērtējuma likumā, paredzot, ka individuālos paziņojumus, ko sagatavo ierosinātājs, pamatojoties uz ierosinātāja iesniegto informāciju par nekustamo zemes īpašumu kadastra datiem, nosūta pašvaldības:
 - nekustamo zemes īpašumu īpašniekiem, kuru īpašumi robežojas ar paredzētās darbības teritoriju (NB: nepieciešams iekļaut atrunu par informēšanu arī tajos gadījumos, ja nekustamos īpašumus atdala transporta infrastruktūra vai ūdenstece, attiecīgi nosakot par obligātu prasību informēt arī tos īpašniekus, kuru īpašumi atrodas aiz atdalošās transporta infrastruktūras vai ūdenstece);
 - uz šiem nekustamajiem zemes īpašumiem izvietoto ēku/ dzīvokļu īpašniekiem (ja īpašnieki atšķiras).
- Tiek rekomendēts paredzēt, ka sabiedriskās apspriešanas sanāksmes ir organizējamās klātienē, nodrošinot iespēju pieslēgties attālināti, ja tas ir tehniski iespējams. Noteikt, ka sanāksmes ierakstam jābūt pieejamam pēc sanāksmes.
- Tiek rekomendēts paredzēt, ka rakstisku sabiedriskās apspriešanas sanāksmes protokolu aizstāj audioieraksts.

Izmaiņas sabiedrības iesaistē konkrētos IVN procedūras posmos:

- Lai novērstu pārpratumus un nepamatotās sabiedrības gaidas sākotnējās sabiedriskās apspriešanas posmā saņemt detalizētu informāciju par projekta tehniskajiem risinājumiem un ietekmi uz vidi, tiek rekomendēti vairāki iespējamie risinājumu varianti:
 - sākotnējo sabiedrisko apspriešanu mērķēti pārdēvēt par sabiedrības informēšanu par iesniegumu un lēmumu par IVN piemērošanu, bet tās ietvaros rīkoto sanāksmi – par sabiedrības sākotnējās informēšanas sanāksmi (attiecīgi grozot Novērtējuma likumu);
 - sākotnējo sabiedrisko apspriešanu mērķēti pārdēvēt par sabiedrības informēšanu par iesniegumu un lēmumu par IVN piemērošanu un atteikties no sabiedriskās apspriešanas sanāksmes organizēšanas (attiecīgi grozot Novērtējuma likumu), paredzot iespēju saņemt rakstiskus komentārus/ viedokļus no sabiedrības pārstāvjiem;
 - sākotnējo sabiedrisko apspriešanu mērķēti pārdēvēt par sabiedrības informēšanu par iesniegumu un lēmumu par IVN piemērošanu un atteikties no sabiedriskās apspriešanas sanāksmes organizēšanas (attiecīgi grozot Novērtējuma likumu), vienlaikus paredzot jaunu procedūras soli – konsultācijas ar sabiedrību tvēruma noteikšanas posmā (sabiedriskā apspriešana par tvēruma noteikšanas ziņojumu (skat. rekomendācijas nodaļā 3.2.2. attiecībā uz tvēruma noteikšanas posmu)).
- Tiek rekomendēts grozīt Novērtējuma likuma 20. panta 4. daļu, nosakot, ka gadījumos, kad ziņojums tiek nosūtīts ierosinātajam pārstrādāšanai, ir obligāti jāorganizē atkārtota sabiedriskā apspriešana, tādējādi nodrošinot gan sabiedrības informēšanu par aktuālajiem risinājumiem un sagaidāmo ietekmes līmeni, gan sekmējot kvalitatīvāku ziņojumu sagatavošanu, uz ko ir likts liels uzsvars 2014. gada IVN direktīvas papildinājumos.

3.4. Stratēģiskā ietekmes novērtējuma un ietekmes uz vidi novērtējuma procedūru koordinēšana

3.4.1. Identificētās problēmas un pilnveidošanas nepieciešamība

SIVN un IVN ir ierasti pakārtoti tā, ka augstāki līmeņi sniedz ietvaru zemāku līmeņu novērtējumiem.

ES ietekmes uz vidi novērtējuma un vides aizsardzības tiesiskais ietvars kopumā ir izstrādāts tādā veidā, lai nodrošinātu procedūru savstarpēju saskaņotību un efektīvu procesu vadību. Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2001/42/EK (2001. gada 27. jūnijs) par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējumu (turpmāk – SIVN direktīva) paredz: “Tādiem plāniem un programmām, attiecībā uz kuriem pienākums veikt ietekmes uz vidi novērtējumu izriet gan no šīs direktīvas, gan no citiem Kopienas tiesību aktiem, dalībvalstis drīkst paredzēt saskaņotu vai kopīgu procedūru izmantošanu, kurās ievērotas attiecīgajos Kopienas tiesību aktos noteiktās prasības, lai *inter alia* novērstu novērtējuma dublēšanos” (11. panta 2. daļa).

Attiecīgi, atbilstoši ES pieejai, ir svarīgi, ka vides procedūras tiek veiktas koordinēti, īpaši, ja tās ir savstarpēji saistītas. Tā kā SIVN tiek veikts plānošanas dokumentiem, un, cita starpā, tādiem dokumentiem, kas var pieļaut vai nepieļaut konkrētu paredzētu darbību attīstību attiecīgajā teritorijā (piemēram, teritorijas plānojuma SIVN), SIVN ir veicams pēc iespējas agrākā stadijā, kad tā rezultāti vēl var ietekmēt lēmuma saturu. Atbilstoši ES tiesu praksei¹⁴ novērtējums, kas sagatavots atbilstoši IVN direktīvas prasībām, nevar tikt izmantots, lai apietu pienākumu veikt vides novērtējumu atbilstoši SIVN direktīvai, kura laikā jāvērtē vides aspekti izrietoši tieši no šīs direktīvas. Pašreizējie Latvijas IVN un SIVN reglamentējošie normatīvie akti pieļauj situāciju, ka IVN tiek veikts darbībai, kura neatbilst vietējās pašvaldības teritorijas plānojumam, līdz ar to grozījumus teritorijas plānojumā var veikt pēc IVN procedūras pabeigšanas. Šādās situācijās var identificēt divus iespējamus riskus:

1. Teritorijas plānojums tiek grozīts, pakārtojot to paredzētajai darbībai un neveicot SIVN vai veicot ļoti formālu SIVN, kurā pēc būtības netiek apskatītas visas teritorijas attīstības perspektīvas un to iespējamās ietekmes uz vidi;
2. Pašvaldība nepiekrīt veikt grozījumus teritorijas plānojumā, līdz ar to liedzot ierosinātajam iespēju attīstīt savu ieceri.

Novērtējuma likuma 14. panta pirmā daļa paredz, ka paredzētās darbības ierosinātājs pirms paredzētās darbības IVN veikšanas konsultējas ar pašvaldību par paredzētās darbības īstenošanas iespējām pašvaldības teritorijā. Minētā panta otrā daļa paredz, ka pašvaldība izvērtē paredzētās darbības īstenošanas iespējas savā teritorijā un nosūta paredzētās darbības ierosinātajam viedokli par paredzētās darbības atbilstību pašvaldības teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem.

No minētā var pieņemt, ka paredzētās darbības ierosinātājs pirms IVN uzsākšanas uzzina, vai paredzētā darbība atbilst teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem. Šādā veidā paredzētās darbības ierosinātājs jau laicīgi var noskaidrot arī to, vai pašvaldība nesaskata citus šķēršļus paredzētās darbības

¹⁴ EST spriedums lietā Nr. C-567/10 *Inter-Environnement Bruxelles*

īstenošanai.¹⁵ Vienlaikus šāda konsultācija pati par sevi negarantē, ka pēc izmaiņām teritorijas attīstības plānošanas dokumentos IVN laikā vai pēc IVN pabeigšanas paredzētā darbība vēl joprojām atbildīs teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem un būs īstenojama.

Saskaņā ar Novērtējuma likuma 14.¹ panta piektās daļas 1. punktu neatbilstība pašvaldības teritorijas plānojumam vai lokālpļānojumam nav pamats IVN pārtraukšanai. Tomēr no tiesu prakses atziņām izriet, ka šis regulējums nav saprotams tā, ka paredzētā darbība būtu akceptējama un veicama, neskatoties uz neatbilstību teritorijas plānojumam vai lokālpļānojumam.

[...] sākotnējo izvērtējumu nav lietderīgi veikt un tas nav jāveic, ja ir skaidrs, ka paredzētā darbība neatbilst normatīvajiem aktiem. Izņēmums ir tikai tad, ja konstatējama neatbilstība pašvaldības teritorijas plānojumam, jo to nereti mēdz grozīt, lai konkrēto darbību varētu veikt. [...] Taču šis regulējums attiecas tikai uz gadījumiem, kad paredzētajai darbībai vispār ir nepieciešams veikt sākotnējo izvērtējumu, un attiecas tikai uz sākotnējā izvērtējuma veikšanu. Norma nav izprotama tādējādi, ka gadījumā, ja paredzētā darbība neatbilst pašvaldības teritorijas plānojumam, varētu arī izdot tehniskos noteikumus un atļaut paredzēto darbību veikt.

[Senāta 2018. gada 21. decembra sprieduma lietā Nr. SKA-256/2018 (A420270414) 12. punkts]

Tiesu prakses izvērtējums

Kā izriet no 2014. gada 5. jūnija likumprojekta "Grozījumi likumā "Par ietekmes uz vidi novērtējumu"" anotācijas, iespēja uzsākt un turpināt IVN, ja paredzētā darbība neatbilst pašvaldības teritorijas plānošanas dokumentiem, tika pamatota ar to, ka lielā daļā IVN gadījumu (piemēram, ceļu būvniecība) plānotā darbība nemaz nav paredzēta teritorijas plānojumā un par teritorijas plānojuma grozījumiem pašvaldība lemj, vadoties no IVN rezultāta.¹⁶ Iespējams, ka šāds regulējums būtu saprātīgs tad, ja paredzētās darbības ierosinātājs ir valsts vai pašvaldība (vai to pilnvarota persona). Jautājumi, kas saistīti ar nepieciešamajiem teritorijas plānojuma grozījumiem, var tikt risināti arī valsts pārvaldes iekšienē. Savukārt privātpersonai, kas būs ieguldījusi ievērojamus laika un finanšu resursus IVN veikšanā, nebūs nekāda tiesiska veida, lai panāktu teritorijas plānojuma grozījumus, ja paredzētā darbība teritorijas plānojumā nav atļauta un pašvaldība to nevēlas mainīt. Šāds regulējums vairo tiesisko nenoteiktību un riskus, ka IVN ieguldītie līdzekļi tiek izlietoti nelietderīgi. Jāņem vērā, ka IVN procesā tiek izlietoti arī publisku personu finanšu un administratīvie līdzekļi, uzraugot IVN procesu, gatavojot atzinumu par ziņojumu, sniedzot viedokļus, u.tml.

¹⁵ Likumprojekta "Grozījumi likumā "Par ietekmes uz vidi novērtējumu"" anotācija. Pieejams: <https://titania.saeima.lv/LIVS11/SaeimaLIVS11.nsf/0/E85A1A87CB5DD3E3C2257C04002B915E?OpenDocument>

¹⁶ Likumprojekta "Grozījumi likumā "Par ietekmes uz vidi novērtējumu"" anotācija. Pieejams: <https://titania.saeima.lv/LIVS11/SaeimaLIVS11.nsf/0/E85A1A87CB5DD3E3C2257C04002B915E?OpenDocument>

Intervējot pašvaldību pārstāvjus, pārlicinoši lielākā daļa respondentu uzsvēra, ka paredzētā darbība nav akceptējama, ja tā neatbilst teritorijas plānojumam (ja vien tas nav nacionālo interešu objekts).

Intervijas ar ieinteresētajām pusēm

Satversmes tiesas praksē arī secināts, ka pašvaldībām būtu jāveic ietekmes uz vidi izpēte pirms tiek pieņemts lēmums teritorijas attīstības plānošanas dokumentos noteikt aizliegumu nodarboties ar kādu saimnieciskās darbības veidu tā iemesla dēļ, ka saimnieciskā darbība negatīvi ietekmēs vides stāvokli un apgrūtinās vietējo iedzīvotāju dzīvi.

Apstrīdētā norma ne tikai ierobežo Pieteikuma iesniedzējas īpašuma tiesības un liedz tai paplašināt savā īpašumā esošās cūku fermas, bet arī aizliedz jebkādu jaunu lopkopības fermu būvniecību un esošo fermu paplašināšanu pagastā kopumā. Ietverot Apbūves noteikumos tik būtisku personas īpašuma tiesību ierobežojumu, Lažas pagasta padomei vajadzēja veikt atbilstošu izpēti, lai noskaidrotu lopkopības fermu darbības ietekmi uz vidi. Šādu izpēti Lažas pagasta padome nav veikusi. Līdz ar to tā nav pierādījusi savu apgalvojumu, ka turpmāka lopkopības attīstība novestu Lažas pagasta vidi tādā stāvoklī, ka dzīve pagastā būtu apgrūtināta.

[Satversmes tiesas 2008. gada 12. novembra sprieduma lietā Nr. 2008-05-03 15.1. punkts]

Tiesu prakses izvērtējums

Senāts ir vērtējis, vai ir pamats ierobežot paredzēto darbību tādēļ, ka blakus esošo zemes gabalu īpašnieki varētu nolemt savā zemes gabalā būvēt dzīvojamo māju, kas nav savietojama ar paredzētās darbības īstenošanu. Senāts šajā jautājumā atzina, ka ir pamatoti ierobežot blakus zemju īpašnieku tiesības, it īpaši tad, ja teritorijas plānojumā ir atļauta gan paredzētā darbība, gan blakus zemes gabala izmantošana veidā, kas nav savietojams ar paredzēto darbību.

Uzmanība vēršama arī uz Biroja norādīto apstākli, ka Latvijas teritorijas plānošanā ir raksturīgi, ka dzīvojamo ēku būvniecības tiesības ir noteiktas vismaz kā sekundārs izmantošanas veids gandrīz ikvienā izmantošanas zonā. Ja vēl turklāt pieņem, ka šīs tiesības var īstenot ikvienā nekustamā īpašuma vietā, tad tādu projektu kā vēja parku īstenošana kļūst ļoti apgrūtināta vai neiespējama. Senāta ieskatā, apgabaltiesai būtu jāvērš uzmanība arī uz apstākli, ka Latvijā tradicionālā dzīvošana viensētās, nevis tikai apdzīvotās vietās [...] būtiski apgrūtināta iespēju īstenot tādas tautsaimniecībai svarīgus projektus kā šajā gadījumā, ja vien blakus esošo īpašumu īpašnieku tiesības saprātīgi un samērīgi neierobežo. Tādēļ jo īpaši jāpiešķir vērība tam, ka pašvaldība arī trešās personas izmantotajam īpašumam teritorijas plānojumā ir noteikusi noteiktu izmantošanas veidu, kam ir noteiktas tiesiskas pretenzijas uz īstenošanu līdztekus blakus esošo īpašnieku tiesībām izmantot savu īpašumu.

[Senāta 2012. gada 30. oktobra sprieduma lietā Nr. SKA-139 (A42991709) 28. punkts]

Tiesu prakses izvērtējums

Visbeidzot, tiesu praksē ir vērtēts arī jautājums par to, kāda rīcība būtu sagaidāma no valsts un pašvaldības gadījumos, kad ir jāplāno vai jāīsteno citas darbības, kuru dēļ nebūtu iespējama jau akceptētas paredzētās darbības īstenošana.

Lēmums, ar kuru paredzētā darbība tiek akceptēta, ir izšķirošais lēmums, pēc kura pieņemšanas jebkuram publisko vai privāto tiesību subjektam ir jārēķinās, ka paredzētā darbība tiks īstenota. Līdz ar to gan valsts, izšķiroties par valsts nozīmes projektiem, gan arī pašvaldība savā teritorijā izlemjamās lietās nevar rīkoties tā, it kā šāds lēmums nebūtu pieņemts.

[Senāta 2013. gada 25. janvāra sprieduma lietā Nr. SKA-40/2013 (A42672309) 11. punkts]

Tiesu prakses izvērtējums

Tiesu praksē ir atrodamas arī pietiekami skaidras norādes, ka konceptuāli politiska un ekonomiska rakstura jautājumi par to, vai kāda saimnieciskā darbība ir pieļaujama, ir jāizdara un dažādas intereses jāsamēro teritorijas attīstības plānošanas procesā. Teritorijas plānojumi un lokālplānojumi tiek apstiprināti ar saistošajiem noteikumiem, kas ir normatīvie akti.

Attiecīgi, pašreizējā kārtībā, pieņemot akcepta lēmumu par paredzēto darbību, dažkārt tiek ņemti vērā arī politiskie apsvērumi (vairāk par akcepta lēmumu skat. nodaļā 3.5.), kas pēc būtības būtu skatāmi, nosakot pašvaldības teritorijas izmantošanas veidus teritorijas attīstības plānošanas dokumentos, un darbība var tikt akceptēta pat tad, ja tā neatbilst teritorijas plānojumam. Līdz ar to, vai konkrēts darbības veids konceptuāli būtu vai nebūtu attīstāms attiecīgajā teritorijā, būtu atbilstošāk vērtējams teritorijas attīstības plānošanas procesā, kur potenciālās ietekmes uz vidi tiek vērtētas SIVN procedūras

ietvaros, tādējādi radot arī paļāvību IVN procesā attiecībā uz paredzētā darbības veida attīstības iespējām konkrētajā pašvaldībā/ teritorijā.

3.4.2. Iespējamie risinājumi

Lai veicinātu koordinētu pieeju SIVN un IVN procesos un vairotu tiesisko paļāvību, tiek rekomendēts veikt zemāk uzskaitītās izmaiņas normatīvajos aktos, koordinējot SIVN un IVN procedūras.

Objektiem, kas nav nacionālo interešu objekti:

- Kompetentā institūcija ir tiesīga pieņemt lēmumu par IVN piemērošanu tika tad, ja:
 - paredzētā darbība atbilst vietējās pašvaldības teritorijas plānojumam; vai
 - attiecīgā pašvaldība ir pieņēmusi lēmumu par nepieciešamo teritorijas plānojuma grozījumu vai lokālplānojuma izstrādes uzsākšanu.
- Kompetentā institūcija ir tiesīga izdot atzinumu, ja paredzētā darbība atbilst vietējās pašvaldības teritorijas plānojumam.

Nacionālo interešu objekti (NIO):

- Teritorijas attīstības plānošanas likuma 17. pants nosaka, ka priekšlikumu par nacionālo interešu objektu izveidošanu sagatavo un normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā virza apstiprināšanai Ministru kabinetā attiecīgās nozares ministrija sadarbībā ar vietējām pašvaldībām, kuru teritoriju ietekmēs nacionālo interešu objekts. Priekšlikumā ietver vietas izvēles pamatojumu un ietekmes uz vidi novērtējuma rezultātus, ja tas ir nepieciešams saskaņā ar normatīvo aktu prasībām. Saskaņā ar Novērtējuma likuma 1. panta 2. daļu ietekmes uz vidi novērtējums ir procedūra, kas veicama šajā likumā noteiktajā kārtībā, lai novērtētu paredzētās darbības vai plānošanas dokumenta īstenošanas iespējamo ietekmi uz vidi un izstrādātu priekšlikumus nelabvēlīgas ietekmes novēršanai vai samazināšanai vai aizliegtu paredzētās darbības uzsākšanu normatīvajos aktos noteikto prasību pārkāpumu gadījumos. Attiecīgi, ja potenciālā NIO būvniecību vai īstenošanu paredz kāds plānošanas dokuments, kuram ir veikts SIVN – t.i., izvērtēta attiecīgā objekta ietekme uz vidi, kā to paredz SIVN prasības, tad saskaņā ar spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem šādam objektam var piešķirt NIO statusu arī tad, ja paredzētajai darbībai (konkrētajam objektam) nav veikts ietekmes uz vidi novērtējums.
- Ņemot vērā augstāk minēto skaidrojumu, secināms, ka nav nepieciešams veikt grozījumus spēkā esošajos normatīvajos aktos, lai īstenotu saskaņotu SIVN un IVN procedūru koordinēšanu, bet ir nepieciešama līdzšinējās prakses maiņa, kas vērsta uz NIO statusa piešķiršanu objektiem tikai pēc IVN procedūras. Vienlaikus nepieciešams Novērtējuma likumā paredzēt, ka kompetentā institūcija ir tiesīga izdot atzinumu par NIO arī tad, ja atzinuma izdošanas brīdī tas neatbilsts vietējās pašvaldības teritorijas plānojumam.

3.5. Attīstības piekrišanas lēmums

3.5.1. Identificētās problēmas un pilnveidošanas nepieciešamība

IVN direktīvā ir noteikti divi IVN procedūras jūdžakmeņi:

1. **Pamatotais secinājums** (*reasoned conclusion*) – kompetentās iestādes sniegtais atzinums par projekta būtisko ietekmi uz vidi, pamatojoties uz IVN ziņojuma pārbaudi un, ja nepieciešams,

uz pašas iestādes veiktās papildu pārbaudes rezultātiem. Secinājuma pamatojumam jābūt saistītam ar vides aspektiem.

2. **Attīstības piekrišana** (*development consent*) – kompetentās iestādes vai citu iestāžu lēmums, kas piešķir vai atsaka tiesības īstenot projektu.

Atbilstoši IVN direktīvai dalībvalstis nosaka visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka pirms tiek dota attīstības piekrišana projektiem, kuriem var būt būtiska ietekme uz vidi, *inter alia*, to rakstura, apjoma vai atrašanās vietas dēļ, uz tiem attiektos prasība par novērtējumu attiecībā uz to ietekmi uz vidi. IVN var iekļaut dalībvalsts pastāvošajā projektu attīstības piekrišanas procedūrā vai, ja tas neizdodas, citā procedūrā, vai procedūrā, kas jāizveido, lai īstenotu direktīvas mērķus.

Dalībvalstīm ir vairāki varianti, kā integrēt ietekmes uz vidi novērtējumu nacionālajās procedūrās. Attiecīgi procedūru elementi dažādās valstīs var atšķirties. Pamatotais secinājums, ar kuru kompetentā iestāde noslēdz projekta ietekmes uz vidi novērtējumu, var būt atsevišķs lēmums vairāku posmu/paralēlu procesu piekrišanas procedūrā vai iekļauts citā saistošā lēmumā, kas nodrošina direktīvas mērķu sasniegšanu. ES valstīs lielākoties eksistē divas pieejas:

- **Integrēta procedūra** – IVN procedūra tiek veikta paralēli citām procedūrām ar mērķi saņemt vienu lēmumu, kas piešķir attīstītājam tiesības uzsākt projekta īstenošanu. Pamatotais secinājums šajā gadījumā ir starplēmums.
- **Speciāla/ atsevišķa IVN procedūra** – pamatotais secinājums ir gala lēmums, kas tiek sniegts speciālā (IVN procedūrā), bet ir priekšnosacījums attīstības piekrišanas lēmuma sniegšanai attīstības piekrišanas procedūrā. Secinājumā ietvertie nosacījumi ir obligāti, tie ir jāievēro, pieņemot attīstības piekrišanas lēmumu.

Tipiski attīstības piekrišanas lēmumu veidi iekļauj:

- *Būvniecības atļauju (Latvijā – atzīme par projektēšanas un būvdarbu uzsākšanas nosacījumu izpildi)*
- *Atļauja Rūpniecisko emisiju direktīvas izpratnē (Latvijā – atļauja piesārņojošas darbības veikšanai)*
- *Derīgo izrakteņu ieguves atļauja (Latvijā – lēmums par derīgo izrakteņu ieguves projekta saskaņošanu)*
- *Citi dokumenti, kas atļauj paredzētās darbības ar potenciāli būtisku ietekmi uz vidi īstenošanu.*

Citu valstu prakses izvērtējums

Atbilstoši IVN direktīvas prasībām kompetentās iestādes pamatotais secinājums ir jāintegrē kādā no attīstības piekrišanas lēmumiem un par lēmuma pieņemšanu jāinformē sabiedrība.

Pēc būtības Latvijā tiek īstenota speciālā IVN procedūra. Akcepta lēmums ir speciālās procedūras gala lēmums, bet nav uzskatāms par “klasisku” attīstības piekrišanas lēmumu IVN direktīvas izpratnē, ar kuru tiek piešķirtas tiesības īstenot projektu (piemēram, uzsākt būvniecību). Pie tam, kā norādīts 3.4. nodaļā, jāņem vērā, ka speciālā procedūra Latvijā var noslēgties arī tad, ja paredzētā darbība neatbilst teritorijas plānojumam, kas nozīmē, ka ir iespējama situācija, kurā paredzētās darbības ierosinātajam tā arī nerodas tiesības īstenot akceptēto darbību.

Saskaņā ar Novērtējuma likuma 21. panta pirmo daļu paredzētās darbības akcepts ir šajā likumā un citos normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā pieņemts attiecīgās valsts institūcijas, pašvaldības, citas likumā noteiktās institūcijas vai Ministru kabineta lēmums par atļauju uzsākt paredzēto darbību. Pašvaldību iesaiste IVN procesā Latvijā ir nostiprinājusies vēsturiski, jo IVN process sākotnēji bija integrēts būvniecības procesā – IVN bija skiču projekta sastāvdaļa. Pašvaldību lomas skaidrojums akcepta lēmuma pieņemšanā ir atrodama arī tiesu praksē.

[...] paredzēto darbību, kuras veikšanas rezultātā plānota ietekme uz vidi, nepieciešams akceptēt attiecīgajai pašvaldībai. Pašvaldība kā no Latvijas Republikas kā sākotnējās publisko tiesību juridiskās personas atvasināta publisko tiesību juridiskā persona ir saistīta ar konkrētu administratīvo teritoriju. Kā to paredz Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likuma 1. pants, administratīvā teritorija ir Latvijas teritoriālā iedalījuma vienība, kurā pašvaldība savas kompetences ietvaros realizē pārvaldi. Tās orgāns – dome – līdz ar to ir lemttiesīgs attiecīgās teritorijas ietvaros. Šis princips ir dabiskā veidā atspoguļots arī iepriekš minētajās Novērtējuma likuma V nodaļas normās.

[Senāta 2021. gada 17. maija sprieduma lietā Nr. SKA-174/2021 (A420135817) 10. punkts]

Tiesu prakses izvērtējums

Ietvars, kādā institūcijai, kas lemj par paredzētās darbības akceptu, ir jāizmanto piešķirtā rīcības brīvība, ir noteikts Novērtējuma likuma 22. panta otrajā daļā. Minētā tiesību norma paredz, ka institūcija, kas ir kompetenta lemt par paredzētās darbības akceptu, vispusīgi izvērtē ziņojumu, pašvaldības un sabiedrības viedokli un, ievērojot Vides pārraudzības valsts biroja atzinumu par ziņojumu, normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā pieņem lēmumu par paredzētās darbības akceptēšanu vai neakceptēšanu. Līdz ar to šobrīd norādes pareizai rīcības brīvības izmantošanai likumdevējs ir devis tikai par to, kāda informācija lēmuma pieņemējam ir jāizvērtē un jāievēro.

Savukārt tiesu praksē akcepta lēmuma pieņemēja rīcības brīvības robežas tiek vērtētas šķietami dažādi. Piemēram, tiesas mēdz likt uzsvāru uz to, ka paredzētās darbības akcepta laikā kompetentajai iestādei ir jāizvērtē paredzētās darbības ietekme, veidi, kādā ietekme ir samazināma, un saprātīgi jāizšķiras par paredzētās darbības akceptu.¹⁷ Vienlaikus tiesu praksē ir atrodamas norādes, ka paredzētās darbības akceptēšana vai neakceptēšana ietver arī politiska un ekonomiska rakstura apsvērumus.^{18,19} Tiesu praksē ir atrodami arī secinājumi par to, ka dažādas fundamentālas politiska un ekonomiska rakstura izšķiršanās par paredzētās darbības pieļaujamību un dažādu interešu samērošana pamatā notiek tieši teritorijas plānošanas procesā, kas ir likumdošanas process. Savukārt, ja teritorijas plānojumā paredzētā darbība ir atļauta, tad pašvaldība, lemjot par paredzētās darbības akceptu, vairs nav tiesīga šos jautājumus pārvērtēt (skat. arī nodaļu 3.4.).

¹⁷ Senāta 2020. gada 27. februāra sprieduma lietā Nr. SKA-118/2020 (A420134016) 7. punkts; Sk., arī Senāta 2018. gada 7. maija sprieduma lietā Nr. SKA-356/2018 (A420168915) 9. punktu.

¹⁸ Senāta 2021. gada 17. maija sprieduma lietā Nr. SKA-174/2021 (A420135817) 10. punkts.

¹⁹ Administratīvās rajona tiesas 2021. gada 27. jūlija sprieduma lietā Nr. A420181220 7. punkts.

Tas, ka pašvaldība teritorijas plānojumā ir paredzējusi noteikta veida izmantošanu, proti, atzinusi vēja elektrostaciju, kuru jauda ir lielāka par 20 kW, būvniecību par pieļaujamu noteiktās teritorijās, ir pamats secinājumam, ka vispārīgās ietekmes ir izsvērtas un dažādās intereses ir samērotas teritorijas plānošanas procesā, jo, kā minēts, tāds ir teritorijas plānošanas uzdevums. Teritorijas plānošanas dokumenti tiek apstiprināti ar saistošajiem noteikumiem. Tas ir ārējais normatīvais akts, kas, no vienas puses, ir vispāršaistošs personām, kas vēlas rīkoties ar savu īpašumu un plāno sava īpašuma izmantošanu atbilstīgi atļautajai izmantošanai, no otras puses, privātpersonām rada tiesības palauties uz plānošanas dokumentos noteikto atļauto izmantošanu un atbilstoši tai īpašumu arī izmantot. Vienlaikus šis tiesību akts ir saistošs arī pašam ārējās normas izdevējam. Pašvaldība ar saistošajiem noteikumiem ir atzinusi, ka tās teritorijā ir attīstāmi vēja parki, un ir šim izmantošanas veidam norādījusi arī atbilstošas vietas. Pašvaldības atkāpšanās no spēkā esošā teritorijas plānojumā norādītajiem izmantošanas veidiem, atrunājoties ar argumentu, ka vēja elektrostaciju būvniecības aspekti, izstrādājot grozījumus teritorijas plānojumā, neesot pietiekami vērtēti, jo to būvniecība neesot bijusi aktuāla, rada draudus sabiedrības uzticībai ne tikai plānošanas procedūrai, bet arī pašam teritorijas plānojumam. Savukārt tas, ka teritorijas plānojumā vispārīgi noteiktā izmantošana var līdz smalkākai detalizācijas pakāpei tikt precizēta citos dokumentos, kā arī tas, ka konkrētajai apbūves iecerei nepieciešams veikt citas procedūras (saskaņošanu vides institūcijās, būvniecību kontrolējošās iestādēs u.tml.), neietekmē secinājumu, ka konceptuāli vēja elektrostaciju būvniecība kā tāda ir atzīta par pieļaujamu tajās teritorijās, kurās tā teritorijas plānojumā ir tieši paredzēta.

[Senāta 2022. gada 11. janvāra lēmuma lietā Nr. SKA-0571-22 (A420181220) 11. punkts]

Tiesu prakses izvērtējums

3.5.2. Iespējamie risinājumi

Izvērtējot pašreizējo sarežģīto situāciju, kas ir izveidojusies attiecībā uz attīstības piekrišanas lēmuma pieņemšanu, kas bieži tiek pamatota politiskos un ekonomiskos, nevis vidiskos apsvērumos, tādējādi būtiski samazinot tiesisko palāvību attiecībā uz IVN rezultātu, tiek piedāvāti divi iespējamie risinājumu varianti šī IVN procedūras soļa pilnveidošanai, no kuriem 1. variants nozīmīgi samazinātu kopējo procedūras laiku un nodrošinātu pašvaldību iesaisti vidiska lēmuma pieņemšanā pēc būtības. Svarīgi, ka 1. varianta īstenošana rekomendējama ar nosacījumu, ka tiek nodrošināta 3.4. nodaļā aprakstītā stratēģiskā ietekmes novērtējuma un ietekmes uz vidi novērtējuma procedūru koordinēšana, kas nodrošina to, ka pirms atzinuma sniegšanas pašvaldība ir apsvērusi politiska un ekonomiska rakstura jautājumus un samērojusi dažādas intereses teritorijas attīstības plānošanas procesā.

1. variants: IVN procedūra noslēdzas ar kompetentās iestādes pamatoto secinājumu (atzinumu)

Pirmajā piedāvātajā variantā IVN procedūra noslēdzas ar kompetentās iestādes pamatotā secinājuma izdošanu. Iestādes izdotais pamatotais secinājums kļūst par gala lēmumu, kas ir atsevišķi pārsūdzams.

Savukārt IVN process noslēdzas ar attīstības piekrišanas lēmumu/iem, kas tiek pieņemts/i citu procedūru ietvaros, ievērojot atbilstošās jomas tiesisko regulējumu, piemēram:

- Būvniecības procesā (Atzīme par projektēšanas un būvdarbu uzsākšanas nosacījumu izpildi);
- Atļauju izdošanas procesā (Atļauja piesārņojošās darbības veikšanai);
- Derīgo izrakteņu ieguves projekta saskaņošanas procesā (Lēmums par derīgo izrakteņu ieguves projekta saskaņošanu);
- Cits lēmums, kas atļauj īstenot paredzēto darbību ar potenciāli būtisku ietekmi uz vidi. Šajā gadījumā attīstības piekrišanas lēmuma pieņēmējs un lēmuma veids tiek identificēts un norādīts kompetentās iestādes izdotajā pamatotajā secinājumā (lēmumā).

Īstenojot piedāvāto variantu, kur IVN procedūra noslēdzas ar pamatoto secinājumu, ir būtiski nodrošināt kvalitatīvas konsultācijas ar ieinteresētajām pusēm, cita starpā, vietējo pašvaldību, stiprinot to lomu lēmuma pieņemšanā. Kā nosaka IVN direktīva, dalībvalstīm ir jānosaka sīki izstrādāta kārtība konsultāciju procesam, nodrošinot iespēju ieinteresētajām pusēm sagatavoties un efektīvi piedalīties vides lēmumu pieņemšanā. Ieinteresēto pušu, t.sk. sabiedrības iesaiste posmos pirms pamatoto secinājumu izdošanas ir aplūkota 3.2. un 3.3. nodaļā. Savukārt pašvaldības un citu institūciju iesaistei pamatoto secinājumu (atzinuma) izdošanas posmā ir rekomendēta šāda kārtība:

- Paredzētās darbības ierosinātājs iesniedz ziņojumu kompetentajai institūcijai un tās norādītajām institūcijām ar īpašo kompetenci vides jautājumos, kā arī vietējai pašvaldībai (turpmāk – iesaistītās puses).
- Iestādes izvērtē iesniegto IVN ziņojumu, un kompetentā iestāde sagatavo pamatoto secinājumu projektu.
- Pamatoto secinājumu projekts tiek izsūtīts iesaistītajām pusēm viedokļa sniegšanai, kā arī paredzētās darbības ierosinātajam. Iesaistītajām pusēm komentāru sniegšanai tiek dots noteikts laiks, kuram jābūt norādītam normatīvajos aktos.
- Iesaistītās puses, kurām tika nosūtīts pamatoto secinājumu projekts, un paredzētās darbības ierosinātājs tiek uzaicināti uz sanāksmi, kuras ietvaros tiek pārrunāti saņemtie komentāri un uzklausīts pušu viedoklis.
- Kompetentā iestāde sagatavo pamatotā secinājuma gala variantu, kas tiek izdots kā IVN procedūras gala lēmums, kas ir atsevišķi pārsūdzams.

NB: atbilstoši pašreizējai kārtībai institūciju viedokli pieprasa gan IVN izstrādātājs ziņojuma sabiedriskās apspriešanas laikā, gan kompetentā institūcija (VPVB) ziņojuma izvērtēšanas laikā. Ir būtiski samazināt administratīvo slogu un veicināt procedūras optimizāciju, kas nozīmē, ka institūcijām viedoklis par nosacījumiem darbības īstenošanai būtu sniedzams jau ziņojuma sabiedriskās apspriešanas laikā, bet pamatoto secinājumu izdošanas etapā kompetentajai institūcijai, sagatavojot pamatoto secinājumu projektu, jābalstās uz jau iepriekš sniegto institūcijas viedokli.

2. variants: IVN procedūra noslēdzas ar pašvaldības lēmumu (akceptu), precizējot lēmuma pieņēmēja rīcības brīvības robežas

Otrajā piedāvātajā variantā IVN procedūra, tāpat kā līdz šim, noslēdzas ar pašvaldības izdotu attīstības piekrišanu (akcepta lēmumu), bet tiek precizētas lēmuma pieņemēja rīcības brīvības robežas. Šajā variantā, tāpat kā pašlaik spēkā esošajā kārtībā, pamatoto secinājumu izdotu kompetentā iestāde, bet attīstības piekrišanas lēmumu – pašvaldība. Lai mazinātu politisko un ekonomisko aspektu ietekmi uz pašvaldības lēmumu, kā arī palielinātu tiesisko paļāvību, tiek rekomendētas šādas izmaiņas normatīvajos aktos:

- Rekomendēts grozīt Novērtējuma likuma 22. pantu, precizējot akcepta lēmuma pieņemēja rīcības brīvības ietvaru un robežas. Šāds precizējums varētu ietvert likumdevēja norādi par to, kādos gadījumos ir pieņemams lēmums par paredzētās darbības neakceptēšanu, vienlaikus saglabājot lēmuma pieņemēja rīcības brīvību. Papildinājumi varētu paredzēt, ka lēmumu par paredzētās darbības neakceptēšanu pieņem, ja:
 - paredzētā darbība neatbilst normatīvo aktu prasībām;
 - ietekmes novērtējuma procedūrā ir pieļauti būtiski pārkāpumi, tai skaitā likuma 3. pantā minēto ietekmes novērtējuma principu pārkāpumi;
 - paredzētā darbība radīs nesamērīgu ietekmi uz vidi un to nav iespējams novērst vai samazināt līdz pieņemamam līmenim.
- Politisko ietekmi uz IVN procesu (arī nevajadzīgas tiesvedības) varētu mazināt izmaiņas, kas paredzētu, ka kompetence lemt par paredzētās darbības akceptu ir pašvaldības iestādei, nevis pašvaldības orgānam – domei. Šādā gadījumā par paredzētās darbības akceptu, tāpat kā, piemēram, par būvatļauju izdošanu, lemtu pašvaldības darbinieki, nevis deputāti. Ievērojot minēto, rekomendējams Novērtējuma likuma V nodaļā precizēt, ka paredzētās darbības akceptu Novērtējuma likumā un citos normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā pieņem attiecīgā valsts institūcija, pašvaldības izveidota iestāde, cita likumā noteikta institūcija vai Ministru kabinets.

NB: Kompetence lemt par būvniecības iecerēm ir pašvaldības institūcijai, kas veic būvvaldes funkcijas (parasti atsevišķa iestāde – būvvalde). Taču paredzētā darbība var arī nebūt saistīta ar būvniecību. Šādos gadījumos nebūtu lietderīgi kompetenci pieņemt lēmumu par paredzētās darbības akceptēšanu piešķirt pašvaldības būvvaldei. Iespējams, ka lietderīgākais risinājums būtu uzticēt akcepta lēmuma pieņemšanu speciālai iestādei (komisijai), kas uz sēdēm sanāk tikai saistībā ar konkrētu paredzēto darbību izvērtēšanu (līdzīgi kā, piemēram, likuma "Par zemes privatizāciju lauku apvidos" 30.1 pantā paredzētā pašvaldības komisija, kas pieņem lēmumu par piekrišanu lauksaimniecības zemes iegūšanai īpašumā).

Ir jāņem vērā, ka kompetence pieņemt lēmumus par paredzētās darbības akceptēšanu joprojām saglabātos atvasinātai publisko tiesību juridiskai personai – pašvaldībai. Izmaiņas paredzētu tikai to, ka lēmumu vairs nepieņemtu dome (politiķi), bet gan pašvaldības iestāde. Savukārt pašvaldības orgānam – domei – saglabātos kompetence likumdevēja piešķirtā pilnvarojuma ietvaros teritorijas attīstības plānošanas dokumentu pieņemšanas procesā politiski lemt par teritorijas atļauto izmantošanu un tās nosacījumiem.

3.6. Vispārīgi ieteikumi (jēdzieni, termini, tiesiskās paļāvības stiprināšana)

3.6.1. Starptautisku vadlīniju un prakses izmantošana, novērtējot ietekmes būtiskumu un pieļaujamību

3.6.1.1 Identificētās problēmas un pilnveidošanas nepieciešamība

Praksē var veidoties situācija, ka paredzētā darbība var radīt būtisku ietekmi uz vidi, bet Latvijas nacionālajos normatīvos nav noteiktas robežvērtības, kuras pārsniedzot, ietekme būtu uzskatāma par nepieļaujamu. Novērtējuma likumā nav atrunāta IVN ziņojuma izstrādātāju, vides institūciju un akcepta lēmuma pieņēmēju rīcība gadījumos, kad paredzētās darbības negatīvajai ietekmei Latvijas normatīvajos aktos nav noteiktas robežvērtības.

No Satversmes tiesas prakses ir secināms, ka šādos gadījumos ir pieļaujams izmantot starptautiskas vadlīnijas un citu valstu praksi negatīvās ietekmes novērtēšanā un pieļaujamo robežu noteikšanā. Lai gan Satversmes tiesas atziņas ir izteiktas, vērtējot pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentu un tiem veikto stratēģisko novērtējumu atbilstību, nav pamata uzskatīt, ka šīs atziņas nebūtu vienlīdz attiecināmas arī uz paredzēto darbību IVN procedūru. Taču šobrīd Novērtējuma likumā nav tiešā veidā paredzētas IVN procesa dalībnieku tiesības paļauties uz citu valstu regulējumu un praksi, ja Latvijā tomēr šāda prakse nav un nacionālais regulējums neparedz nekādas pieļaujamās ietekmes robežvērtības.

[...] gan pasaules, gan Eiropas praksē ir uzkrāta plaša pieredze, risinot dažādus ar VES izveidošanu un darbību saistītus jautājumus. Minētajās vadlīnijās ir norādes gan uz iespējamo negatīvo ietekmi, kādu VES varētu atstāt uz vidi, gan arī uz svarīgākajiem pasākumiem, lai šo ietekmi mazinātu vai novērstu. Šī ietekme analizēta arī daudzu citu organizāciju dokumentos un publikācijās [...].

Tātad, izstrādājot apstrīdētos aktus, Dunikas pagasta padomei un Rucavas novada domei bija pieejama informācija par VES ietekmi uz cilvēka veselību un vidi un iespēja ņemt to vērā, plānojot VES izvietojumu tā, lai neradītu draudus cilvēku veselībai un videi.
[...]

Kā jau minēts, šie efekti par pietiekami netraucējošiem citu valstu tiesu praksē tiek uzskatīti tad, ja VES atrodas vismaz trīskāršā sava kopējā augstuma attālumā no dzīvojamām mājām. Tātad, interpretējot Apstrīdēto teritorijas plānojumu šaurākā nozīmē, tas neliedz izstrādāt detālplānojumu, kurā precīza VES atrašanās vieta tiktu noteikta pienācīgā attālumā no dzīvojamām mājām. Savukārt atbilstoši Detālplānojumam Pieteikuma iesniedzējas dzīvesvieta atrodas attālumā, kas citu valstu tiesu praksē netiek uzskatīts par nepieļaujamu.

[Satversmes tiesas 2011. gada 24. februāra sprieduma lietā Nr. 2010-48-03 6.4. un 6.10. punkts]

Tiesu prakses izvērtējums

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka attiecībā uz VES ir pieejama citās valstīs uzkrāta pieredze, nosakot, kādā attālumā no apdzīvotām vietām to izvietošana ir pieļaujama. [...] Līdz ar to, ciktāl stratēģiskais novērtējums attiecas uz attāluma izvērtēšanu, nevar apgalvot, ka šis iespējamās būtiskās ietekmes aspekts nebūtu izvērtēts [...]. Uz to norāda fakts, ka vairāki zemes gabali tika izslēgti no vēja ģeneratoru apbūves zonas, pamatojoties uz to, ka vēja ģeneratori atrastos pārāk tuvu apdzīvotām vietām.

[Satversmes tiesas 2011. gada 3. maija sprieduma lietā Nr. 2010-54-03 12.2.2. punkts]

Tiesu prakses izvērtējums

Vienlaikus norādāms, ka gadījumos, kad Latvijas regulējumā nav noteiktas kādas darbības vai ietekmes pieļaujamās robežvērtības, likumdevējam, ja tas ir nepieciešams un iespējams, būtu jārikojas un pašam jālemj par šādu pieļaujamo robežvērtību noteikšanu. Pastāvīga paļaušanās uz citu valstu regulējumu un praksi nebūtu pareiza.

3.6.1.2 Iespējamie risinājumi

Tiek rekomendēts Novērtējuma likumā vai Noteikumos Nr. 18 ietvert regulējumu, kas tiešā veidā pieļautu iespēju balstīties uz starptautiskām vadlīnijām vai citu valstu praksi, novērtējot paredzētās darbības ietekmes un to pieļaujamās robežvērtības gadījumos, kad Latvijā šāda prakse nav un nacionālais regulējums nenosaka pieļaujamās robežvērtības.

3.6.2. Starplēmumu un lēmumu derīguma termiņi

3.6.2.1 Identificētās problēmas un pilnveidošanas nepieciešamība

Atzinuma derīguma termiņš

Saskaņā ar Novērtējuma likuma 20. pantu Vides pārraudzības valsts birojs izvērtē sagatavoto IVN ziņojumu un sniedz par to atzinumu, ietverot arī nosacījumus, ar kādiem paredzētā darbība ir īstenojama vai nav pieļaujama, ja nepieciešams. Novērtējuma likuma 20. panta 11. daļa paredz, ka atzinums par ziņojumu ir spēkā trīs gadus. Atbilstoši pašreizējai kārtībai, ja trīs gadu laikā netiek pieņemts lēmums par paredzētās darbības akceptēšanu, veicams jauns IVN.

No tiesu prakses izriet, ka Novērtējuma likuma 20. panta 11. daļā paredzētais Vides pārraudzības valsts biroja atzinuma derīguma termiņš netiek apturēts gadījumos, kad kompetentā institūcija ir pieņēmusi lēmumu par paredzētās darbības neakceptēšanu, bet paredzētās darbības ierosinātājs to uzskata par prettiesisku un pārsūdz tiesā, lūdzot tiesu uzlikt pienākumu kompetentajai institūcijai izdot lēmumu par paredzētās darbības akceptu.

Administratīvo lietu departamenta ieskatā atzinuma darbības laikā ir jāizdod sākotnējais administratīvais akts un minētā termiņa ievērošanu neietekmē administratīvā akta apstrīdēšana un pārsūdzēšana.

[Senāta 2008. gada 21. jūnija sprieduma lietā Nr. SKA-257/2007 (A42185004) 14. punkts]

Pieteicēja subjektīvā kritērija izpildīšanos ir pamatojusi ar apstākli, ka biroja atzinums ir spēkā trīs gadus (Novērtējuma likuma 20. panta vienpadsmitā daļa) un pieteicējai tiesvedības ilguma dēļ var rasties ievērojami mantiskie zaudējumi tādēļ, ka būs nepieciešams veikt jaunu ietekmes uz vidi novērtējumu. Apgabaltiesa saskatījusi, ka ar to ir pietiekami, lai atzītu, ka ir izpildījies subjektīvais kritērijs pagaidu aizsardzības piemērošanai. Senāts arī domes paskaidrojumos nesaskata argumentus, kas būtu pamats uz jautājumu par subjektīvā kritērija izpildīšanos raudzīties atšķirīgi.

[Senāta 2022. gada 11. janvāra lēmuma lietā Nr. SKA-0571-22 (A420181220) 16. punkts]

Tiesu prakses izvērtējums

Jāņem vērā, ka trīs gadu termiņš var netikt ievērots dažādu iemeslu dēļ, kas ne vienmēr būs atkarīgi tikai no paredzētās darbības ierosinātāja. Turklāt var būt situācijas, kad lēmuma pieņēmējs prettiesiski nolemj neakceptēt paredzēto darbību. Tiesvedība par akcepta lēmuma izdošanu visās Administratīvo tiesu instancēs var prasīt vairāk nekā trīs gadus. Tiesu praksē ir secināts, ka tiesvedība neaptur atzinuma derīguma termiņu (skat. augstāk). Ir iespējamās situācijas, kad paredzētās darbības ierosinātājam tiesvedībā neizdodas panākt pagaidu noregulējumu, bet gala beigās lēmums neakceptēt paredzēto darbību tiek atzīts par prettiesisku. Ja šādās situācijās trīs gadu termiņš jau ir beidzies, paredzētās darbības ierosinātājam ir jāveic atkārtots IVN vai jāatsakās no paredzētās darbības īstenošanas. Prasība veikt atkārtotu IVN šādos gadījumos nevarētu tikt uzskatīta par samērīgu.

Akcepta derīguma termiņš

Novērtējuma likums nenosaka akcepta lēmuma derīguma termiņu un līdz ar to uzskatāms, ka tiek sniegta beztermiņa attīstības piekrišana un Novērtējuma likums nenosaka nekādus priekšnosacījumus piešķirto tiesību izmantošanai arī pēc daudziem gadiem. Kā jau norādīts iepriekš, akcepta lēmums nav uzskatāms par klasisku attīstības piekrišanas lēmumu IVN direktīvas izpratnē, jo nepiešķir tiesības uzsākt darbības īstenošanu dabā, bet noslēdz speciālo procedūru ar principiālu lēmumu par paredzētās darbības pieļaujamību. Šajā kontekstā svarīgi ir izsvērt IVN direktīvas 8.a panta 6. daļas atbilstošu piemērošanu, kas nosaka, ka, pieņemot lēmumu piešķirt vai nepiešķirt attīstības piekrišanu, iestādei ir jāpārlicinās, vai iepriekš pieņemtie lēmumi joprojām ir aktuāli. Kā apliecināja arī diskusijas fokusa grupās, situācijā, kad, piemēram, autoceļa ietekmes uz vidi novērtējums ir noslēdzies ar akcepta lēmumu, bet tā būvniecība ir plānota pēc 10 vai 20 gadiem, spēkā esošā likumdošana neparedz mehānismu, kā izvērtēt pieņemtā akcepta lēmuma aktualitāti, neskatoties uz to, ka faktiskā situācija dabā šādā laika periodā iespējams ir būtiski mainījusies un radušies jauni paredzēto darbību limitējoši vai ierobežojoši apstākļi.

Kādā lietā Senāts vērtēja, vai ir nepieciešams jauns IVN gadījumā, kad paredzētās darbības akcepts ir pieņemts neilgi pirms atzinuma termiņa beigām, bet paredzēto darbību faktiski ir paredzēts īstenot krietni pēc trīs gadu termiņa. Vērtējot nepieciešamību veikt paredzētās darbības atkārtotu IVN, Senāts uzsvēra nepieciešamību vērtēt, vai ir mainījušies tiesiskie un faktiskie apstākļi, kuru dēļ būtu nepieciešams atkārtots IVN.

Lai izvairītos no papildu administratīvā sloga, kas dažos gadījumos paredz nesamērīgas papildu izmaksas, bet tajā pašā laikā ievērot piesardzības principu (ņemot vērā, ka dažas paredzētās darbības, piemēram, autoceļus, plānots izbūvēt vairāk nekā 10 gadus pēc ietekmes uz vidi novērtējuma) tika diskutēts, ka pēc lēmuma termiņa beigām būtu jānosaka nepieciešamība veikt sākotnējo izvērtējumu, uz kura pamata var pieņemt lēmumu piemērot pilno IVN.

Fokusa grupas

Tas nav arī pretrunā ietekmes uz vidi novērtējuma mērķim. Atbilstoši likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 1. panta 2. punktam ietekmes uz vidi novērtējums ir procedūra, kas veicama, lai novērtētu paredzētās darbības vai plānošanas dokumenta īstenošanas iespējamo ietekmi uz vidi un izstrādātu priekšlikumus nelabvēlīgas ietekmes novēršanai vai samazināšanai vai aizliegtu paredzētās darbības uzsākšanu normatīvajos aktos noteikto prasību pārkāpumu gadījumos. Skatot ietekmes uz vidi novērtējuma mērķi kontekstā ar izskatāmo gadījumu, nav pamata uzskatīt, ka paredzētās darbības atkārtotas izpētes un sabiedrības iesaistīšana varētu dot ko jaunu paredzētās darbības iespējamo ietekmju izpētē vai jaunu risinājumu meklēšanā. Lietā nav konstatēts, ka būtu būtiski mainīties normatīvais regulējums vai citi būtiski apstākļi, kuru dēļ būtu apsverama paredzētās darbības pārvērtēšana.

[Senāta 2013. gada 25. janvāra sprieduma lietā Nr. SKA-40/2013 (A42672309) 11. punkts]

Tiesu prakses izvērtējums

3.6.2.2 Iespējamie risinājumi

Sākotnējais izvērtējums ir tā procedūra, kuras ietvaros tiek noskaidrots, vai ir nepieciešams veikt paredzētās darbības IVN. Arī tad, ja netiek pieņemts lēmums par IVN piemērošanu, vides institūcijas nezaudē iespēju izvirzīt papildu prasības paredzētās darbības veikšanai (izdodot tehniskos noteikumus). Turklāt saskaņā ar Novērtējuma likuma 3.2 panta pirmās daļas 3. punktu sākotnējais izvērtējums ir nepieciešams arī izmaiņām esošajās darbībās. Ja sākotnējais izvērtējums ir piemērots risinājums, lai noskaidrotu, vai izmaiņas paredzētajā darbībā ir tik būtiskas, lai veiktu IVN, ir pamats pieņemt, ka sākotnējais izvērtējums ir arī piemērots risinājums arī tam, lai noskaidrotu, vai izmaiņas citos faktiskajos un tiesiskajos apstākļos ir tik būtiskas, lai veiktu atkārtotu IVN.

Nemot vērā tiesu prakses atzinumus, kā arī fokusa grupās identificētās problēmas un potenciālos risinājumus, tiek rekomendēts:

I variants. Tiek saglabāta esošā kārtība, kur atzinums ir starplēmums un akcepts ir gala lēmums.

1. Noteikt akcepta lēmuma derīguma termiņu, saskaņojot to ar būvniecības procesa un piesārņojošo darbību atļauju izdošanas termiņiem.
2. Paredzēt, ka pēc atzinuma termiņa beigām ir veicams paredzētās darbības sākotnējais izvērtējums, lai noskaidrotu, vai izmaiņas faktiskajos un tiesiskajos apstākļos ir tik būtiskas, lai veiktu atkārtotu IVN.

II variants. Atzinums tiek noteikts kā speciālās procedūras gala lēmums, kurā norādītie vides nosacījumi, kā arī tā visu projekta īpašību un/vai pasākumu apraksts, kas paredzēts, lai nepielautu, novērstu vai samazinātu būtisku negatīvu ietekmi uz vidi un, ja iespējams, to kompensētu, kā arī attiecīgā gadījumā monitoringa pasākumu apraksts, tiek iekļauti attīstības piekrišanas lēmumā

1. Pagarināt kompetentās institūcijas atzinuma derīguma termiņu, saskaņojot to ar būvniecības procesa un piesārņojošo darbību atļauju izdošanas termiņiem.
2. Paredzēt, ka pēc atzinuma termiņa beigām ir veicams paredzētās darbības sākotnējais izvērtējums, lai noskaidrotu, vai izmaiņas faktiskajos un tiesiskajos apstākļos ir tik būtiskas, lai veiktu atkārtotu IVN.

Fokusa grupās ar ieinteresētajām pusēm tika diskutēts atzinuma un lēmuma derīguma termiņš kontekstā ar citiem rekomendētajiem risinājumiem, uzsverot, ka arī gadījumā, ja tiek pieņemts lēmums noteikt kompetentās iestādes (VPVB) atzinumu kā pārsūdzamu gala lēmumu, termiņam jābūt garākam par trīs gadiem. Samērīgs termiņš pirmsšķietami būtu 10 gadi.

Fokusa grupas

3.6.3. Regulējumā noteiktie izņēmumi

3.6.3.1 Identificētās problēmas un pilnveidošanas nepieciešamība

Veicot IVN direktīvas prasību izvērtējumu, tika konstatēts, ka direktīvas 2. pantā paredzēta procedūra izņēmuma gadījumu noteikšanai, kura netika transponēta Latvijas normatīvajā regulējumā:

“(4.) Neskarot 7. pantu, dalībvalstis izņēmuma gadījumos var atbrīvot konkrētu projektu no šīs direktīvas noteikumu izpildes, ja to piemērošana nelabvēlīgi ietekmētu projekta mērķa sasniegšanu, bet ar nosacījumu, ka tiek sasniegti šīs direktīvas mērķi. Šajā gadījumā dalībvalstis:

a) apsver, vai būtu vajadzīgs cita veida novērtējums;

b) attiecīgajai sabiedrības daļai dara zināmu informāciju, kas iegūta a) apakšpunktā minētajā cita veida novērtējumā, informāciju, kura attiecas uz atbrīvojumu un tā piešķiršanas iemesliem;

c) pirms tiek dota piekrišana, informē Komisiju par iemesliem, kas attaisno atbrīvojuma piešķiršanu, un nodrošina to ar informāciju, kas attiecīgos gadījumos darīta zināma tās pilsoņiem.

Komisija nekavējoties nosūta šos dokumentus pārējām dalībvalstīm. Komisija katru gadu iesniedz Eiropas Parlamentā un Padomē ziņojumu par šā punkta piemērošanu.

(5.) Neskarot 7. pantu, dalībvalstis tajā gadījumā, kad projekts pieņemts ar īpašu valsts tiesību aktu, var atbrīvot attiecīgo projektu no šīs direktīvas noteikumu par sabiedrisko apspriešanos izpildes, ja tiek sasniegti šīs direktīvas mērķi.”

Atbilstoši ES tiesas praksei šāds izņēmums ir piemērojams tikai gadījumos, kad ar projekta neīstenošanu saistītie riski drošībai (konkrētajā lietā projekts skāra enerģētisko drošību un elektroapgādi) ir gana iespējami un steidzami, lai pamatotu IVN procedūras nepiemērošanu.²⁰

3.6.3.2 Iespējamie risinājumi

Tiek rekomendēts pārņemt Latvijas normatīvajā regulējumā IVN direktīvas 2. pantā noteikto izņēmuma gadījumu nosacījumu.

3.6.4. Paredzētās darbības ierosinātāja tiesību aizsardzība teritorijas attīstības plānošanas dokumentu izmaiņu gadījumā

3.6.4.1 Identificētās problēmas un pilnveidošanas iespējas

Novērtējuma likuma 14. panta regulējums paredz ierosinātāja pienākumu pirms IVN konsultēties ar pašvaldību par paredzētās darbības īstenošanas iespējām pašvaldības teritorijā un pašvaldības pienākumu sniegt viedokli par paredzētās darbības atbilstību pašvaldības teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem. Tomēr tiesību normas neliedz pašvaldībai pēc IVN procesa uzsākšanas veikt izmaiņas teritorijas plānošanas dokumentos, kuru rezultātā paredzētā darbībai vairs neatbilst teritorijas plānošanas dokumentiem. Saskaņā ar tiesu praksi apstāklis, ka Novērtējuma likuma 14.¹ panta piektās daļas 1. punkts pieļauj turpināt IVN procesu tad, ja paredzētā darbība neatbilst teritorijas plānojumam vai lokālpļānojumam, nenozīmē, ka, IVN procesam noslēdzoties, būtu pamats akceptēt paredzēto darbību un atļaut to īstenot. Šobrīd paredzētās darbības ierosinātājs netiek aizsargāts pret neparedzētiem grozījumiem teritorijas plānošanas dokumentos, kuru rezultātā paredzētā darbība vairs nav īstenojama un iespējams jau pabeigts IVN process ir bijis veltīgs.

²⁰ “Inter-Environnement Wallonie ASBL and Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen, C-411/17, EU:C:2019:622, paragraphs 97-99 and 101-102”, kā citēts “Environmental Impact Assessment of Projects Rulings of the Court Of Justice of the European Union. European Union, 2022”

Vienlaikus tiesu praksē ir vairākkārt uzsvērts tas, ka IVN ir dārgs un laikietilpīgs process, kas var būtiski ierobežot paredzētās darbības ierosinātāja tiesības un tiesiskās intereses (sk. [48], [49]). Šādi bija arī likumdevēja apsvērumi, ieviešot Novērtējuma likuma šobrīd spēkā esošo 14. panta regulējumu. 2014. gada 5. jūnija likumprojekta "Grozījumi likumā "Par ietekmes uz vidi novērtējumu"" anotācijā norādīti šādi apsvērumi, kādēļ, likumdevēja ieskatā, ir nepieciešamas konsultācijas ar pašvaldību:

"[...] IVN likuma 1.pielikumā noteikts, ka IVN veicams intensīvas cūku audzēšanas kompleksiem ar 3000 vietām cūkām. Konkrētā darbība savas specifikas dēļ gandrīz katram sabiedrības indivīdam asociējas ar nepatīkamu smaku, un gadījumos, kad tiek veikts IVN, pret šādas darbības paredzēšanu pašvaldībā noraidošu attieksmi izsaka liela daļa vietējo iedzīvotāju. Tomēr ir jāsaprot arī uzņēmēji, kuri vēlas attīstīt šādu biznesu, iepriekš prognozējot, vai ir vērts ieguldīt naudu IVN veikšanai, vai pašvaldība jau principiāli nav pret darbības realizāciju un nesaskata nepārvaramus šķēršļus pašvaldības akceptam. Tieši vietējai pašvaldībai ir būtiska loma paredzētās darbības realizācijā, jo tai ne tikai jābūt vidutājam starp pašvaldības, uzņēmējdarbības un sabiedrības interesēm, bet arī jāpieņem galējais lēmums. Lai kļiedētu tiesisku nenoteiktību un iedrošinātu uzņēmējus ieguldīt laika un finanšu resursus vispusīgā un padziļinātā paredzētās darbības IVN, paredzētās darbības ierosinātājs pirms IVN veikšanas konsultējas ar pašvaldību.

[...] noteikts, ka ierosinātājam pirms IVN uzsākšanas jākonsultējas ar pašvaldību, par paredzēto darbību. 15 dienu laikā pēc konsultācijām pašvaldība sagatavo informāciju, kurā sniedz viedokli par paredzētās darbības atbilstību pašvaldības teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem. Šādas prasības iekļaušana veicinās to, ka samazināsies gadījumi, kad darbības ierosinātājs ir izlietojis finanšu resursus un laiku, bet pēc IVN pabeigšanas pašvaldības neizsniedz paredzētās darbības akceptu. Protams, katrs gadījums ir jāvērtē atsevišķi un šāds regulējums neizslēdz, ka IVN laikā var tikt konstatētas būtiskas ietekmes, kuru rezultātā pašvaldība pēc IVN veikšanas varēs lemt par paredzētās darbības neakceptēšanu."²¹

Kā redzams, tad arī likumdevēja sākotnējā iecere, pieņemot Novērtējuma likuma 14. panta regulējumu, bija mazināt tiesisko nenoteiktību un nelietderīgu ierosinātāja laika un finanšu līdzekļu izlietošanu. Likumdevēja vēlme bija panākt, ka lēmums par paredzētās darbības neakceptēšanu tiek pieņemts, tikai pamatojoties uz IVN laikā konstatēto, nevis citu apsvērumu dēļ.

Fokusa grupās ar ieinteresētajām pusēm vairāki komersanti norādīja, ka viens no riskiem, ko pieļauj pašreizējā normatīvā regulējuma redakcija, ir tas, ka posmā, kurā paredzēta konsultācija ar pašvaldībām, pašvaldības sniedz informāciju, ka iecere atbilst teritorijas plānojumam, bet pēc viedokļa sniegšanas attiecīgās pašvaldības teritorijas plānojums tiek grozīts un uz lēmuma pieņemšanas brīdi iecere nav pieļaujama atbilstoši lokālplānojuma nosacījumiem vai pašvaldības teritorijas plānojuma grozījumiem.

Fokusa grupas

²¹ Likumprojekta "Grozījumi likumā "Par ietekmes uz vidi novērtējumu"" anotācija. Pieejams: <https://titania.saeima.lv/LIVS11/SaeimaLIVS11.nsf/0/E85A1A87CB5DD3E3C2257C04002B915E?OpenDocument>

Novērtējuma likuma 14. pants paredz saņemt tikai pašvaldības viedokli (nevis tiesību aktu, uz kura pamata attīstītājam veidotos aizsargājama tiesiskā paļāvība). Novērtējuma likuma regulējums neparedz, ka pašvaldības viedoklis par paredzētās darbības atbilstību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem būtu pamats paredzētās darbības ierosinātāja tiesiskajai paļāvībai uz konsekventu pašvaldības rīcību un to, ka IVN laikā netiks veiktas izmaiņas, kas padarītu paredzētās darbības īstenošanu neiespējamu. Šādā gadījumā IVN procedūrā ieguldītais privātpersonas (arī iestāžu) laiks un līdzekļi būtu veltīgi.

Arī praksē ir zināmi gadījumi, kad IVN beigu stadijā pašvaldība maina teritorijas attīstības plānošanas dokumentu interpretāciju vai pat groza plānojumu, un uz tā pamata pieņem lēmumu par paredzētās darbības neakceptēšanu. Piemēram, 2022. gada 11. janvārī Senāts tiesvedībā administratīvajā lietā Nr. A420181220 pagaidu aizsardzības ietvaros pieņēma lēmumu, ar kuru pirmšķietami konstatēja, ka Tukuma novada domes lēmums par paredzētās darbības (vēja parka būvniecība) neakceptēšanu ir nepamatots, un nolēma uz tiesvedības laiku atzīt paredzēto darbību par akceptētu.²² Bet 15 dienas vēlāk (2022. gada 26. janvārī) Tukuma novada dome pieņēma saistošos noteikumus, ar kuriem apstiprināja grozījumus teritorijas plānojuma teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos, kuru jaunā redakcija pēc būtības padarīja Senāta akceptētās paredzētās darbības īstenošanu par neiespējamu.²³

Ministru kabineta 2013. gada 30. aprīļa noteikumu Nr. 240 "Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi" 6. punkts paredz, ka, stājoties spēkā jaunam teritorijas plānojumam, lokālplānojumam vai detālplānojumam, var turpināt likumīgi uzsāktu teritorijas izmantošanu. Šobrīd tiek pieņemts, ka persona ir uzsākusi teritorijas izmantošanu tad, ja ir saņemta būvatļauja (būvniecības gadījumā) vai cita atļauja (piemēram, atļauja piesārņojošas darbības veikšanai), ja tāda ir nepieciešama attiecīgajam izmantošanas veidam.²⁴ Faktiski par teritorijas izmantošanas uzsākšanu uzskata brīdi, kad kompetentā institūcija ar lēmumu ir apliecinājusi, ka šāda teritorijas izmantošana ir tiesiska.

Ņemot vērā, ka pašvaldības sniegtais viedoklis paredzētās darbības ierosinātajam IVN procesā šobrīd nerada aizsargājumu tiesisko paļāvību un pašai pašvaldībai nav saistošs, Novērtējuma likuma 14. panta regulējums nesasniedz likumdevēja noteikto mērķi. Tieši pretēji, pašvaldības viedoklis, kas juridiski nerada nekādas sekas, tikai vairo tiesisko nenoteiktību, jo attīstītājam netiek dots skaidrs signāls par paredzētās darbības atbilstību teritorijas plānošanas dokumentiem un pastāv būtisks risks, ka pašvaldība IVN procesa vidū vai beigās maina viedokli vai veic grozījumus plānošanas dokumentos. Šāds regulējums pieļauj attīstītāju maldināšanu un negatīvi ietekmē investīciju vidi.

3.6.4.2 Iespējamie risinājumi

Pamatojoties uz vairākām identificētajām problēmām pašreizējā kārtībā attiecībā uz pašvaldību viedokļa sniegšanu IVN procesā un potenciālajiem riskiem, kas saistīti ar teritorijas plānojumu grozījumiem, kas rezultātā nepieļauj ieceres īstenošanu, tiek rekomendēta virkne grozījumu, kas var tikt īstenota atsevišķi vai kopā ar citām rekomendētajām izmaiņām:

²² Senāta 2022. gada 11. janvāra lēmums lietā Nr. SKA-0571-22 (A420181220).

²³ Tukuma novada domes saistošie noteikumu Nr. 10 "Grozījumi Tukuma novada domes 2012. gada 26. aprīļa saistošajos noteikumos Nr. 12 "Tukuma novada teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi" sākotnējā pieņemtā redakcija pieejama: <https://www.vestnesis.lv/op/2022/34.47>

²⁴ Piemēram, Administratīvās apgabaltiesas 2021. gada 8. decembra sprieduma lietā Nr. A420258220 10. punkts.

1. Rekomendēts apsvērt izmaiņas Novērtējuma likuma 14. pantā, nosakot, ka paredzētās darbības ierosinātājs pirms paredzētās darbības ietekmes uz vidi novērtējuma veikšanas vēršas pašvaldībā ar lūgumu sniegt apliecinājumu par paredzētās darbības atbilstību pašvaldības teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem. Pašvaldība 15 dienu laikā (vai citā termiņā) pēc rakstveida iesnieguma saņemšanas izsniedz paredzētās darbības ierosinātājam apliecinājumu par paredzētās darbības atbilstību pašvaldības teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem vai atteikumu izsniegt apliecinājumu, ja paredzētā darbība neatbilst teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem.
2. Apliecinājuma izsniegšanai vajadzētu būt tādām pašām sekām kā Administratīvā procesa likuma 9. nodaļā paredzētās uzziņas par savām tiesībām izsniegšanai. Tādēļ Novērtējuma likuma 14. pantā būtu jāparedz, ka paredzētās darbības ierosinātājs, kurš saņēmis pašvaldības apliecinājumu, var pajauties, ka pašvaldības vēlāk izdots administratīvais akts (akcepta lēmums, būvatļauja) nevar būt paredzētās darbības ierosinātājam nelabvēlīgāks arī tad, ja vēlāk tiek konstatēts, ka apliecinājums nav bijis pareizs.
3. Vienlaikus būtu nepieciešams, lai pašvaldības izsniegts apliecinājums par atbilstību teritorijas plānošanas dokumentiem aizsargātu attīstītāju arī no nelabvēlīgām izmaiņām teritorijas attīstības plānošanas dokumentos. Tādēļ Novērtējuma likuma 14. pantā būtu jāparedz, ka stājoties spēkā jaunam teritorijas plānojumam, lokālplānojumam vai detālplānojumam, paredzētās darbības ierosinātājs, kurš saņēmis pašvaldības apliecinājumu, var turpināt īstenot paredzēto darbību saskaņā ar to regulējumu, kas bija spēkā apliecinājuma izdošanas brīdī. Šādus apsvērumus var ietvert arī grozījumu likumprojekta anotācijā. Tomēr tiesiskās drošības un skaidrības nolūkos to labāk būtu tiešā veidā paredzēt Novērtējuma likumā.

NB: Konceptuāli šāds regulējums būtu uzskatāms par samērīgu un atbilstu tiesu praksē paustajām atziņām. Proti, grozījumi teritorijas plānošanas dokumentos, kas aizliegtu paredzēto darbību, teorētiski varētu tikt pamatoti ar nepieciešamību novērst nesamērīgu vai nepieļaujamu ietekmi uz vidi vai konkrētu personu (pamatā paredzētās darbības tuvumā esošo nekustamo īpašumu īpašnieku) tiesību uz īpašumu ierobežojumu. Tomēr no tiesu prakses izriet, ka pašvaldība teritorijas plānojumā ir tiesīga aizliegt paredzēto darbību sakarā ar apsvērumiem par ietekmi uz vidi tikai tad, ja pašvaldība ir izpētījusi un noskaidrojusi ietekmes būtiskumu. Līdz ar to būtu sagaidāms, ka šādi grozījumi netiek pieņemti pirms ir zināmi paredzētās darbības IVN rezultāti, un, ja IVN rezultāti neuzrāda nepieļaujamu ietekmi, tad šādiem grozījumiem nav pamata. Tiesu praksē ir atzīts arī tas, ka visiem zemes īpašniekiem ir vienlīdzīgas pretenzijas uz savas zemes izmantošanu saskaņā ar teritorijas plānojumā atļauto izmantošanu. Tādēļ tas vien, ka paredzētā darbība var būt nesavietojama ar citu teritorijā atļauto izmantošanas veidu, pats par sevi nav pamats, lai paredzēto darbību ierobežotu.

Būtu jāņem vērā, ka apliecinājuma saņemšanas brīdī parasti vēl nebūs iespējams detalizēti aprakstīt paredzēto darbību (piemēram, precīzu būves atrašanās vietu, apbūves rādītājus, u.tml.). Tādēļ apliecinājuma radītā tiesiskā paļāvība būtu vērtējama tikai kopsakarā ar to informācijas apjomu, ko paredzētās darbības ierosinātājs būs iesniedzis pašvaldība, lai saņemtu apliecinājumu. Piemēram, ja iesniegumā būs norādīta zemes vienība un konkrēts būves lietošanas veids, tad apliecinājums radīs tiesības pajauties, ka šāda lietošanas veida būves būvniecība zemes gabalā būs iespējama, taču neradīs paļāvību, ka uz būvi būs iespējams attiecināt vēlākās stadijās noteiktus apbūves rādītājus, kas neatbilst pašvaldības teritorijas plānojuma prasībām. Tāpat vajadzētu būt pašsaprotamam, ka apliecinājums negarantē labvēlīgu lēmumu par paredzētās darbības akceptu. Akcepta lēmums tiek pieņemts, pamatojoties uz IVN rezultātiem, kas apliecinājuma izdošanas laikā nav zināmi.

4. Nedrīkstētu veidoties situācija, ka apliecinājums rada tiesisko paļāvību neierobežoti ilgu laiku. Šādam regulējuma arī nevajadzētu veicināt negodprātīgu rīcību, ka apliecinājums tiek saņemts, bet IVN process netiek veikts. Ar apliecinājumu radītā attīstītāju aizsardzība un pašvaldību rīcības brīvībai noteiktie ierobežojumi būtu attaisnojami tikai tad, ja attīstītājs patiešām arī ieguldītu laiku un līdzekļus IVN veikšanai. Tādēļ papildus minētajam Novērtējuma likuma 14. pantā būtu jāparedz, ka apliecinājums ir spēkā sešus gadus vai kādu citu termiņu. Sešu gadu termiņš varētu būt piemērots, jo IVN procedūra var ieilgt arī objektīvu, no attīstītāja neatkarīgu iemeslu dēļ. Sešu gadu termiņš saskaņots ar Novērtējuma likuma 16. panta ceturtajā daļā paredzēto programmas termiņu (pieci gadi). Tāpat Novērtējuma likuma 14. pantā būtu jāparedz, ka apliecinājums zaudē spēku, ja ir pieņemts lēmums par atteikumu veikt IVN vai IVN pārtraukšanu, kā arī lēmums neakceptēt paredzēto darbību, un tas ir kļuvis neapstrīdams (nepārsūdzams).
5. Novērtējuma likuma 14. pantā būtu jāparedz arī rīcība gadījumos, kad pašvaldība atsakās izdot apliecinājumu, jo uzskata, ka paredzētā darbība neatbilst teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem. Praksē varētu veidoties situācijas, kad attīstītājs, piemēram, konsultējoties ar juridiskās palīdzības sniedzējiem, uzskata, ka pašvaldība ir kļūdaini konstatējusi paredzētās darbības neatbilstību. Ņemot vērā, ka atteikums izsniegt apliecinājumu būtiski aizskartu attīstītāja tiesības un tiesiskās intereses, Novērtējuma likuma 14. pants būtu papildināms ar regulējumu, kas paredzētu iespēju paredzētās darbības ierosinātajam pārsūdzēt pašvaldības atteikumu izsniegt apliecinājumu Administratīvajā tiesā Administratīvā procesa likuma paredzētajā kārtībā.

NB: Veicot iepriekš aprakstītās izmaiņas Novērtējuma likuma 14. pantā būtu jāgroza vai jādzēš arī Noteikumu Nr. 18 19.-21. punkts, kas šobrīd faktiski dublē Novērtējuma likuma 14. panta regulējumu.

6. Tiek rekomendēts apsvērt grozījumus arī Novērtējuma likuma 22. pantā, paredzot, ka, stājoties spēkā jaunam teritorijas plānojumam, lokālpilnojumam vai detālpilnojumam, paredzētās darbības ierosinātājs, kurš saņēmis lēmumu par paredzētās darbības akceptēšanu, var turpināt īstenot paredzēto darbību. Izmaiņas paredzētajā darbībā, kas akcepta lēmuma pieņemšanas brīdī nebija zināmas, veicamas atbilstoši spēkā esošajam regulējumam.

3.6.5. Sabiedrības iesaistes, komunikācijas un ziņojuma iesniegšanas formāts

3.6.5.1 Identificētās problēmas un pilnveidošanas iespējas

Ieinteresēto pušu interviju un fokusa grupu ietvaros vairāki respondenti/ ieinteresēto pušu pārstāvji norādīja par nepieciešamību pārskatīt Novērtējuma likumu un Noteikumus Nr. 18, svītrojot prasības, kas attiecas uz ziņojumu iesniegšanu papīra formā, kā arī sabiedrības informēšanas procesa optimizāciju. Īpaši akcentētas tika situācijas, kad IVN tiek veikts lineāriem objektiem, kuri šķērso vairāku pašvaldību teritorijas. Tādā gadījumā ir nepieciešams nodrošināt vairākas drukātās ziņojumu versijas, kā arī sākotnējās sabiedriskās apspriešanas ietvaros individuāli jāinformē ļoti liels cilvēku skaits.

3.6.5.2 Iespējamie risinājumi

Lai efektīvizētu sabiedrības iesaistes un komunikācijas aspektus pašreizējā IVN procesā, tiek rekomendēts izskatīt šādus risinājumus:

1. Grozīt normatīvos aktus, paredzot ziņojuma iesniegšanu VPVB un pašvaldībām tikai elektroniskā formā.

2. Paredzēt, ka individuālajai sabiedrības informēšanai tiek izmantotas e-adreses.

4. Iespējamie procedūras varianti

Apkopojot visas šajā ziņojumā iekļautās rekomendācijas, kopumā tiek piedāvāti divi konceptuālie IVN procedūras izmaiņu varianti – 1) minimālo izmaiņu variants un 2) optimālo izmaiņu variants. Jāņem vērā, ka šie piedāvātie konceptuālie procedūras risinājumi var tikt kombinēti, izvēloties īstenot citu, shēmu kombinācijas rezultātā izveidotu risinājumu.

Shēmās lietoti šādi apzīmējumi:

	-	Procesa soli īsteno ierosinātājs
	-	Procesa soļi, kas nodrošina ieinteresēto pušu un sabiedrības līdzdalību
	-	Procesa soli īsteno valsts vai pašvaldību institūcija
	-	Procesa solis īstenojams tikai normatīvajos aktos noteiktos gadījumos vai pēc ierosinātāja izvēles

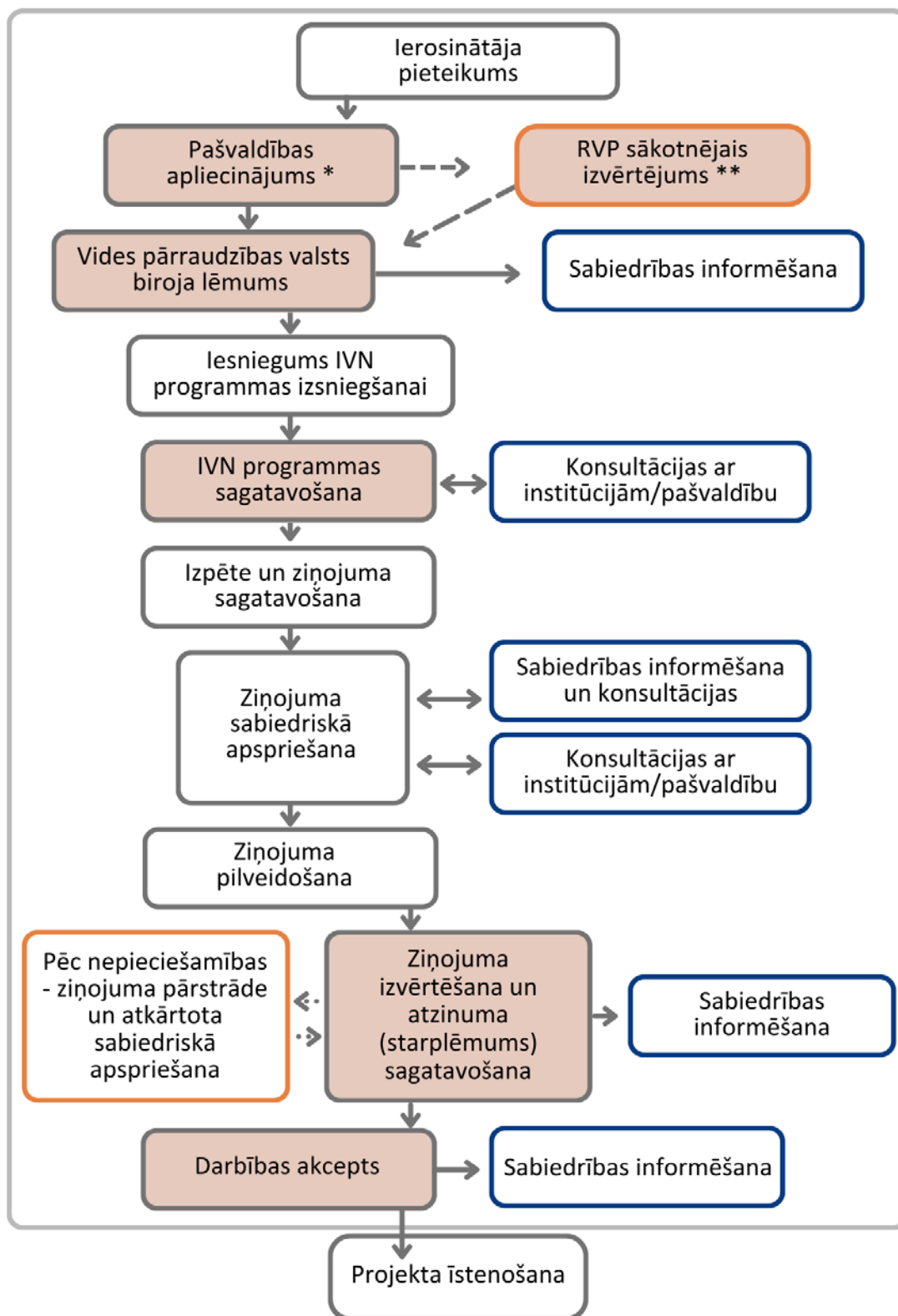
4.1. Minimālo izmaiņu variants

Procedūras shēma, kas attēlo minimālo izmaiņu variantu, redzama 4.1. attēlā un ietver šādas galvenās izmaiņas procesa soļos/elementos salīdzinājumā ar esošo situāciju:

- Konsultācijas ar pašvaldību tiek aizstātas ar pašvaldības apliecinājuma saņemšanu ar noteiktām tiesiskām sekām;
- Tiek nodrošināta sabiedrības informēšana par Vides pārraudzības valsts biroja lēmumu par IVN procedūras piemērošanu/nepiemērošanu, bet sākotnējās sabiedriskās apspriešanas sanāksme šajā stadijā netiek organizēta;
- Programma tiek izstrādāta nevis uz ierosinātāja rakstveida pieprasījuma pamata, bet IVN programmu izstrādā kompetentā iestāde uz ierosinātāja iesnieguma pamata, kurā ir iekļauta tvēruma noteikšanai nepieciešamā informācija par paredzēto darbību (ar fokusu uz esošā vides stāvokļa/ problēmu raksturojumu un paredzētās darbības tehniskajiem/ tehnoloģiskajiem risinājumiem, kā arī iespējamo ietekmi uz vidi);
- IVN programmas sagatavošanas laikā VPVB konsultējas ar ieinteresētajām valsts un pašvaldības iestādēm par IVN tvērumu;
- Ja ziņojums tiek nosūtīts ierosinātājam pārstrādāšanai, tad obligāti rīkojama atkārtota sabiedriskā apspriešana par aktualizēto ziņojuma redakciju.

Minimālo izmaiņu gadījumā gandrīz visi līdzšinējie procesa soļi saglabājas nemainīgi (izņemot pašvaldības apliecinājumu, kas tiek paredzēts pirms sākotnējā izvērtējuma/ pieteikuma VPVB), un, lai arī nedaudz mainās dažādu ieinteresēto pušu sadarbības modeļi, galvenais uzsvars būtu liekams uz piedāvātajām procedūras saturiskajām izmaiņām. Īstenojot šo variantu, procedūras pilnveide ar fokusu

uz optimizāciju iespējama tikai pie nosacījuma, ka tiek apsvērtas un īstenotas 6. nodaļā norādītās I prioritātes rekomendācijas vai tām līdzvērtīgi risinājumi.

* Vai lēmums par teritorijas plānojuma vai lokālplānojuma izstrādes uzsākšanu

**Novērtējuma likuma 2. piel.darbība

4.1. attēls. Minimālo IVN procedūras izmaiņu variants [ar pelēku rāmi atzīmētas IVN speciālās procedūras robežas; ar oranžo līniju apvilktie procesa soļi apzīmē posmus, kas ir piemērojami atsevišķos gadījumos]

4.2. Optimālo izmaiņu variants

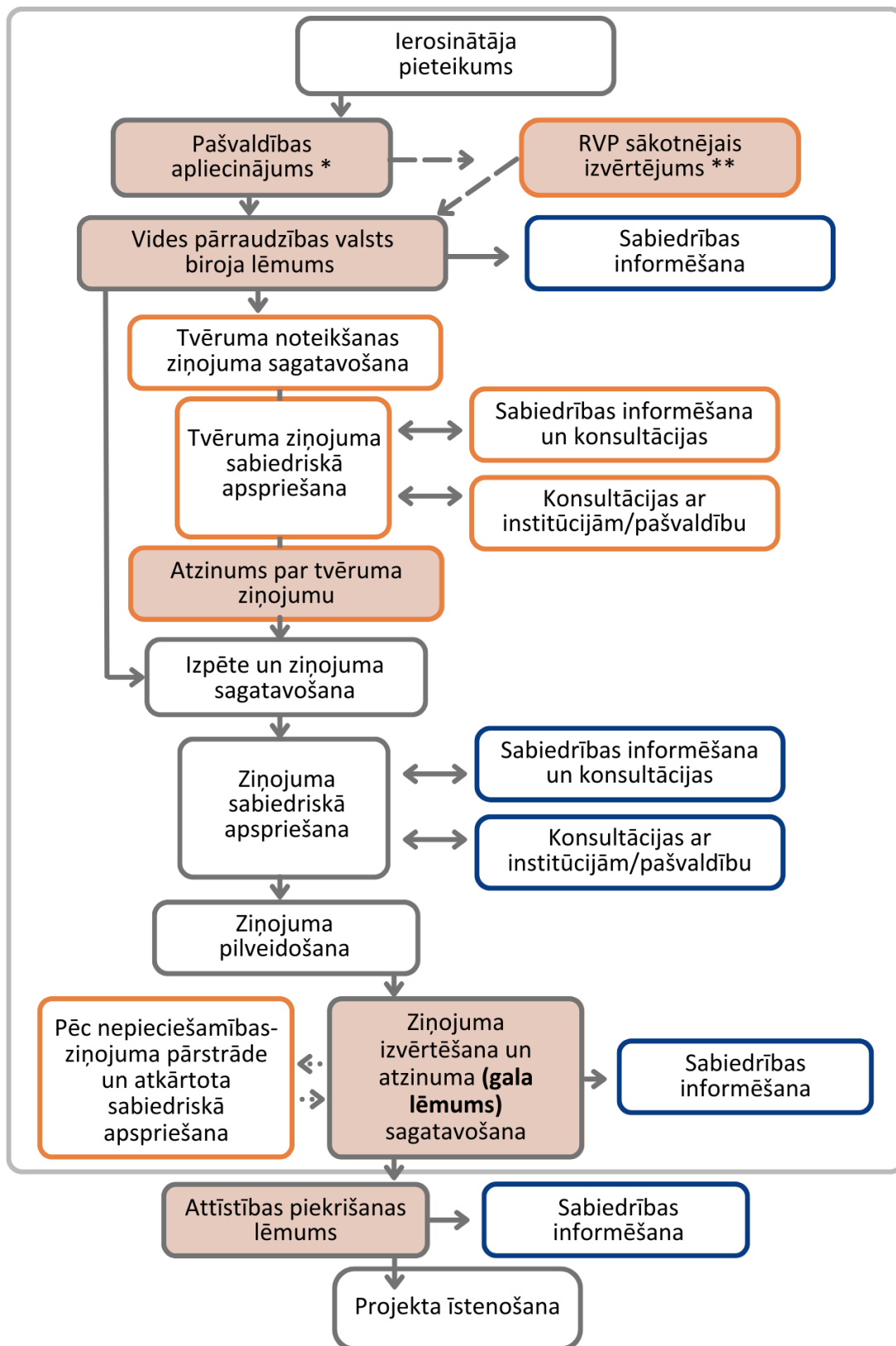
Procedūras shēma, kas attēlo optimālo izmaiņu variantu, redzama 4.2. attēlā un ietver šādas galvenās izmaiņas procesa soļos/elementos salīdzinājumā ar esošo situāciju:

- Konsultācijas ar pašvaldību tiek aizstātas ar pašvaldības apliecinājuma saņemšanu ar noteiktām tiesiskām sekām;
- Tiek nodrošināta sabiedrības informēšana par Vides pārraudzības valsts biroja lēmumu par IVN procedūras piemērošanu/nepiemērošanu, bet sākotnējās sabiedriskās apspriešanas sanāksme šajā stadijā netiek organizēta;
- Procesā tiek iekļauts jauns izvēles solis – tvēruma ziņojuma sagatavošana, kas aizstāj programmas sagatavošanu. Tvēruma noteikšanas pienākums tiek pārnests uz izstrādātāju, kurš var izlemt par nepieciešamību veikt konsultācijas ar kompetento institūciju par informācijas apjomu un detalizācijas pakāpi, kas iekļaujama ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumā. Ja izstrādātājs izlemj par konsultāciju nepieciešamību, tad viņš izstrādā tvēruma noteikšanas ziņojumu, iesniedz to kompetentajai institūcijai atzinuma saņemšanai un paralēli organizē tvēruma ziņojuma sabiedrisko apspriešanu, savukārt, kompetentā institūcija konsultējas ar ieinteresētajām valsts un pašvaldības iestādēm par IVN tvērumu;
- Ja ziņojums tiek nosūtīts ierosinātajam pārstrādāšanai, tad obligāti rīkojama atkārtota sabiedriskā apspriešana par aktualizēto ziņojuma redakciju;
- Vides pārraudzības biroja izdotais atzinums noslēdz IVN speciālo procedūru un kļūst par gala lēmumu, kas ir atsevišķi pārsūdzams;
- Attīstības piekrišanas lēmums/i tiek pieņemts/i citu procedūru ietvaros, ievērojot atbilstošās jomas tiesisko regulējumu.

Īstenojot šādas izmaiņas, sagaidāma arī tieša ietekme uz procedūras norises ilgumu, kas pamatā saistīta ar izmaiņām divos procesa posmos:

1. Ja ierosinātais izlemj konsultēties ar kompetento iestādi par novērtējuma tvērumu, tad sagaidāms, ka procesa solis notiks relatīvi vēlāk procesa ietvaros, bet procesa posma ilgums paredzams līdzvērtīgs programmas sagatavošanas posmam (30 dienu laikā pēc pieprasījuma saņemšanas), kas šobrīd ierasti norisinās paralēli sākotnējai sabiedriskai apspriešanai, bet tā kā ierosinātajam būtu arī tiesības lemt par konsultāciju neveikšanu, tad šādā gadījumā kopējais procedūras ilgums samazinātos par 30 dienām.
2. Vides pārraudzības valsts biroja izdotā atzinuma par ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumu atzīšana par speciālās (IVN) procedūras gala lēmumu bez nepieciešamības par to atkārtoti lemt pašvaldības iestādei speciālās procedūras ietvaros, kopējo procedūras termiņu samazinātu par 60 dienām. Attīstības piekrišanas lēmums tiktu izdots jau citu procedūru ietvaros, ievērojot atbilstošās jomas tiesisko regulējumu.

Lai arī šajā gadījumā ir uzskatāmi redzama procesa kopējo termiņu samazināšanās, uzsverama nepieciešamība nodrošināt arī vienlaicīgu saturisko izmaiņu īstenošanu, no kurām būtiskākās šajā aspektā ir IVN un SIVN procedūru norises saskaņošana (nodrošinot to, ka atzinums tiek sniegts tikai par tādām darbībām, kas atbilst vietējās teritorijas plānojumam vai kurām piešķirts NIO statuss, proti izlemti konceptuāli politiska un ekonomiska rakstura jautājumi par teritorijas attīstību) un nodrošinātas kvalitatīvas konsultācijas ar ieinteresētajām pusēm, cita starpā, vietējo pašvaldību, stiprinot to lomu tvēruma noteikšanas un atzinuma izsniegšanas posmā.

* Vai lēmums par teritorijas plānojuma vai lokālplānojuma izstrādes uzsākšanu

**Novērtējuma likuma 2. piel.darbība

4.2. attēls. Optimālais IVN procedūras izmaiņu variants [ar pelēku rāmi atzīmētas IVN speciālās procedūras robežas; ar oranžo līniju apvilktie procesa soļi apzīmē posmus, kas ir piemērojami atsevišķos gadījumos]

5. Informatīvie materiāli un citi mehānismi procesa efektīvizēšanai

Projekta ietvaros veikto interviju ar ieinteresētajām pusēm, citu valstu prakses analīzes un fokusa grupu rezultātā tika identificēti arī vairāki potenciālie tehnisko risinājumu pilnveidojumi, kas palīdzētu veicināt vispārīgu IVN procedūras optimizāciju.

5.1. Aktuālās un vēsturiskās informācijas pieejamība par IVN projektiem

Rekomendācija izstrādāt jaunu vai integrēt kādā no esošajām valsts informācijas sistēmām informāciju par sākotnējiem ietekmes uz vidi izvērtējumiem, ierosinātajiem un izstrādes stadijā esošajiem IVN, kā arī nodrošināt IVN ziņojumu pieejamību sistēmā. Šādas informācijas attēlošana, izmantojot ĢIS (līdzīgi kā pašlaik tiek nodrošināts TAPIS²⁵ sistēmā teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem), ļautu ieinteresētajām pusēm vienā vietā uzzināt par aktuālajiem IVN, kā arī paredzēto darbību ierosinātajiem un IVN izstrādātājiem efektīvāk apzināt potenciālo kumulatīvo ietekmi.

5.2. IVN vadlīniju izstrāde

Eiropas Komisijas izstrādātās IVN vadlīnijas vairāk ir paredzētas valsts kompetentajām iestādēm, tās ir sagatavotas, lai skaidrotu paredzēto darbību definīcijas, kuras ir minētas IVN direktīvas 1. pielikumā, sākotnējā izvērtējuma veikšanu, IVN programmas izstrādi un IVN ziņojuma izvērtējuma veikšanu. Analizējot citu valstu pieredzi, kā labā prakse aplūkotajās valstīs tika identificēta Somijas prakse nacionālo vadlīniju izstrādē. Vadlīniju mērķis ir nodrošināt labākās pieejamās prakses apkopojumu konkrētu paredzēto darbību veidu IVN veikšanā, piem., IVN procedūra derīgo izrakteņu ieguves projektiem. Šīs konkrētās vadlīnijas aptver ne tikai paša IVN ziņojuma izstrādes posmu, bet izklāsta arī IVN kopējā procesa nozīmi un arī sasaisti ar citiem normatīvajiem aktiem, kuru prasības ir jāņem vērā atļaujas izsniegšanas procesā. Arī ieinteresēto pušu intervijās vairāki respondenti norādīja uz detalizētu vadlīniju pieejamības trūkumu, uzsverot cita starpā nozaru vadlīniju nozīmi, kas harmonizētu arī IVN izstrādātāju ziņojumu saturu un detalizācijas pakāpi. Ņemot vērā piedāvātos risinājumus, fokusa grupu ietvaros tika uzsvērts, ka būtiski būtu sagatavot vadlīnijas tieši jauniem procesa elementiem, ja tādi parādās, piemēram, iesnieguma sagatavošana programmas saņemšanai vai tvēruma ziņojuma sagatavošana.

6. Rekomendāciju apkopojums

Šajā nodaļā ietvertajā tabulā ir sniegts projekta ietvaros izstrādāto un šajā ziņojumā ietverto rekomendāciju apkopojums. Rekomendācijas ir apkopotas tematiski secīgi, atbilstoši ziņojuma nodaļām, kā arī ir iedalītas divās grupās – I līmeņa rekomendācijas (1) kuru ieviešana neprasa lielus resursus un ir sagaidāmi ātri rezultāti vai 2) tās ir nepieciešamas, lai nodrošinātu labāku atbilstību ES tiesību aktiem, vai risina kādu ļoti aktuālu problēmu; un II līmeņa rekomendācijas, kuru īstenošana var būt resursietilpīgāka un/vai ir nepieciešamas plašākas diskusijas, politiskā griba un izšķiršanās par konkrēto risinājumu izvēli. II līmeņa rekomendācijas būtu ieteicams īstenot tuvāko ~ 2 gadu laikā.

Gadījumos, kad iespējami vairāki procedūras pilnveidošanas varianti, tabulā norādīts ieteicamais (prioritārais) variants, kura īstenošanas gadījumā sagaidāmi visbūtiskākie uzlabojumi un /vai risinājums vērsts uz konstatēto problēmu cēloņu novēršanu.

²⁵ Pieejams: <https://tapis.gov.lv/>

Nr.	Tematiskā atsauce	Īss apraksts	Indikatīvā ieviešanas gatavība		Atsauce uz nodaļu, kurā pieejams detalizēts apraksts
			I līmenis	II līmenis	
1. Novērtējuma likuma darbības jomas precizēšana					
1.1.	“Paredzētās darbības” definīcija	<p>Precizēt Novērtējuma likuma 1. panta 3. punktā ietvertu paredzētās darbības definīciju tā, lai jebkurai personai būtu pietiekami labi saprotams, ka paredzētā darbība var būt tikai tāda darbība, kas saistīta ar būvniecību, iekārtu uzstādīšanu vai citu iejaukšanos vidē un ainavā.</p> <p>NB: veicot grozījumus, jānodrošina, ka papildus tiek noteiktas prasības, kas novērš risku, ka ierosinātais apzināti sākotnējā stadijā piesaka paredzēto darbību samazinātā apjomā, lai izvairītos no pilnā IVN piemērošanas (skat. detalizētāku aprakstu ar rekomendācijām attiecīgajā ziņojuma nodaļā).</p>	X		3.1.1.2. nodaļa
1.2.	Novērtējuma likuma 1. pielikums	Pārskatīt Novērtējuma likuma 1. pielikuma darbību sarakstu, nepieciešamības gadījumā svītrojot noteiktus paredzēto darbību veidus un/vai mainot to robežsliekšņus.		X	3.1.2.2. nodaļa
1.3.	Sākotnējā izvērtējuma piemērošanas nosacījumi	Izslēgt Novērtējuma likuma 3. ² panta (1) daļas 5. apakšpunktu (t.i., sākotnējā izvērtējuma piemērošanu citām paredzētajām darbībām, kuras var būtiski ietekmēt vidi, ņemot vērā šā likuma 11. pantā minētos kritērijus).	X		3.1.3.2. nodaļa
1.4.		Papildināt Novērtējuma likuma 2. pielikumā ietvertu paredzēto darbību uzskaitījumu ar likumdevēja noteiktiem robežlielumiem un kritērijiem, kas būtu izšķiroši, lai noteiktu sākotnējā izvērtējuma nepieciešamību, kā arī pārskatīt esošās robežvērtības.		X	3.1.3.2. nodaļa
1.5.	Sākotnējā izvērtējuma rezultāts	Papildināt Novērtējuma likuma 13. pantu ar nosacījumu, ka IVN nav piemērojams, ja paredzētās darbības ierosinātais ir paredzējis un iesniegumā norādījis	X		3.1.3.2. nodaļa

		pasākumus nelabvēlīgas ietekmes novēršanai vai samazināšanai, lai nepieļautu vai novērstu būtisku nelabvēlīgu ietekmi uz vidi.			
2. Novērtējuma tvēruma noteikšana					
2.1.	Tvēruma noteikšanas ziņojums vai programma	<p>1. variants. Izstrādātājs veic tvēruma noteikšanu un lemj par nepieciešamību sagatavot tvēruma noteikšanas ziņojumu un saņemt kompetentās institūcijas atzinumu par tvēruma noteikšanas ziņojumu. <u>Izvēles solis</u>, par kuru lemj izstrādātājs. Prioritāri rekomendētais risinājuma variants.</p> <p>VAI</p> <p>2. variants. IVN programmu izstrādā kompetentā iestāde uz ierosinātāja iesnieguma pamata, kurā ir iekļauta papildu informācija par paredzēto darbību (ar fokusu uz esošā vides stāvokļa/ problēmu raksturojumu un paredzētās darbības tehniskajiem/ tehnoloģiskajiem risinājumiem, kā arī iespējamo ietekmi uz vidi). <u>Obligāts solis</u>. Alternatīvais risinājuma variants, ja netiek panākta vienošanās par 1. variantu.</p>	X	X	3.2.2. nodaļa
3. Sabiedrības līdzdalība					
3.1.	Sabiedrības viedokļa nozīme paredzētās darbības akceptēšanas/ neakceptēšanas lēmuma kontekstā	Papildināt Novērtējuma likuma 22. panta otro daļu, uzsverot, ka akcepta lēmuma pieņēmējs vispusīgi izvērtē un ņem vērā sabiedrības viedokli par ietekmes uz vidi būtiskumu un risinājumiem ietekmes uz vidi novēršanai vai mazināšanai. [Rekomendācija aplūkojama kontekstā ar 5.1. rekomendāciju]	X		3.3.2. nodaļa
3.2.		Papildināt arī Novērtējuma likuma 26. panta ceturto daļu ar piebildi, ka apstākļi, ka lēmums par paredzētās darbības akceptēšanu atšķiras no sabiedrības vairākuma viedokļa, pats par sevi nav uzskatāms par sabiedrības tiesību uz līdzdalību ietekmes uz vidi novērtējuma procesā	X		3.3.2. nodaļa

		pārkāpumu. [Rekomendācija aplūkojama kontekstā ar 5.1. rekomendāciju]			
3.3.	Sabiedrības informēšanas veidi	Veikt izmaiņas Novērtējuma likuma 15. panta pirmajā daļā un 17. panta pirmajā daļā (arī Ministru kabineta Noteikumos Nr. 18 “Kārtība, kādā novērtē paredzētās darbības ietekmi uz vidi un akceptē paredzēto darbību”), paredzot iespēju izmantot arī citus, līdzvērtīgus informēšanas pasākumus, kas sasniedz sabiedrības informēšanas mērķus.	X		3.3.2. nodaļa
3.4.		Veikt grozījumus Novērtējuma likumā, paredzot, ka individuālos paziņojumus, ko sagatavo ierosinātājs, pamatojoties uz ierosinātāja iesniegto informāciju par nekustamo zemes īpašumu kadastra datiem, nosūta pašvaldības: <ul style="list-style-type: none"> • nekustamo zemes īpašumu īpašniekiem, kuru īpašumi robežojas ar paredzētās darbības teritoriju (NB: nepieciešams iekļaut atrunu par informēšanu arī tajos gadījumos, ja nekustamos īpašumus atdala transporta infrastruktūra vai ūdensteces); • uz šiem nekustamajiem zemes īpašumiem izvietoto ēku/ dzīvokļu īpašniekiem. 	X		3.3.2. nodaļa
3.5.		Paredzēt, ka sabiedriskās apspriešanas sanāksmes ir organizējamās klātienē, nodrošinot iespēju pieslēgties attālināti, ja tas ir tehniski iespējams. Noteikt, ka sanāksmes ierakstam jābūt pieejamam pēc sanāksmes.	X		3.3.2. nodaļa
3.6.		Paredzēt, ka rakstisku sabiedriskās apspriešanas sanāksmes protokolu aizstāj audioieraksts.	X		3.3.2. nodaļa
3.7.		Sabiedrības iesaiste – pirmreizējās konsultācijas	<u>1. variants.</u> Sākotnējo sabiedrisko apspriešanu mērķēti pārdēvēt par sabiedrības informēšanu par iesniegumu un lēmumu par IVN piemērošanu, bet tās ietvaros rīkoto sanāksmi – par sabiedrības sākotnējās informēšanas	X	

		<p>sanāksmi; Alternatīvais risinājuma variants, ja netiek panākta vienošanās par 2. vai 3. variantu.</p> <p>VAI</p> <p><u>2. variants.</u> Sākotnējo sabiedrisko apspriešanu mērķēti pārdēvēt par sabiedrības informēšanu par iesniegumu un lēmumu par IVN piemērošanu un atteikties no sabiedriskās apspriešanas sanāksmes organizēšanas, paredzot iespēju saņemt rakstiskus komentārus no sabiedrības pārstāvjiem; Alternatīvais risinājuma variants, ja netiek panākta vienošanās par 3. variantu.</p> <p>VAI</p> <p><u>3. variants.</u> Sākotnējo sabiedrisko apspriešanu mērķēti pārdēvēt par sabiedrības informēšanu par iesniegumu un lēmumu par IVN piemērošanu un atteikties no sabiedriskās apspriešanas sanāksmes organizēšanas, vienlaikus paredzot jaunu procedūras soli – konsultācijas ar sabiedrību tvēruma noteikšanas posmā. Prioritāri rekomendētais risinājuma variants.</p>	X	X	
3.8.	Sabiedrības iesaiste – konsultācijas par ziņojumu	Grozīt Novērtējuma likuma 20. panta 4. daļu, nosakot, ka gadījumos, kad ziņojums tiek nosūtīts ierosinātajam pārstrādāšanai, ir obligāti jāorganizē atkārtota sabiedriskā apspriešana.	X		3.3.2. nodala
4. SIVN un IVN procedūru koordinēšana. Prioritāri rekomendēti risinājumi, lai nodrošinātu SIVN un IVN direktīvu prasību saskaņošanu.					
4.1.	Atbilstība teritorijas plānojumam – objekti, kas nav nacionālo interešu objekti	<p>Noteikt, ka kompetentā institūcija ir tiesīga pieņemt lēmumu par IVN piemērošanu tika tad, ja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • paredzētā darbība atbilst vietējās pašvaldības teritorijas plānojumam; vai 	X		3.4.2. nodala

	Atbilstība teritorijas plānojumam – objekti, kas nav nacionālo interešu objekti	<ul style="list-style-type: none"> attiecīgā pašvaldība ir pieņēmusi lēmumu par nepieciešamo teritorijas plānojuma grozījumu vai lokālplānojuma izstrādes uzsākšanu. 			
4.2.		Noteikt, ka kompetentā institūcija ir tiesīga izdot atzinumu, ja paredzētā darbība atbilst vietējās pašvaldības teritorijas plānojumam.	X		3.4.2. nodaļa
4.3.	Atbilstība teritorijas plānojumam – nacionālo interešu objekti	Īstenot praksi, ka NIO statusu var piešķirt objektiem, kuru būvniecību vai īstenošanu paredz plānošanas dokuments, kuram veikta SIVN. IVN procedūra šādam objektam īstenojama jau pēc NIO statusa piešķiršanas.	X		3.4.2. nodaļa
4.4.		Novērtējuma likumā paredzēt, ka kompetentā institūcija ir tiesīga izdot atzinumu par NIO arī tad, ja atzinuma izdošanas brīdī tas neatbilst vietējās pašvaldības teritorijas plānojumam.	X		3.4.2. nodaļa
5. Attīstības piekrišanas lēmums					
5.1.	IVN procedūras noslēgums ar pamatoto secinājumu vai attīstības piekrišanas lēmumu	<p><u>1. variants.</u> Paredzēt, ka IVN speciālā procedūra noslēdzas ar kompetentās iestādes pamatoto secinājumu (atzinuma) izdošanu. Iestādes izdotais pamatotais secinājums kļūst par gala lēmumu, kas ir atsevišķi pārsūdzams. Savukārt IVN process noslēdzas ar attīstības piekrišanas lēmumu/iem, kas tiek pieņemts/i citu procedūru ietvaros, ievērojot atbilstošās jomas tiesisko regulējumu. Prioritāri rekomendētais risinājuma variants.</p> <p>NB: Īstenojot šo variantu, ir būtiski nodrošināt 4.1. un 4.2. rekomendāciju vienlaicīgu ieviešanu, kā arī kvalitatīvas konsultācijas ar ieinteresētajām pusēm, cita starpā, vietējo pašvaldību, stiprinot to lomu tvēruma noteikšanas un atzinuma izsniegšanas posmā. (skat. detalizētāku izklāstu ar risinājumiem 3.5.2. nodaļā);</p> <p>VAI</p>		X	3.5.2. nodaļa

		<p><u>2. variants.</u> Grozīt Novērtējuma likuma 22. pantu, ietverot norādi par to, kādos gadījumos var tikt pieņemts lēmums par paredzētās darbības neakceptēšanu. Lēmumu par paredzētās darbības neakceptēšanu pieņem, ja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • paredzētā darbība neatbilst normatīvo aktu prasībām; • ietekmes novērtējuma procedūrā ir pieļauti būtiski pārkāpumi; • paredzētā darbība radīs nesamērīgu ietekmi uz vidi un to nav iespējams novērst vai samazināt līdz pieņemamam līmenim. <p>Paredzēt, ka kompetence lemt par paredzētās darbības akceptu ir pašvaldības iestādei, nevis domei. Alternatīvais risinājuma variants, ja netiek panākta vienošanās par 1. variantu.</p>	X		
6. Vispārīgi ieteikumi					
6.1.	Starptautisku vadlīniju un prakses izmantošana	Novērtējuma likumā vai Noteikumos Nr. 18 ietvert regulējumu, kas tiešā veidā pieļautu iespēju balstīties uz starptautiskām vadlīnijām vai citu valstu praksi, novērtējot paredzētās darbības ietekmes un to pieļaujamās robežvērtības gadījumos, kad Latvijā šāda prakse nav un nacionālais regulējums nenosaka pieļaujamās robežvērtības.	X		3.6.1.2. nodaļa
6.2.	Starplēmumu un lēmumu derīguma termiņi	<p><u>1. variants.</u> Ja tiek saglabāta esošā kārtība, kur atzinums ir starplēmums un akcepts ir gala lēmums, tiek rekomendēts:</p> <ul style="list-style-type: none"> • noteikt akcepta lēmuma derīguma termiņu, saskaņojot to ar būvniecības procesa un piesārņojošo darbību atļauju izdošanas termiņiem; • paredzēt, ka pēc atzinuma termiņa beigām ir veicams paredzētās darbības sākotnējais izvērtējums. 	X		3.6.2.2. nodaļa

		<p>Alternatīvais risinājuma variants, ja netiek panākta vienošanās par 2. variantu.</p> <p>VAI</p> <p><u>2. variants.</u> Ja atzinums tiek noteikts kā speciālās procedūras gala lēmums, kurā iekļautie nosacījumi tiek iekļauti attīstības piekrišanas lēmumā, tiek rekomendēts:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pagarināt kompetentās institūcijas atzinuma derīguma termiņu, saskaņojot to ar būvniecības procesa un piesārņojošo darbību atļauju izdošanas termiņiem; • paredzēt, ka pēc atzinuma termiņa beigām ir veicams paredzētās darbības sākotnējais izvērtējums. <p>Prioritāri rekomendētais risinājuma variants.</p>		X	
6.3.	IVN direktīvā noteiktie izņēmumi	Pārņemt Latvijas normatīvajā regulējumā IVN direktīvas 2. pantā noteikto izņēmuma gadījumu par konkrētu projektu atbrīvošanu no IVN procedūras.	X		3.6.3.2. nodaļa
6.4.	Ierosinātāja tiesību aizsardzība teritorijas attīstības plānošanas dokumentu izmaiņu gadījumā	Veikt izmaiņas Novērtējuma likuma 14. pantā, nosakot, ka paredzētās darbības ierosinātājs pirms paredzētās darbības ietekmes uz vidi novērtējuma veikšanas vēršas pašvaldībā ar lūgumu sniegt apliecinājumu par paredzētās darbības atbilstību pašvaldības teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem.	X		3.6.4.2. nodaļa
6.5.		Novērtējuma likuma 14. pantā paredzēt, ka paredzētās darbības ierosinātājs, kurš saņēmis pašvaldības apliecinājumu (atbilstoši 6.4. rekomendācijai), var pajauties, ka pašvaldības vēlāk izdots administratīvais akts (akcepta lēmums, būvatļauja) nevar būt paredzētās darbības ierosinātājam nelabvēlīgāks arī tad, ja vēlāk tiek konstatēts, ka apliecinājums nav bijis pareizs.	X		3.6.4.2. nodaļa

		NB: apliecinājuma radītā tiesiskā palāvība būtu vērtējama tikai kopsakarā ar to informācijas apjomu, ko paredzētās darbības ierosinātājs būs iesniedzis pašvaldībai, lai saņemtu apliecinājumu.			
6.6.		Novērtējuma likuma 14. pantā paredzēt, ka, stājoties spēkā jaunam teritorijas plānojumam, lokālpļānojumam vai detālpļānojumam, paredzētās darbības ierosinātājs, kurš saņēmis pašvaldības apliecinājumu (atbilstoši 6.4. rekomendācijai), var turpināt īstenot paredzēto darbību saskaņā ar to regulējumu, kas bija spēkā apliecinājuma izdošanas brīdī.	X		3.6.4.2. nodaļa
6.7.		Novērtējuma likuma 14. pantā paredzēt, ka apliecinājums ir spēkā sešus gadus (vai kādu citu noteiktu termiņu). Sešu gadu termiņš saskaņots ar Novērtējuma likuma 16. panta ceturtajā daļā paredzēto programmas termiņu (pieci gadi). Tāpat Novērtējuma likuma 14. pantā būtu jāparedz, ka apliecinājums zaudē spēku, ja ir pieņemts lēmums par atteikumu veikt IVN vai IVN pārtraukšanu, vai arī lēmums neakceptēt paredzēto darbību, un tas ir kļuvis neapstrīdams (nepārsūdzams).	X		3.6.4.2. nodaļa
6.8.		Novērtējuma likuma 14. pantu papildināt ar regulējumu, kas paredzētu iespēju paredzētās darbības ierosinātājam pārsūdzēt pašvaldības atteikumu izsniegt apliecinājumu Administratīvajā tiesā Administratīvā procesa likuma paredzētajā kārtībā.	X		3.6.4.2. nodaļa
6.9.		Grozīt Novērtējuma likuma 22. pantu, paredzot, ka, stājoties spēkā jaunam teritorijas plānojumam, lokālpļānojumam vai detālpļānojumam, paredzētās darbības ierosinātājs, kurš saņēmis lēmumu par paredzētās darbības akceptēšanu, var turpināt īstenot paredzēto darbību. Izmaiņas paredzētajā darbībā, kas akcepta lēmuma pieņemšanas brīdī nebija zināmas, veicamas atbilstoši spēkā esošajam regulējumam.	X		3.6.4.2. nodaļa

6.10.	Sabiedrības iesaistes, komunikācijas un ziņojuma iesniegšanas formāts	Grozīt normatīvos aktus, paredzot ziņojuma iesniegšanu VPVB un pašvaldībām tikai elektroniskā formā.	X		3.6.5.2. nodaļa
6.11.	Sabiedrības iesaistes, komunikācijas un ziņojuma iesniegšanas formāts	Paredzēt, ka individuālajai sabiedrības informēšanai tiek izmantotas e-adrešes.		X	3.6.5.2. nodaļa
7. Tehnisko risinājumu pilnveidojumi					
7.1.	Informācija par IVN ĢIS datubāzē	Izstrādāt jaunu vai integrēt kādā no esošajām valsts informācijas sistēmām informāciju par sākotnējiem ietekmes uz vidi izvērtējumiem, ierosinātajiem un izstrādes stadijā esošajiem IVN, kā arī nodrošināt IVN ziņojumu (aktuālo un vēsturisko) pieejamību sistēmā.		X	5.1. nodaļa
7.2.	Vadlīniju izstrāde	Izstrādāt vadlīnijas konkrētu paredzēto darbību veidu/procesa posmu vai elementu veikšanai.		X	5.1. nodaļa

1. pielikums. Latvijas, Igaunijas, Lietuvas un Somijas paredzēto darbību salīdzinājums atbilstoši IVN direktīvas 1. pielikumam

Krāsojums: Atbilst direktīvai , robežlieksnis atšķiras no direktīvas , jaunas darbības, kuras nav IVN direktīvas 1. pielikumā				
Nr.	Latvija	Igaunija	Lietuva	Somija
1.	Iekārtas, kas paredzētas jēlnaftas, ogļu vai degakmens pārstrādei, ja pārstrādes apjoms ir 500 vai vairāk tonnu dienā. (atbilst direktīvai)	1) Jēlnaftas pārstrāde, izņemot eļļošanas līdzekļu ražošanu no jēlnaftas); 2) ogļu vai bitumena slānekļa gazifikācija un sašķidrināšanu, ja dienā izmantotās izejvielas daudzums ir 500 tonnu vai vairāk;	Tradicionālo ogļūdeņražu (naftas) rafinēšana (izņemot smērvielu ražošanu no jēlnaftas). Ogļu vai bitumena slānekļa gazifikācija vai sašķidrināšana (ar saražoto daudzumu 500 tonnu vai vairāk dienā).	a) Jēlnaftas pārstrādes rūpnīcas, izņemot iekārtas, kas rafinē tikai smērvielas; b) iekārtas degslānekļa, ogļu vai kūdras gazifikācijai vai sašķidrināšanai 500 tonnu vai lielākā apjomā dienā;
2.	Termoelektrostacijas un citas sadedzināšanas iekārtas ar 100 megavatu vai lielāku jaudu. (zemāks robežlieksnis)	Termoelektrostacijas vai citas sadedzināšanas iekārtas ar nominālo ievadīto siltumjaudu 300 MW vai lielāku (atbilst direktīvai)	Termoelektrostacijas un citas sadedzināšanas iekārtas, tostarp rūpnieciskas iekārtas elektroenerģijas, tvaika vai karstā ūdens ražošanai (kuru nominālā ievadītā siltumjauka ir 150 megavati vai lielāka);	Apkures katli vai termoelektrostacijas, kuru maksimālā nominālā ievadītā siltumjauka ir vienāda ar vai lielāka par 300 MW;
3.	Atomelektrostacijas un kodolreaktori, arī to demontāža vai likvidēšana (izņemot zinātniskās pētniecības darbam paredzētās iekārtas kodolmateriālu un transformējamo kodolmateriālu ražošanai un konversijai, ja to	Atomelektrostacijas vai citu kodolreaktoru būvniecība, demontāža vai ekspluatācijas pārtraukšana, izņemot pētniecības iekārtas skaldmateriālu ražošanai un pārbūvei, kuru maksimālā jauda	Atomelektrostacijas un citi kodolreaktori, tostarp šādu spēkstaciju vai reaktoru demontāža vai ekspluatācijas pārtraukšana * (izņemot pētniecības iekārtas skaldīgu un auglīgu materiālu ražošanai un pārbūvei, kuru maksimālā jauda	Atomelektrostacijas un citi kodolreaktori, tostarp šādu iekārtu vai reaktoru demontāža vai ekspluatācijas pārtraukšana, izņemot tādas skaldāmu un reģenerējamu materiālu ražošanas un pārveidošanas tehniskās iekārtas, kuru

Krāsojums: **Atbilst direktīvai, robežlielums atšķiras no direktīvas, jaunas darbības, kuras nav IVN direktīvas 1. pielikumā**

Nr.	Latvija	Igaunija	Lietuva	Somija
	<p>maksimālā jauda nepārsniedz vienu kilovatu vidējās siltumspējas).</p> <p>(Atomelektrostacijas vai cita kodolreaktora darbība uzskatāma par pārtrauktu, kad visa kodoldegviela un citi radioaktīvi piesārņotie elementi ir pilnībā aizvākti no iekārtas atrašanās vietas.)</p> <p>(atbilst direktīvai)</p>	<p>nepārsniedz 1 kilovatu nepārtrauktu termisko slodzi;</p>	<p>nepārsniedz 1 kilovatu nepārtrauktas termiskās slodzes);</p>	<p>maksimālā nepārtrauktā ievadītā siltumjauda nepārsniedz vienu kilovatu;</p> <p>atomelektrostacijas un citi kodolreaktori vairs nav šādas iekārtas, kad visa kodoldegviela, kodolatkritumi un citi radioaktīvie atkritumi ir neatgriezeniski aizvākti no objekta;</p>
4.	<p>Iekārtas, kas paredzētas apstarotās kodoldegvielas atkārtotai apstrādei.</p> <p>(atbilst direktīvai)</p>		<p>Kodoldegvielas pārstrāde;</p>	<p>Lietotās kodoldegvielas pārstrādes iekārtas;</p>
5.	<p>Iekārtas vai zonas, kas paredzētas:</p> <p>1) kodoldegvielas ražošanai vai bagātināšanai;</p> <p>2) apstarotās kodoldegvielas vai augstas radioaktivitātes atkritumu apstrādei;</p> <p>3) apstarotās kodoldegvielas apglabāšanai;</p>	<p>kodoldegvielas ražošana vai bagātināšana, izlietotās kodoldegvielas pārstrāde vai pārkraušana, galīgā apglabāšana vai izlietotās kodoldegvielas apglabāšana ilgāk par desmit gadiem vietā, kas nav tās ražošanas vieta;</p> <p>aprite ar augstas radioaktivitātes radioaktīvajiem atkritumiem, tikai radioaktīvo atkritumu galīgā apglabāšana vai to apglabāšana ilgāk par desmit gadiem vietā, kas nav rašanās vieta;</p>	<p>Kodoldegvielas ražošana, bagātināšana, uzglabāšana vai galīgā apglabāšana;</p> <p>Radioaktīvo atkritumu apstrāde, reģenerācija, glabāšana, izgāšana, apglabāšana vai šādas darbības izbeigšana;</p>	<p>Urāna vai torija ekstrakcija, ekstrakcija, bagātināšana un pārstrāde, izņemot neliela apjoma apstrādi laboratorijā vai eksperimentālu šķērsbāzi;</p> <p>Iekārtām, kas projektētas, lai:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kodoldegvielas ražošanu vai bagātināšanu ar izotopiem, – lietotās kodoldegvielas vai augstas radioaktivitātes atkritumu apstrādi,

Krāsojums: **Atbilst direktīvai, robežliexsnis atšķiras no direktīvas**, jaunas darbības, kuras nav IVN direktīvas 1. pielikumā

Nr.	Latvija	Igaunija	Lietuva	Somija
	<p>4) radioaktīvo atkritumu apglabāšanai;</p> <p>5) apstarotās kodoldegvielas vai radioaktīvo atkritumu uzglabāšanai ilgāk par 10 gadiem ārpus to ražošanas vai rašanās vietas.</p> <p>(atbilst direktīvai)</p>			<p>– lietotās kodoldegvielas galīgajai apglabāšanai,</p> <p>– kodolatkritumu vai citu radioaktīvo atkritumu apglabāšanu, vai</p> <p>– lietotās kodoldegvielas, citu kodolatkritumu vai citu radioaktīvo atkritumu ilgtermiņa glabāšana ārpus ražošanas vietas (plānota uz laiku, kas ilgāks par 10 gadiem);</p>
6.	<p>Integrētas čuguna vai tērauda ražotnes un iekārtas krāsaino metālu ražošanai no rūdas, koncentrātiem vai metāllūžņiem, izmantojot metalurģiskos, ķīmiskos vai elektrolītiskos procesus.</p> <p>(atbilst direktīvai)</p>	<p>Čuguna vai tērauda sākotnēja kausēšana;</p> <p>Neapstrādātu krāsaino metālu ražošana no rūdas, koncentrātiem vai otrreizējām izejvielām metalurģiskos, ķīmiskos vai elektrolītiskos procesos;</p>	<p>Tērauda un čuguna sākotnējā kausēšana;</p> <p>Neapstrādātu krāsaino metālu ražošana no rūdas, koncentrātiem vai otrreizējām izejvielām ķīmiskos, metalurģiskos vai elektrolītiskos procesos.</p>	<p>Čuguna vai tērauda rūpnīcas;</p> <p>Iekārtām krāsaino metālu ražošanai no rūdas, koncentrātiem vai otrreizējām izejvielām metalurģiskos, ķīmiskos vai elektrolītiskos procesos;</p>
7.	<p>Iekārtas, kas paredzētas azbesta ieguvei un azbesta vai azbestu saturošu produktu apstrādei un pārstrādei:</p> <p>1) ja azbestcimenta produktu galaprodukcijas apjoms</p>	<p>Azbesta ražošana un azbesta vai azbestu saturošu produktu apstrāde vai pārveidošana: azbestcementam, kura ražošanas apjoms gadā pārsniedz 20 000 tonnu gatavās produkcijas gadā, berzes materiāliem, kuru gadā saražo vairāk nekā 50 tonnas gatavās</p>	<p>Azbesta ieguve vai pārstrāde, azbestu saturošu ražojumu ražošana (azbestcimenta izstrādājumiem, kuru ražošanas apjoms gadā pārsniedz 20 000 tonnu; berzes materiālam, kura ražošanas apjoms pārsniedz 50 tonnas gadā; citai azbesta</p>	<p>Azbesta ieguve vai iekārtas azbesta vai azbestu saturošu izstrādājumu apstrādei un pārstrādei;</p> <p>(nav sliekšnis, visi projekti)</p>

Krāsojums: **Atbilst direktīvai, robežsliksnis atšķiras no direktīvas, jaunas darbības, kuras nav IVN direktīvas 1. pielikumā**

Nr.	Latvija	Igaunija	Lietuva	Somija
	<p>pārsniedz 10 000 tonnu gadā; (zemāks sliksnis)</p> <p>2) ja abrazīvo materiālu galaprodukcijas apjoms pārsniedz 50 tonnu gadā (atbilst direktīvai);</p> <p>3) citos gadījumos, ja iekārtas izmanto vairāk nekā 50 tonnu azbesta gadā. (zemāks sliksnis)</p>	<p>produkcijas gadā, un citiem azbesta izmantošanas veidiem, gadā saražojot vairāk nekā 200 tonnu gatavās produkcijas</p>	<p>pārstrādei vai lietošanai izmanto vairāk nekā 200 tonnu azbesta).</p>	
8.	<p>Iekārtas, kas paredzētas rūpnieciskai turpmāk minēto vielu ražošanai, izmantojot vairākus secīgus ķīmisko vielu pārvēršanas procesus:</p> <p>1) organiskās un neorganiskās ķīmiskās pamatvielas;</p> <p>2) fosforu, slāpekli vai kāliju saturoši (vienkārši vai salikti) minerālmēsli;</p>	<p>Rūpnieciskā mērogā ražo vielas, izmantojot ķīmiskās konversijas procesus, kuros vairākas vienības ir pretstatītas un funkcionāli saistītas viena ar otru un kuras paredzētas pamata organisko ķīmisko vielu, neorganisko pamatķīmikāliju, fosfora, slāpekļa vai kālija mēslošanas līdzekļu (vienkāršo vai salikto mēslošanas līdzekļu), augu aizsardzības līdzekļu un biocīdo produktu, farmaceitisko pamatproduktu ražošanai, izmantojot ķīmisku vai bioloģisku procesu, vai sprāgstvielas;</p>	<p>Ražošana rūpnieciskā mērogā, izmantojot organisko ķīmisko vielu (lineāro vai ciklisko, piesātināto vai nepiesātināto, alifātisko vai aromātisko) ķīmiskās konversijas procesus; skābekli saturoši organiskie savienojumi: spirts, aldehīdi, ketoni, karbonskābes, esteri un to maisījumi, acetāti, ēteri, epoksīdsveķi; sēru saturoši organiskie savienojumi; slāpekli saturoši organiskie savienojumi: amīni, amīdi, nitrozoīdi un nitrosavienojumi vai nitrāti, nitrili, cianāti, izocianāti; fosforu</p>	<p>Integrētas ražošanas iekārtas ķīmiskajā rūpniecībā vielu ražošanai rūpnieciskā mērogā, izmantojot ķīmiskās pārveides procesus, un šādu vielu ražošanai:</p> <ul style="list-style-type: none"> – organiskās ķīmiskās vielas, – neorganiskās ķīmiskās vielas, – fosforu, slāpekli vai kāliju saturošus (vienkāršus vai saliktus) mēslošanas līdzekļus,

Krāsojums: **Atbilst direktīvai, robežliекsnis atšķiras no direktīvas, jaunas darbības, kuras nav IVN direktīvas 1. pielikumā**

Nr.	Latvija	Igaunija	Lietuva	Somija
	<p>3) augu aizsardzības līdzekļi un biocīdi;</p> <p>4) farmaceitiskie produkti, kuru ražošanā tiek izmantoti ķīmiskie un bioloģiskie procesi;</p> <p>5) sprāgstvielas.</p> <p>(atbilst direktīvai)</p>		<p>saturoši organiskie savienojumi; halogenētie ogļūdeņraži; metāla organiskie savienojumi; plastmasas materiāli (polimēri, sintētiskās šķiedras un celulozes šķiedras); sintētiskais kaučuks, krāsvielas un pigmenti; virsmaktīvās vielas, virsmaktīvās vielas u.c.);</p> <p>Ražošana rūpnieciskā mērogā, izmantojot neorganisko ķīmisko vielu (tādas gāzes kā amonjaks, hlora vai hlora ūdeņradis, fluora vai fluora ūdeņradis, oglekļa oksīdi, sēra savienojumi, slāpekļa oksīdi, ūdeņradis, sēra dioksīds, karbonilhlorīds (fosgēns), skābes, piemēram, hromskābe, sālskābe, sērskābe, oleums, sērskābes; amonija hidroksīds, kālija hidroksīds un nātrijs hidroksīds; amonija hlorīds, kālija hlorāts, kālija karbonāts, nātrijs karbonāts, perborāts, sudraba nitrāts; nemetāli, metālu oksīdi vai citi neorganiski savienojumi, piemēram, kalcija karbīds, silīcijs, silīcija karbīds utt.);</p>	<p>– augu aizsardzības līdzekļiem vai biocīdiem,</p> <p>– farmaceitiskus produktus, kas iegūti ķīmiskos vai bioloģiskos procesos, vai</p> <p>–Sprāgstvielas</p>

Krāsojums: **Atbilst direktīvai, robežsliksnis atšķiras no direktīvas**, jaunas darbības, kuras nav IVN direktīvas 1. pielikumā

Nr.	Latvija	Igaunija	Lietuva	Somija
			<p>Fosforu, slāpekli vai kāliju saturošu mēslošanas līdzekļu (tostarp kombinēto mēslošanas līdzekļu) ražošana un/vai citu agroķīmisko produktu ražošana rūpnieciskā mērogā, izmantojot ķīmiskās konversijas procesus;</p> <p>Biocīdu ražošana rūpnieciskā mērogā, izmantojot ķīmiskās konversijas procesus;</p> <p>Farmaceutisko produktu ražošana rūpnieciskā mērogā, izmantojot ķīmisku vai bioloģisku procesu;</p> <p>Sprāgstvielu ražošana.</p> <p>Plašs un detalizēts vielu uzskaitījums, iespējams, ietvertas vielas, kuras nav noteiktas direktīvā</p>	
9.	<p>Jaunu dzelzceļa līniju būvniecība, ja to garums ir 10 kilometru un vairāk.</p> <p>(noteikts 10 km sliekšnis)</p>	<p>Jaunas līnijas būvniecība tālsatiksmes dzelzceļa satiksmei vai jaunas dzelzceļa stacijas būvniecība, ja viena sliežu ceļa dzelzceļa līnijai ir vismaz četri depo pievedceļi, bet divsliežu dzelzceļa līnijas gadījumā – ir vismaz pieci depo pievedceļi vai</p>	Galveno valsts dzelzceļu izbūve;	Tālsatiksmes dzelzceļu būvniecība;

Krāsojums: **Atbilst direktīvai, robežlieksnis atšķiras no direktīvas**, jaunas darbības, kuras nav IVN direktīvas 1. pielikumā

Nr.	Latvija	Igaunija	Lietuva	Somija
	Direktīva nosaka tālsatiksmes (<i>long-distance</i>) dzelzceļa līniju būvniecību bez sliekšņa	esošas dzelzceļa stacijas pagarinājums, ja pagarinājuma rezultātā ir vismaz četri depo pievedceļi viena sliežu ceļa dzelzceļa līnijai un vismaz pieci depo pievedceļi divsliežu dzelzceļa līnijai, vai esošās dzelzceļa stacijas sliežu ceļu pagarinājums līdz 1 000 metru vai lielākam garumam, ja, viena sliežu ceļa dzelzceļa līnijai ir vismaz četri depo pievedceļi un divsliežu dzelzceļa līnijas gadījumā dzelzceļa stacijā ir vismaz pieci depo pievedceļi; (atbilst direktīvai, bet ietver papildu projektus)		
10.	Jaunbūvējamas lidostas ar 2,1 kilometru garu vai vēl garāku skrejceļu. (atbilst direktīvai)	Lidostas un līniju būvniecība ar skrejceļa pamata garumu 2 100 m	Lidostu vai lidlauku būvniecība (ar pamata skrejceļa garumu 2 100 metri vai vairāk);	Tādu lidostu būvniecība, kurās galvenais skrejceļš ir vismaz 2 100 metrus garš;
11.	Jaunbūvējamas automaģistrāles un ātrsatiksmes autoceļi. (atbilst direktīvai)	Ātrgaitas šoseju būvniecība	Galveno vai valsts autoceļu būvniecība;	Automaģistrāļu vai ātrgaitas šoseju būvniecība;
11.1	Jaunbūvējami četru vai vairāku joslų ceļi vai esošie divu vai mazāk joslų ceļi, kas iztaisnoti un/vai paplašināti par četru vai vairāku joslų ceļiem, ja šāda	Jauna četru vai vairāk joslų ceļa būvniecība vai esošo divu joslų vai mazāku joslų ceļu joslų pārdalīšana un/vai paplašināšana, lai nodrošinātu	Jauna četru joslų ceļa būve vai esošo ceļu, kas īsāki par četrām joslām, pārdalīšana un/vai paplašināšana tā, lai nodrošinātu četras vai vairāk joslų (ja šāds	Jauna ceļa būvniecība ar četrām vai vairāk joslām, kuru nepārtrauktais garums ir vismaz 10 km;

Krāsojums: **Atbilst direktīvai, robežlieksnis atšķiras no direktīvas, jaunas darbības, kuras nav IVN direktīvas 1. pielikumā**

Nr.	Latvija	Igaunija	Lietuva	Somija
	būvētā, iztaisnotā un/vai paplašinātā autoceļa posms ir 10 kilometrus garš vai vēl garāks. (atbilst direktīvai)	četras vai vairāk joslas, ja šāds jauns ceļš, vai pārgrupēta un/vai paplašināta ceļa daļa būtu garāka par 10 kilometriem nepārtrauktā garumā;	jauns ceļš vai pārgrupēta un/vai paplašināta ceļa daļa ir 10 km vai vairāk nepārtrauktā garumā);	Ceļa pārdalīšana vai paplašināšana tā, lai šādi izveidotā četru joslu vai vairāk joslu vienlaidus ceļa posma garums būtu vismaz 10 km;
11.2	Jaunbūvējami autoceļi, ja to garums ir 10 kilometru un vairāk, izņemot jaunbūvējamus autoceļus, kas nepieciešami tādu vēja elektrostaciju būvniecībai, kurām piemērojams <u>Enerģētiskās drošības un neatkarības veicināšanai nepieciešamās atvieglotās energoapgādes būvju būvniecības kārtības likums.</u> (unikāla projektu grupa tikai Latvijai, IVN direktīva nenosaka kā obligātu) Nav atsauces uz ātrs atiksmes autoceļiem kā kvalificējošo pazīmi.			
12.	Iekšējie ūdensceļi un ostas, kas paredzētas iekšzemes ūdenstransportam ar 1350 tonnu un lielāku tilpību. (atbilst direktīvai)	Iekšējo ūdensceļu un ostu būvniecība iekšzemes ūdensceļu satiksmei, kas ļauj izbraukt kuģiem, lielākiem par 1 350 tonnām;	Iekšējo ūdensceļu, ostu (tai skaitā iekraušanas vai izkraušanas terminālu) būvniecība, kas var uzņemt kuģus, kuru masa ir 1 350 tonnu un vairāk	Kanāli, kuģu satiksmei pa iekšējiem ūdensceļiem vai ostām, kas jābūvē kuģiem, kuru pilnā kravnesība pārsniedz 1 350 tonnas;

Krāsojums: **Atbilst direktīvai, robežliexsnis atšķiras no direktīvas, jaunas darbības, kuras nav IVN direktīvas 1. pielikumā**

Nr.	Latvija	Igaunija	Lietuva	Somija
13.	<p>Ostas un piestātnes ārpus ostām, kas savienotas ar zemi un paredzētas kravu pārkraušanai (izņemot pasažieru kuģu piestātnes), ja tās var apkalpot kuģus ar 1350 tonnu un lielāku tilpību.</p> <p>(atbilst direktīvai)</p>	<p>Tirdzniecības ostu, iekraušanas un izkraušanas piestātņu būvniecība, kas savienotas ar sauszemi un ārpus ostām un var uzņemt kuģus, kuru masa pārsniedz 1 350 tonnas;</p>	<p>Jūras ostu (ieskaitot terminālus iekraušanai un izkraušanai) vai piestātņu, tostarp terminālu iekraušanai un/vai izkraušanai, būvniecība, kas var uzņemt kuģus, kuru masa ir 1 350 tonnu un vairāk, izņemot prāmju piestātnes;</p>	<p>Kuģu ceļi, ostas, iekraušanas vai izkraušanas doki, kas būvēti galvenokārt tirdzniecības kuģiem, kuru kravnesība pārsniedz 1 350 tonnas</p>
14.	<p>Bīstamo atkritumu apglabāšanas vietas, kā arī to sadedzināšanas un ķīmiskās pārstrādes iekārtas.</p> <p>(atbilst direktīvai)</p>	<p>Bīstamo atkritumu sadedzināšana, ķīmiskā apstrāde vai apglabāšana poligonos;</p>	<p>Bīstamo atkritumu apglabāšana vai reģenerācija, izmantojot termisko apstrādi, piemēram, sadedzinot, pirolīzi, gazifikāciju, degazifikāciju, plazmas procesu vai kombinējot jebkuras metodes;</p> <p>Bīstamo atkritumu apglabāšana vai reģenerācija, veicot ķīmisko apstrādi;</p> <p>Bīstamo atkritumu apglabāšana bīstamo atkritumu poligonā;</p>	<p>Bīstamo atkritumu apstrādes iekārtas:</p> <p>–sadedzināšana,</p> <p>– ķīmiskā apstrāde,</p> <p>– apglabāti poligonos;</p>
14.1	<p>Bīstamo atkritumu bioloģiskās, fizikālās un mehāniskās pārstrādes un apstrādes iekārtas, ja to jauda ir 10 000 tonnu gadā un vairāk.</p>			<p>– ir bioloģiski apstrādāti un to daudzums ir vismaz 5 000 tonnu atkritumu gadā</p>

Krāsojums: **Atbilst direktīvai, robežsliksnis atšķiras no direktīvas**, jaunas darbības, kuras nav IVN direktīvas 1. pielikumā

Nr.	Latvija	Igaunija	Lietuva	Somija
14.2	Bīstamo atkritumu šķirošanas iekārtas, ja to jauda ir 20 000 tonnu gadā un vairāk.			
15.	Sadzīves atkritumu apglabāšanas vietas. (nav sliksnis)	Sadzīves atkritumu poligona būvniecība ar jaudu vairāk nekā 25 000 tonnu atkritumu;	Sadzīves atkritumu apglabāšana vietas.	Sadzīves atkritumu apglabāšanas poligons ar vismaz 50 000 tonnu atkritumu gadā;
16.	Sadzīves atkritumu sadedzināšanas un ķīmiskās pārstrādes iekārtas, ja pārstrādes apjoms ir 10 tonnu un vairāk diennaktī. (sliksnis ir zemāks, kā nosaka direktīva)	Sadzīves atkritumu sadedzināšana vai ķīmiska apstrāde, ja apjoms ir vairāk nekā 100 tonnu dienā	Sadzīves atkritumu reģenerācija, izmantojot termisko apstrādi, piemēram, sadedzinot, pirolīzi, gazifikāciju, degazifikāciju, plazmas procesu, vai kombinējot jebkuras metodes iekārtās, kuru dienas jauda ir 100 tonnas un vairāk; Sadzīves atkritumu reģenerācija vai apglabāšana, veicot ķīmisko apstrādi iekārtās, kuru ikdienas jauda ir 100 tonnas un vairāk;	Sadzīves atkritumu apstrādes iekārtas; – Kur paredzēts sadedzināti vismaz 100 tonnas atkritumu dienā, – ķīmiskā apstrāde, kuras apjoms ir vismaz 100 tonnas atkritumu dienā, – bioloģiski apstrādāti un to jauda ir vismaz 35 000 tonnu atkritumu gadā (papildina ar bioloģisko apstrādi, ko nenosaka direktīva)
17.	Projekti, kas paredz pazemes ūdeņu iegūvi vai mākslīgu pazemes ūdeņu papildināšanu, ja gada kopējā	Pazemes ūdeņu ieguve, ja gadā iegūtā ūdens apjoms ir vismaz 10 miljoni kubikmetru; Pazemes ūdeņu mākslīga papildināšana, ja gadā iegūtais	Pazemes ūdeņu ieguve (ja iegūtā ūdens gada apjoms ir 10 miljoni kubikmetru un vairāk); 9.2. Mākslīga pazemes ūdeņu pievadīšana shēma (ja gadā	Rezervuāri ar jauniegūtu pazemes ūdens daudzumu, kurš iegūts mākslīgi papildinot vai tiek tur uzglabāts, ja ūdens

Krāsojums: **Atbilst direktīvai, robežlielums atšķiras no direktīvas, jaunas darbības, kuras nav IVN direktīvas 1. pielikumā**

Nr.	Latvija	Igaunija	Lietuva	Somija
	<p>aprite ir 10 miljoni kubikmetru un vairāk.</p> <p>(atbilst direktīvai)</p>	<p>ūdens apjoms ir vismaz 10 miljoni kubikmetru;</p>	<p>pievadītā ūdens apjoms ir līdzvērtīgs vai lielāks par 10 miljoniem kubikmetru);</p>	<p>tilpuma pieaugums pārsniedz 10 miljonus kubikmetru;</p> <p>Ūdensnormēšanas projekti, kuros vidējais ūdensteces caurplūdums ir lielāks par 20 kubikmetriem sekundē un kur plūsmas vai ūdens līmeņa apstākļi būtiski mainās attiecībā pret bāzlīniju;</p> <p>Pretplūdu aizsardzības projekti, kuru lietderīgā platība ir 1 000 hektāru vai vairāk (papildināts ar jauniem projektiem, kuri nav noteikti direktīvā)</p>
17.1	<p>Projekti, kas paredz ūdens resursu pārdali starp upju baseiniem (izņemot centralizētu dzeramā ūdens ieguvu), ja šo resursu pārdales mērķis ir novērst iespējamo ūdens trūkumu un ja pārvietotā ūdens daudzums pārsniedz 100 miljonus kubikmetru gadā</p>	<p>Ūdens resursu pārvades darbi, ja vidējais pārvietotā ūdens daudzums pārsniedz 100 miljonus kubikmetru gadā vai, ja ieguves baseina vidējā plūsma pārsniedz 2 000 miljonus kubikmetru gadā</p>	<p>Ūdens resursu, kas nav dzeramais ūdens, pārvietošana starp upju baseiniem (ja pārvietotā ūdens daudzums ir līdzvērtīgs vai lielāks par 100 miljoniem kubikmetru gadā</p>	<p>Ūdens pārdale no viena upes baseina uz citu, ja pārdales mērķis ir novērst iespējamo ūdens trūkumu un pārvietošanas apjoms pārsniedz 3 kubikmetrus sekundē, izņemot dzeramā ūdens transportēšanu pa caurulēm;</p> <p>(Somijai noteikta cita mērvienība)</p>

Krāsojums: **Atbilst direktīvai, robežsliksnis atšķiras no direktīvas, jaunas darbības, kuras nav IVN direktīvas 1. pielikumā**

Nr.	Latvija	Igaunija	Lietuva	Somija
	(atbilst direktīvai)			
18.	<p>Projekti, kas paredz ūdens resursu pārdali starp upju baseiniem (izņemot centralizētu dzeramā ūdens ieguvei), ja pārvietotā ūdens daudzums pārsniedz 5 procentus no tā plūsmas.</p> <p>(atbilst direktīvai, taču neparedz kā kritēriju ietvert daudzgadu vidējo plūsmu, kura ir vienāda vai lielāka par 2 000 miljoniem kubikmetru gadā, skat. EST, LT)</p>	<p>Ūdens resursu pārvades darbi, ja šajos darbos pārvietotā ūdens daudzums pārsniedz piecus procentus no gada vidējās ūdens ieguves baseina plūsmas;</p>	<p>Ūdens resursu pārdale, ja ieguves baseina daudzgadu vidējā plūsma ir vienāda ar vai lielāka par 2 000 miljoniem kubikmetru gadā un ja pārvietotā ūdens daudzums ir vienāds ar vai lielāks par 5 % no šīs plūsmas);</p>	<p>Ūdensapgāde:</p> <p>a) gruntsūdeņu ieguve vai mākslīgo gruntsūdeņu pievadīšana ar noteikumu, ka to gada apjoms ir vienāds ar vai lielāks par 3 miljoniem kubikmetru;</p>
19.	<p>Notekūdeņu attīrīšanas iekārtas ar jaudu, kas pārsniedz 150 000 cilvēkekvivalentu</p> <p>(atbilst direktīvai)</p>	<p>Notekūdeņu attīrīšanas iekārtas, kuru jauda pārsniedz 150 000 cilvēku ekvivalenta;</p>	<p>Notekūdeņu attīrīšanas iekārtas lielpilsētās, mazpilsētās vai lauku apvidos (kuru jauda ir ekvivalenta 150 000 cilvēku ekvivalentam vai lielāka);</p>	<p>Notekūdeņu attīrīšanas iekārtas ar jaudu, kas pārsniedz 100 000 cilvēku ekvivalentu; (noteikts zemāks sliksnis kā direktīvā)</p> <p>Lieli neapstrādāta ūdens vai kanalizācijas tuneļi/cauruļvadi</p>

Krāsojums: **Atbilst direktīvai, robežsliksnis atšķiras no direktīvas, jaunas darbības, kuras nav IVN direktīvas 1. pielikumā**

Nr.	Latvija	Igaunija	Lietuva	Somija
20.	<p>Projekti, kas paredz ogļūdeņražu ieguvu komerciālos nolūkos</p> <p>(Latvija nenosaka robežsliksni)</p>	<p>Naftas (500 tonnu vai vairāk dienā) un gāzes ieguve (500 000 kubikmetru dienā)</p>	<p>Parasto ogļūdeņražu (gāzes) ieguve Lietuvas Republikas kontinentālajā teritorijā (ja gāzes laukā iegūtās gāzes daudzums pārsniedz 500 000 kubikmetru gāzes dienā);</p> <p>Parasto ogļūdeņražu (naftas vai gāzes) ieguve Lietuvas Republikas jūras teritorijā;</p> <p>Disperģētu ogļūdeņražu (gāzes vai naftas) ieguve;</p>	<p>Jēlnaftas vai dabasgāzes komerciāla ieguve;</p> <p>(Somija nenosaka robežsliksni)</p>
21.	<p>Aizsprosti vai citas hidrobūves, kas paredzētas ūdeņu aizturēšanai vai pastāvīgai uzkrāšanai, ja to mākslīgi uzkrātā ūdens tilpums pārsniedz 10 miljonu kubikmetru.</p> <p>(atbilst direktīvai)</p>	<p>Hidroelektrostaciju, aizsprostu vai rezervuāru ierīkošana vai rekonstrukcija jutīgā saņemošā ūdensobjektā;</p> <p>(ietver papildu projektu)</p> <p>Hidroelektrostaciju, aizsprostu vai rezervuāru ierīkošana vai rekonstrukcija, ja to rezultātā jaunais vai pievienotais rezervētā ūdens daudzums pārsniedz 10 miljonus kubikmetru;</p>	<p>Dambji un citas iekārtas, kas paredzētas ūdens uzkrāšanai vai pastāvīgai uzglabāšanai (ja ūdens daudzums ir 5 miljoni kubikmetru vai lielāks vai ūdens virsmas platība ir 250 hektāri vai lielāka).</p> <p>(sliksnis zemāks kā direktīvā un noteikts papildu kritērijs)</p>	<p>Aizsprosti un citas hidrobūves, ja aizturētā vai uzglabātā ūdens daudzums vai ūdens tilpuma pieaugums pārsniedz 10 miljonus kubikmetru;</p>
22.	<p>Cauruļvadi, kuru diametrs pārsniedz 800 milimetru un garums — 40 kilometru:</p>	<p>Cauruļvadi gāzes, naftas vai ķīmisko vielu transportēšanai, kuru diametrs ir lielāks par 800 mm un garums lielāks par 40 km; Cauruļvada, kura diametrs ir lielāks par 800 mm un garums</p>	<p>Cauruļvadi gāzes, naftas, ķīmisko vielu transportēšanai (ar diametru 800 mm un vairāk un garumu 40 km un vairāk); Cauruļvadu būvniecība oglekļa dioksīda (CO₂) plūsmu</p>	<p>Cauruļvadi naftas, ķīmisku vielu vai gāzes transportēšanai, kuru diametrs ir lielāks par DN 800 mm un garums pārsniedz 40 km;</p>

Krāsojums: **Atbilst direktīvai, robežlielums atšķiras no direktīvas, jaunas darbības, kuras nav IVN direktīvas 1. pielikumā**

Nr.	Latvija	Igaunija	Lietuva	Somija
	<p>1) naftas, gāzes un ķīmisko produktu transportēšanai;</p> <p>2) uztvertā oglekļa dioksīda plūsmas transportēšanai uz uzglabāšanas vietu, tai skaitā ar cauruļvadu tīklu saistītās kompresijas stacijas.</p> <p>(atbilst direktīvai)</p>	<p>lielāks par 40 km, kā arī saistītu sūkņu staciju būvniecība ģeoloģiski uzkrāta oglekļa dioksīda transportēšanai;</p>	<p>transportēšanai ģeoloģiskai uzglabāšanai, ieskaitot saistītās spiediena paaugstināšanas stacijas (ar diametru 800 mm un vairāk un garumu 40 km un vairāk).</p>	
23.	<p>Cūku vai māļputnu intensīvās audzēšanas kompleksi ar vairāk nekā:</p> <p>1) 85 000 vietu broileriem;</p> <p>2) 60 000 vietu vistām;</p> <p>3) 3000 vietu cūkām, kuru masa ir lielāka par 30 kilogramiem;</p> <p>4) 900 vietām sivēnmātēm.</p> <p>(atbilst direktīvai)</p>	<p>Mājputnu, cūku vai liellopu intensīvai audzēšanai paredzēti kompleksi, kurās ir vairāk nekā 60 000 vietu māļputniem, 3 000 vietas cūkām (ar ķermeņa masu virs 30 kg), 900 vietas sivēnmātēm, 600 vietām slaucamām govīm, 800 vietām zīdītājgovīm vai 1 200 vietām jaunlopiem, t.i., telēm, kas līdz dzemdībām ir vecākas par astoņiem mēnešiem, un bulļiem, kas vecāki par astoņiem mēnešiem;</p> <p>(Igaunija papildina ar virkni jaunu projektu)</p>	<p>Cūku intensīva audzēšana 3 000 un vairāk vietās cūkām (virs 30 kg);</p> <p>Intensīva sivēnmāšu audzēšana ar 900 un vairāk vietām sivēnmātēm;</p> <p>Intensīva māļputnu audzēšana:</p> <p>ar 85 000 un vairāk vietām broileriem;</p> <p>ar 60 000 un vairāk vietām vistām;</p>	<p>a) vistu novietnēs, kurās audzē vairāk nekā 85 000 broileru vai 60 000 vistu;</p> <p>b) cūkkopības saimniecības, kurās audzē vairāk nekā 3 000 cūku (kas sver vairāk nekā 30 kg uz vienu cūku) vai 900 sivēnmātes;</p> <p>c) kažokzvēru audzētavas, kas paredzētas vismaz 16 000 vaislas ūdeļu mātīšu vai balto sesku ar kucēniem vai vismaz 7 000 vaislas lapsu vai jenotsuņu un to kucēnu mātītēm;</p>

Krāsojums: **Atbilst direktīvai, robežsliекsnis atšķiras no direktīvas, jaunas darbības, kuras nav IVN direktīvas 1. pielikumā**

Nr.	Latvija	Igaunija	Lietuva	Somija
				<p>d) zivjaudzētavas, kas atrodas jūras apgabalā, kur zivju papildu pieaugums ir vismaz 1 000 000 kg gadā;</p> <p>(Somija papildina ar virkni jaunu projektu)</p>
24.	<p>Rūpnieciskās iekārtas, kas paredzētas:</p> <p>1) celulozes ražošanai no koksnes vai līdzīgas šķiedrainas izejvielas;</p> <p>2) papīra un kartona ražošanai, ja to jauda pārsniedz 50 000 tonnu gadā</p> <p>(Latvija nosaka zemāku sliекsnis kā direktīva)</p>	<p>Papīra vai kartona ražošana ar ražošanas jaudu vismaz 200 tonnas vienā diennakts periodā vai celulozes ražošana no koksnes vai tamlīdzīgiem šķiedrainiem materiāliem;</p>	<p>Papīra vai kartona ražošana (ar ražošanas jaudu 200 tonnas un vairāk dienā);</p> <p>Celulozes ražošana no koksnes vai līdzīgiem šķiedrainiem materiāliem.</p>	<p>Rūpnīcas, kas ražo celulozi no koksnes vai līdzīgiem šķiedrainiem materiāliem;</p> <p>Papīra vai kartona ražošanas rūpnīcas, kuru ražošanas jauda pārsniedz 200 tonnas dienā;</p>
25.	<p>Derīgo izrakteņu ieguve 25 hektāru vai lielākā platībā vai kūdras ieguve 150 hektāru vai lielākā platībā.</p> <p>(atbilst direktīvai)</p>	<p>Virszemes derīgo izrakteņu ieguve, ja teritorijas platība pārsniedz 25 hektārus, vai kūdras ieguve, ja zemesgabala platība pārsniedz 150 hektārus, vai pazemes derīgo izrakteņu ieguve;</p>	<p>Kūdras ieguve (ja zemesgabala platība ir vienāda ar vai lielāka par 150 hektāriem);</p> <p>Cita derīgo izrakteņu ieguve (ja zemesgabala platība ir vienāda ar vai lielāka par 25 hektāriem);</p>	<p>Derīgo izrakteņu ieguve, bagātināšana uz vietas un apstrāde, ja:</p> <p>– raktuvju platība ir lielāka par 25 hektāriem, vai</p> <p>– kopējais noņemamā materiāla daudzums ir vismaz 550 000 tonnu gadā;</p>

Krāsojums: **Atbilst direktīvai, robežliexsnis atšķiras no direktīvas**, jaunas darbības, kuras nav IVN direktīvas 1. pielikumā

Nr.	Latvija	Igaunija	Lietuva	Somija
				<p>Akmens, grants vai smilts ieguve, ja:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ieguves platība pārsniedz 25 hektārus, vai – ņemamais daudzums ir vismaz 200 000 cieto kubikmetru gadā; <p>Kūdras ieguve, ja platība pārsniedz 150 hektārus;</p>
26.	<p>Gaisvadu augstsprieguma elektrolīnijas, kuru spriegums ir vienāds vai lielāks par 220 kilovoltiem un garums lielāks par 15 kilometriem.</p> <p>(atbilst direktīvai)</p>	<p>Augstsprieguma elektrolīnijas ar spriegumu vismaz 220 kV un garumu virs 15 km būvniecība;</p>	<p>Gaisvadu elektropārvades līniju būvniecība (ar spriegumu 220 kilovatu un lielāku spriegumu 15 km un vairāk);</p>	<p>Sauszemes elektropārvades līnijas, kuru garums ir 220 kilovolti vai vairāk un kuru garums pārsniedz 15 km;</p>
26.1	<p>Vēja elektrostaciju būvniecība, ja to kopējā jauda ir 50 megavatu un vairāk, izņemot tādu vēja elektrostaciju būvniecību, kurai piemērojams sākotnējais izvērtējums saskaņā ar <u>Energētiskās drošības un neatkarības veicināšanai nepieciešamās atvieglotās energoapgādes</u></p>	<p>Vēja elektrostaciju būvniecība ūdenstilpēs;</p>		<p>Vēja elektrostaciju būvniecība, kuros atsevišķu iekārtu skaits ir vienāds vai lielāks par 10, vai kopējā jauda ir 45 MW;</p>

Krāsojums: **Atbilst direktīvai, robežsliksnis atšķiras no direktīvas**, jaunas darbības, kuras nav IVN direktīvas 1. pielikumā

Nr.	Latvija	Igaunija	Lietuva	Somija
	<p><u>būvju būvniecības kārtības likumu</u></p> <p><u>(jauna projektu grupa, ko neparedz direktīva)</u></p>			
27.	<p>Naftas un naftas ķīmijas produktu glabātavas ar kopējo ietilpību 50 000 tonnu un vairāk, kā arī ķīmisko produktu glabātavas ar kopējo ietilpību 20 000 tonnu un vairāk.</p> <p>(noteikts mazāks robežsliksnis)</p>	<p>Naftas, naftas ķīmijas vai ķīmisko produktu glabātavu vai iekārtu būvniecība, kuru kopējā ietilpība ir lielāka par 100 000 kubikmetriem;</p>	<p>Naftas, naftas ķīmijas vai ķīmisko produktu glabātavas ar ietilpību 200 000 tonnu vai lielāku; (atbilst direktīvai)</p>	<p>Naftas, naftas ķīmijas produktu vai ķīmisko produktu glabātavas, kuru kopējais šo vielu uzglabāšanas tilpums ir vismaz 50 000 kubikmetru,</p>
29.	<p>Latvijas dabai neraksturīgo savvaļas sugu ieviešanas (introdukcijas) projekti</p> <p>(papildu projekts, ko nenosaka direktīva)</p>			
31.	<p>Ģeoloģiskajās struktūrās ierīkotas oglekļa dioksīda uzglabāšanas vietas, kas</p>		<p>Oglekļa dioksīda (CO₂) uzglabāšana ģeoloģiskajās krātuvēs;</p>	<p>Oglekļa dioksīda ģeoloģiskā uzglabāšana, izņemot pētniecības, attīstības un</p>

Krāsojums: **Atbilst direktīvai, robežliexsnis atšķiras no direktīvas, jaunas darbības, kuras nav IVN direktīvas 1. pielikumā**

Nr.	Latvija	Igaunija	Lietuva	Somija
	<p>atrodas Latvijas teritorijā, ekskluzīvajā ekonomiskajā zonā un kontinentālajā šelfā. Ietekmes novērtējums nav nepieciešams uzglabāšanas vietām, kur oglekļa dioksīdu uzglabā jaunu produktu un procesu pētniecības, izstrādes vai testēšanas vajadzībām, ja kopējais paredzētais oglekļa dioksīda uzglabāšanas apjoms ir mazāks nekā 100 000 tonnu.</p> <p>(atbilst direktīvai)</p>			<p>testēšanas darbības, kurās kopējais uzglabātā oglekļa dioksīda daudzums ir mazāks par 100 000 tonnām;</p>
32.	<p>Oglekļa dioksīda uztveršanai paredzētu iekārtu ierīkošana, lai oglekļa dioksīdu uzglabātu ģeoloģiskajās struktūrās:</p> <p>1) ja oglekļa dioksīdu uztver no šajā pielikumā minētajām darbībām (iekārtām);</p> <p>2) ja gadā uztvertais oglekļa dioksīda apjoms ir 1,5 megatonnas vai lielāks.</p> <p>(atbilst direktīvai)</p>	<p>Oglekļa dioksīda uztveršanai paredzētu iekārtu ierīkošana, lai oglekļa dioksīdu uzglabātu ģeoloģiskajās struktūrās, ja oglekļa dioksīdu uztver no šajā pielikumā minētajām darbībām (iekārtām);</p> <p>Vai, ja ģeoloģiskai uzglabāšanai savāktais oglekļa dioksīda gada apjoms ir vismaz 1,5 megatonnas uz vienu iekārtu;</p>	<p>Iekārtās oglekļa dioksīda (CO₂) uztveršanai, ko uzglabā ģeoloģiskajās krātuvēs no šajā pielikumā minētajām darbībām, vai iekārtās, kas uztver 1,5 miljonus tonnu vai vairāk oglekļa dioksīda (CO₂) gadā.</p>	<p>Iekārtās oglekļa dioksīda plūsmu uztveršanai ģeoloģiskai uzglabāšanai no iekārtām, uz kurām attiecas šajā pielikumā ietvertās darbības/projekti, vai citām iekārtām, kurās kopējais uztvertā oglekļa dioksīda saturs gadā ir 1,5 megatonnas vai vairāk;</p>

Krāsojums: **Atbilst direktīvai, robežlielums atšķiras no direktīvas**, jaunas darbības, kuras nav IVN direktīvas 1. pielikumā

Nr.	Latvija	Igaunija	Lietuva	Somija
		Jūras bagarēšana un Peipusa ezera, Lemmijervas ezera un Pleskavas ezera bagarēšana, sākot ar 10 000 kubikmetru augsnes tilpumu vai cita ūdensobjekta bagarēšanu, sākot no 500 kubikmetru augsnes tilpuma;		Iekārtas bioetanola vai bioeļļas ražošanai vai ražošanai rūpnieciskā mērogā;
		Cietu vielu iegremdēšana jūras gultnē un Peipusa ezerā, Lemmijervas ezerā un Pleskavas ezerā, sākot no 10 000 kubikmetru tilpumu, vai cietu vielu iegremdēšana ūdenstecē, sākot ar 2 000 kubikmetru tilpumu vai cieto vielu iegremdēšana citā ūdensobjektā, sākot ar 500 kubikmetru tilpumu	Disperģēto ogļūdeņražu izpēte urbumos, visā sadalīšanas procesā urbumā ievadot vairāk nekā 10 000 kubikmetru ūdens, smilts vai mākslīgas cietas vielas un ķīmisko vielu maisījumu; (Fracking)	
		Poligona slēgšana vismaz 1,5 hektāru platībā;		
		Jaunas drenāžas sistēmas izbūve meža zemēs vai mitrājos ar kopējo platību virs 100 hektāriem;		Meža, purvāju vai mitrāju pastāvīga pārbūve platībā, kas pārsniedz 200 hektārus un ko uzskata par vienvēidīgu, izmantojot jaunu nenosusinātu kūdrāju un mitrāju nosusināšanu vai nosusināšanu, koku pastāvīgu novākšanu vai platības atjaunošanu ar koku sugām, kas nepieder pie Somijas dabiskajām sugām;

Krāsojums: **Atbilst direktīvai, robežliksnis atšķiras no direktīvas**, jaunas darbības, kuras nav IVN direktīvas 1. pielikumā

Nr.	Latvija	Igaunija	Lietuva	Somija
		Meža zemes atmežošana ar kopējo platību virs 100 hektāriem;		Tuneļi starp Somiju un Igauniju;
		Tāda uzņēmuma būvniecība, kurā rīkojas ar bīstamām ķīmiskām vielām, ar nosacījumu, ka tas ir A kategorijas uzņēmums ar smagu apdraudējumu saskaņā ar Ķīmisko vielu likumu;		
		Darbību, kurai pienākums veikt ietekmes uz vidi novērtējumu izriet no stratēģiskās plānošanas dokumenta, kas ir darbības pamatā;		
		Darbība, kurai nepieciešams piemērot izņēmumu attiecībā uz laba ūdensobjekta stāvokļa sasniegšanu ūdens atļaujā vai integrētas vides atļaujas pieteikuma procedūrā saskaņā ar Ūdens likuma 39.–42. pantu.		